

కథలు

నీతి, పురోణ, పాడుపు

ఉత్తమ ఇల్లాలు

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కౌశిక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్షవృక్ష

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాదే

గురు గౌరీమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠప్రహ్లాద స్వామి

యోగి పరమహంస

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు తైలీంగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు పోయి బాలా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు చక్రవర్తి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమారాధ్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 9000000004552

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject:

Language:

Scanning Centre:

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

ఉత్తమ యిల్లాలు

మూలం :

రవీంద్ర నాథ్‌తాగూరు

అనువాదం :

మోటూరి వెంకటేశ్వరరావు

జయంతి పబ్లికేషన్స్
విజయవాడ-2

ఇప్పటి భారతీయ స్త్రీలు తమ భర్తల మంచిచెడ్డలు విచారించి వివాహం చేసుకునే స్థితిలో వున్నారు. కాని నా వివాహం అటువంటిదికాదు. చిన్నప్పటినుండి వుపవాసాలు చేయడం, దేవతల్ని పూజించడము నాకు అలవాటు. శివుని పూజిస్తూ వుండేదాన్ని. ఆ దైవసహాయము వల్లనే నాకు మంచిభర్త లభించారు.

నాకు ఎనిమిది సంవత్సరాలు రాకపూర్వమే వివాహమయింది. పూర్వజన్మపాపమువల్ల కాబోలు మంచి భర్తను పొందికూడ ఆ ఆనందాన్ని అందుకోలేకపోయాను. కాలీమాత నా రెండుకళ్ళు పోగొట్టింది. చివరి క్షణమువరకు భర్తను చూచుకొనే సౌభాగ్యము నేను పొందలేకపోయాను.

చిన్నతనమునుండి నాకు అగ్నిపరీక్ష ప్రారంభమయింది. పదునాలుగు సంవత్సరాలు నిండకుండానే ఒక మృతశిశువు నాకు జన్మించాడు. నేనుకూడా మృత్యు ముఖమునుండి బయటపడ్డాను. జీవితమంతా దుఃఖాన్ననుభవింపవలసిన స్త్రీ వెంటనే ఎలా మరణిస్తుంది? వెలుగొందడానికి వెలిగించిన దీపము రాత్రంతా వెలిగిన పిమ్మటే ఆరిపోతుంది. అంతకుముందే దానిలో నూనె అయిపోదు,

మృత్యు ముఖమునుండి బయట పడినప్పటినుంచి నా శరీరములో బాగా బలహీనత వ్యాపించింది. మనోవేదన నల్లనో, మఠే కారణంవల్లనో నాకు తెలియదు కాని నాకళ్ళు పాడైపోయినవి.

ఆ రోజుల్లోనే నాభర్త డాక్టరుకోర్సు చదువుతుండే వారు. ఈ చికిత్స చేసే సదవకాశము లభించినందుకు సంతసించి తానే చికిత్స చేయడానికి పూనుకున్నారు.

నా అన్నగారు లాకాలేజీలో లా కోర్సు చదువుతుండే వారు. ఒకరోజు ఆయన వచ్చి తన బావమరది నుద్దేశించి యిలా అన్నారు - 'ఏమోయ్ కుముదాన్ని గుడ్డిదాన్ని చేయదలచావేమిటి? ఏనరైనా మంచి డాక్టరుకు చూపించక పోయావా?'

నా భర్త—'మంచి డాక్టరువచ్చి యింకా కొత్త వైద్యమేమి చేస్తాడు? మంనులన్నీ నాకు తెలిసినవే'

అన్నగారికి ఆగ్రహం వచ్చింది. 'అయితే నీకూ మీ కాలేజీ ప్రిన్సిపాల్ గారికి యేమీ తేడా వుండదంటావా?' అన్నారు.

నాభర్త—“లా చదువుకునే నీకు వైద్యమేమి తెలుస్తుంది? నువ్వు వివాహం చేసుకున్న తర్వాత నిన్నే ఈ ప్రశ్న అడుగుతాను. నీ భార్య ఆస్తిమీద ఎవరైనా దావా వేస్తే నువ్వు నా సలహా ననుసరిస్తావా?”

'రాజులు రాజులు పోట్లాడుకుంటుంటే సైనికుల మీదకు ముప్పు వచ్చిపడినట్లుగా వుంది' అని నేనుమనసులో అనుకున్నాను. బావ, బావమరదులమధ్య పోట్లాడ జరిగింది.

కాని ఈ బాధ రెండువైపులా నేనే భరించవలసివచ్చింది. 'పుట్టింటివారు నన్ను ఇతరులకు కన్యాదానము చేసినప్పుడు ఇంకా నాగురించి ఆలోచన వారి కెందుకు? నా సుఖ దుఃఖాలు, ఆరోగ్యము మొదలైన అన్ని విషయాలు భర్తే ఆలోచించాలి.' అనుకున్నాను.

నా కంటి చికిత్సను గురించి వారిద్దరూ పోట్లాడు కున్నారు. అసలే నా కళ్ళవెంబడి నీరు కారుతోంది. ఇక ఈ సంఘటనతో నా కళ్ళవెంబడి విరామంలేకుండా అశుభ్ర ధార ప్రవిస్తూనేవుండేది. వారిద్దరిలో ఎవరూ దీని వాస్తవ కారణాన్ని వ్రాహించలేకపోయారు.

నా భర్త కాలేజికి వెళ్ళారు. ఒకరోజు సాయంత్రము అకస్మాత్తుగా నా అన్నగారు ఒక డాక్టరును తీసుకవచ్చారు. డాక్టరు పరీక్షించి అన్నారు—'వైద్యము సరిగా లేదు. ఇలాగే అశ్రద్ధచేస్తే కళ్ళుపోయినా ఆశ్చర్యపడనవసరంలేదు.' డాక్టరు మందు రాసియిచ్చి వెళ్ళారు. అన్నయ్య వెంటనే మనిషిని పంపి మందు తెప్పించారు.

డాక్టరు వెళ్ళిపోయిన తర్వాత నేను అన్నయ్యను వేడుకున్నాను—'అన్నయ్యా, నేను మీ కాళ్ళమీద పడ తాను. వారి చికిత్సకు ఆటంకము కలిగించకండి.'

చిన్నప్పటినుంచీ అన్నయ్యంటే నాకు అమితభయం. ఆరోజున ఎలా ధైర్యంగా ఈమాట చెప్పగలిగానో నా కిప్పటికీ ఆశ్చర్యంగానేవుంది. నా భర్తకు తెలియకుండా వీరు చేయించే చికిత్స అశుభానికి దారితీయడంతప్ప ఇంకేమీ

పరిణామముండదని నేను భావించాను. నా ఈ వ్యతిరేకత అన్నగారికి ఆశ్చర్యం కలిగించింది. చాలాసేపటివరకు స్తబ్దులై వూరుకున్నారు. బాగా ఆలోచించి చివరికిలా అన్నారు— 'సరే. ఇహ నెప్పుడూ డాక్టరును పిలుచుకురాను. కాని ఈ మందు జాగ్రత్తగా వాడుతూవుండు.' మందు వాడే విధము కూడా తెలియజేసి వెళ్ళిపోయారు.

నా భర్త కాలేజీనుంచి తిరిగిరాకపూర్వమే మందు సీసా, డబ్బా, పిల్లరూ అన్నీ పట్టుకెళ్ళి వాకిట్లో నూతిలో పారవేశాను.

అన్నయ్యతో పోట్లాడిన తర్వాత నా భర్త ద్విగుణీ కృత్కోత్సాహముతో నాకు చికిత్సచేస్తున్నారు. పుడయం, సాయంత్రము రెండువేళలా మందులు మార్చి యిస్తున్నారు. కళ్ళపైన పట్టీలు వేస్తున్నారు. కళ్ళజోడు పెట్టుకుంటున్నాను. రోజూ కళ్ళల్లో బొట్టుబొట్టుగా మందు వేస్తున్నారు. దుర్గం ధముకొట్టే చేపనూ నెకూడత్రాగించారు. ఏమితిన్నా, త్రాగినా లోపలనిలచిపోక ఊకు వచ్చేస్తోంది. అయినా అన్నీ సహించాను. ఆయన నన్నడిగేవారు—“నీకిప్పుడెలావుంది? నాకుబాగా నేవుంది. ఆరోగ్యం కుదుటపడుతోంది అని జవాబిచ్చేదాన్ని. శరీరంలోకూడా సుఖంగా ఉన్నట్లు అనుకోవడానికి ప్రయత్నించేదాన్ని. ఎక్కువ నీరు కాచేప్పుడు 'ఈనీరు కారిపోవడమే మంచిది' కారడము ఆగిపోయిప్పుడు “ఇహనయమై పోయినట్లే” అని భావిస్తుండేదాన్ని.

కోన్నిరోజుల తర్వాత పోటు సహించలేకపోయాను. కళ్ళు మసకగా కనిపిస్తున్నాయి. తలనొప్పి బాధ భరించలేక

పోయాను. నాభర్తకూడ లజ్జితులవుతున్నారు. ఇప్పుడు డాక్టరును ఎలా పిలుచుకురావాలి అనేది వారిముందు ఒక పెద్ద ప్రశ్నయి కూర్చుంది.

“అన్నయ్య సంతృప్తి కొరకైనా ఎవరైనా డాక్టరుకు చూపించండి. ఆరోజున ఆయనకు కోపం వచ్చింది. నా మనసు బాధ పడుతుంది. ఎలాగైనా మీరే చికిత్స చేస్తాడు గదా? మీరు సలహా తీసుకోడానికి అభ్యంతర మేముంటుంది? అని నేను వారి నడిగాను. వారు దానికి అంగీకరించారు.

ఆరోజే ఒక ఇంగ్లీషు డాక్టరును ఇంటికి తీసుకు వచ్చారు. వీరిద్దరిమధ్య ఇంగ్లీషులో సంభాషణ జరిగింది. నాకు ఇంగ్లీషు అర్థం కాకపోయినా ఆయన నా భర్తను చివాట్లు పెట్టారని అర్థంచేసుకున్నాను. ఆయన తల వంచు కుని మెదలకుండా నిలబడే వున్నారు.

డాక్టరు వెళ్ళిపోయిన తర్వాత నేనాయన చేయి పట్టు కుని అన్నాను, ఎక్కడినుంచో అనాగరిక తెల్ల గాడిదను పట్టుకవచ్చారు. “ఎవరైనా మనదేశీయుణ్ణి తీసుకరా లేక పోయారా? నా కంటివైద్యము మీకంటే ఆ ఇంగ్లీషు డాక్టరు కెక్కువ తెలుసా?”

“ఆపరేషను చేయించాల్సి వుంటుంది” అన్నారాయన సందేహిస్తూ. నేను కొంచెం కోపం చూపిస్తూ అన్నాను— “ఆపరేషను చేయాలని మీకు ముందే తెలుసు. కాని దాచి వుంచారు. నేను భయపడతానని మీ రనుకున్నారా?”

ఆయన సందేహం తొలగిపోయింది. “ఆపరేషను

పేరు వినగానే భయపడే పీడులు చాలామంది వుంటారు అన్నారాయన.

నేను వేళాకోళంగా అన్నాను. “పురుషుల పౌరుషం స్త్రీలముందే.”

అప్పుడే ఆయన ముఖంపైన చిన్న పోయిన లక్షణాలు కనిపించినయ్, ఆయన అన్నారు—“నువ్వు ఛెప్పింది వాస్తవమే పురుషులు వశ్య అహంకారపరులు.”

ఆయన గంభీరతను వుఫ్మని వూదివేస్తూ మళ్ళీ అన్నాను. “ఈ అహంకారము విషయంలోకూడ మీరు మా స్త్రీలను జయించలేరు. చివరకు ఈ విజయమూమాదే.”

ఇంతలో మా అన్నయ్య వచ్చారు. ఏకాంతముగా ఆయనతో చెప్పాను. “అన్నయ్యా ఇప్పటివరకుమీరిప్పించిన మందే వాడుతున్నాను. కళ్ళు కొంచెం బాగుపడినయ్. కాని పొరపాటున ఒకరోజున త్రాగేమందు కళ్ళకువాడాను. కళ్ళమందు త్రాగివేశాను. ఇప్పుడు డాక్టరు ఆపరేషను చేయాలంటున్నారు.”

“నీ భర్త చికిత్స చేస్తున్నాడనుకున్నాను. ఆరోజు కోపంతో మళ్ళీ ఇక్కడికి రాలేదు” అన్నారాయన.

నేను—“చాటుమాటుగానే నామందేతాగుతున్నాను. ఆయన కోపపడతారేమోనని ఈవిషయం తెలియనీయలేదు”

స్త్రీజన్మయై తిన తర్వాత అబద్ధమాడక తప్పదు. ఈ అబద్ధాలకు హద్దూ పద్దూ వుండదు. అన్నగారి హృదయమూ బోధపడకూదు. రక్తి రి అలాగేనిలచివుండాలి.

రెండు నాకు తప్పనిసరే. తల్లిగా బిడ్డల్ని లాలించాలి పాలించాలి, భార్యగా భర్తను సంతోషపెట్టాలి. (స్త్రీ) ఇన్ని రక్షాల్లుగా కపటనాటక మూడాలి.

ఈ కపటనాటకము వల్లనే చివరికి నేను నాభర్త, అన్నయ్య కలియకకూడ అంధత్వము రాకముందు చూడగలిగాను “చాటుమాటుగా చికిత్స చేయించడము చేతనే నాకీ దుర్గతి గలిగిందని” అన్నయ్య వూహించారు. తాను ముందే మా అన్నయ్య చెప్పినట్లు వింటే ఇలా జరిగి వుండేదికాద”ని ఆయన తలచారు. ఈ రెండు వ్యధిత హృదయాలు పశ్చాత్తాపముతో ఒకరినొకరు ఊమాపణ కోరుకుంటూ సన్నితమయినాయి. నా భర్త అన్నయ్య సలహాలు తీసుకుంటున్నారు. అన్నయ్యకూడా నా భర్త వుద్దేశ్యాలనే విశ్వసించి నూరుకుంటున్నారు.

ఇద్దరి సలహాల ననుసరించి ఒక రోజొక ఇంగ్లీషు డాక్టరు వచ్చి నా ఎడమకంటికి ఆపరేషను చేశారు. బలహీనతవల్ల నాకన్ను బాధకు ఓర్పుకోలేకపోయింది. అకస్మాత్తుగా వున్నకాస్తమాపుకూడ క్షీణించిపోయింది. ఆ తర్వాత కుడికన్ను కూడ నెమ్మది నెమ్మదిగా అంధకారావృతమై కనిపించడంలేదు. చిన్నతనంలో వివాహ సమయాన మొదటి సారిగా నా జీవితంలో కనుపించిన ఆ కారుణ్య సుందరమూర్తి శాశ్వతంగా నా దృష్టికి కనిపించకుండా పోయింది.

ఒకనాడు నా ప్రాణనాథుడు నా మంచముమీద కూర్చుని అన్నారు—“ఇక నెప్పుడూ నేను నా బడాయి చెప్పకోను-నీ కళ్ళు నేనే పోగొట్టాను.”

ఆయన కంఠము పుద్గళిమయిరిది. చేతులతో తడుము కుంటూ ఆయన కుడిచేయి పట్టుకున్నాను. “మీరు మీ వస్తువు తిరిగి తీసుకున్నారు. నా కళ్ళు డాక్టరు పోగొట్టిపట్ల యితే నాకు చాలా బాధకలిగేది. పోవలసివున్న ఈ నా సేత్రాలు ఎటువంటి ప్రయత్నంచేసినా పోకనిలచివుంటాయా? మీ చేతిలో పోయినందుకు నాకు చాలా సంతోషముగా వుంది. రామచంద్ర ప్రభువు దైవాన్నారాధించడానికి ఒక పూజా ప్రష్ణము తక్కువయిందట. ఆయన తన సేత్రాన్ని తీసి కమలముగా కైంకర్యము చేయడానికి పూనుకున్నారు. నేను నా దైవానికి నా దృష్టిని అర్పించుకున్నాను. ఇంత కంటే నాకు మహద్భాగ్యమింకేమికావాలి? మీ కండ్లకు అమితానందము కలిగించే విషయాలు నాకు తెలియజేయండి. అవి మీ సేత్రాలతో చూచిన ప్రసాదముగా భావించి నా హృదయంలో చిరస్థాయిగా నిలిపి వుంచుకుంటాను.

నేను ఇన్నిమాటలు చెప్పేదాన్ని కాదు. అసలు ఇలా చెప్పనవసరంకూడ లేదు. మనస్సుతో ఈ విషయాలు నన్ను కలవరపరచినయ్యే. అప్పుడప్పుడు అశాంతితో నా హృదయం వికలమవుతుంది. అన్నివిధాల సుఖ, భోగభాగ్యాల ననుభవించే సౌభాగ్యము నాకికలేదని నిర్భాగ్యజీవినని పూహించి నామనసు పరితాపము చెందుతుండేది. అప్పుడు నా హృదయం పవిత్రభావాల నూహించుకుని పూరణిల్లుతుంది. శాంతి, భక్తి భావముల నుద్దీపింపజేసుకుని దుఃఖాలకతీతముగా వుండాలని నా హృదయం ప్రయత్నించింది. కొంచెం కొంచెం ఇట్లా పూరణిల్లి నా, నా హృద్గతభావాలు ఆయనకు వినిపించే సదవ

కాశం లభించలేదు. ఆయన అన్నారు- “కుముద్” నా మూర్ఖత్వంవల్ల నీకు అపారకష్టం కలిగించాను. దీనికి ప్రతి ఫలము నేనేమీ ఇవ్వలేను. నీకు నేత్రములు లేనికొరత దీర్చడానికి ఎప్పుడూ నీకుతోడు నీడగావుంటాను” “అలా అనకండి మీ గృహాన్ని గుడ్డివాళ్ళ ఆనుపత్రిగా వుంచకండి. రెండవ వివాహం చేసుకోనిదే నేనూరుకోను.” అన్నాను.

ఎందుకు మళ్ళీపెళ్ళి చేసుకోవాలో చెప్పకముందే నా కంఠమవరుద్దమై పోయింది. కొంచెం దగ్గి, దుఃఖము దిగ మ్రింగి, నేను చెప్పకముందే ఆయన అన్నారు—“కుమూ, నేను మూఢుణ్ణి, దాంభికుణ్ణి కాదు. నిన్ను గుడ్డిదాన్ని చేసిందే కాకుండా నిన్నీ అంధకారకూపంలో వదలి మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోను. ఆ కృష్ణభగవానుని మీద ఒట్టువేసి చెబు తున్నాను. ఒట్టుమారితే నేను బ్రహ్మహత్యా పితృహత్యా ఘోరనరకాల ననుభవిస్తాను.”

ఆయన నింతపెద్ద ఒట్టు పెట్టుకోనిచ్చేదాన్ని కాదు. మధ్యలోనే ఆపి వుండేదాన్ని. కాని నా నేత్రద్వయము హృదయంలో వుప్పొంగివచ్చే దుఃఖముతో అశ్రుధారల ప్రవహింపజేసే టల్లున్నవి. వాటిని ఆపుకోవడానికే ప్రయత్నిస్తున్నాను. నా నోటినుండి మాట పెగలలేదు. ఆయన మాటలువిని నాకు పరమానందము కలిగింది. ఆ ఆనంద వుద్వేగాన్ని ఆపుకోలేక తలగడలో ముఖం దాచుకుని యేడ్చాను. నేను గుడ్డిదాన్ని—అయినా ఆయన నన్నువదలి పెట్టరు. దుఃఖాన్ని హృదయంలో దాచి వుంచుకున్నట్లే నన్ను తన హృదయంలో పదిలపరచుకుంటారు. నాకింత

అదృష్టం అవునరంలేదు. అయినా నునసు స్వార్థపకురాలు కదా!

జోరుగా వర్షము కురిసి వెలిసినట్లు అశ్రుప్రవాహము ప్రవహించి ఆగిపోగానే ఆయన హృదయాన్ని దగ్గరకు లాక్కుంటూ అన్నాను. “ఇంత పెద్దబట్టు ఎంసుకు పెట్టారు? అయ్యో! నా సుఖంకోసం మిమ్మల్నెందుకు వివాహం చేసుకో మన్నాను? సవతితో కండ్లులేని కొరత ఊర్చుకుని సుఖించా లనుకున్నాను.”

ఆయన అన్నారు—“పనికి దాసీదైనా సరిపోతుంది కుమూ! పనికోసం ఒక దాసీని వివాహమాడి ఈ దేవితో సమానసీత మలంకరింపజేస్తానా?” ఇలా అంటూనే నాముఖం పైకెత్తి ముఖంపైన ముద్దిడుకున్నారు. ఆ ముద్దు నా మూడవ నేత్రాన్ని తెరచింది. నేను దైవత్వాన్ని పొందినట్లుంది. మనసులోనే అనుకున్నాను—“ఇదే మేంచిదయింది. బయట ప్రపంచానికి నేను గుడ్డిదానిగానే కనిపించినా, ఈ ఇంటికి గృహిణివై చక్కగా మెలగుతాను. అంతకంటే మిన్నయై దేవిగా పవిత్రభర్తకు మంగళప్రదమైన కార్యచరణతో సేవచేస్తాను. ఇహ అబద్ధాలు, కపటనాటకాలు గృహిణిగా వుంటూ అనుభవించే అనేక డ్రామాలు, వీటినన్నింటిని వదిలి సర్వవిధాల పవిత్రత నొందాలి.”

ఆ రోజంతా నన్ను నేనే నిందించికున్నాను. దృఢ ప్రతిజ్ఞాబద్ధుడైన నాభర్త ఎప్పటికీ మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోరని నాకు సంపూర్ణవిశ్వాసం కలిగింది. నేను ఆయనముందు చేసిన

ప్రస్తావన నన్ను మాటిమాటికి బాధిస్తోంది. నాలో ఒక నూతన దైవజ్యోతి వెలిగింది. అది పలికింది—“ప్రతిజ్ఞా బద్ధుడయి వుండటముకంటే వివాహము చేసుకుంటేనే నీ భర్తకు శ్రేయస్సు కలిగే రోజులుకూడ రావచ్చు” నాలోని పురాతన నారీయాపము జనాబిచ్చింది—“ఆయన ప్రతిజ్ఞ చేశారు. ప్రతిజ్ఞాభంగము కాకూడదు. దేవి పలికింది—“ఇందులో నీ ఆనందమే ముఖ్యమైంది కాదుగదా!” నాలోని మానవి—“నాకంతా తెలుసు ఆయన ప్రతిజ్ఞ చేశారు. మళ్ళీ తిరగడానికి...” మాటిమాటికీ ఇదే మాట వుచ్చు రించాను. దేవి కృధయై మెదలకుండా వూరుకుంది. ఏదో భయంకర సందేహాంధకారం నా హృదయాన్నా వరించింది.

పశ్చాత్తప్తుడైన నాభర్త దాసదాసీలను నాపరి చర్యలు చేయనీయడం లేదు. తానే నా పరిచర్యలు చేస్తున్నాడు. చిన్నచిన్న విషయాలకు కూడ ఆయనమీద ఆధార పడి వుండడము మొదట్లో బాగానేవుండేది. ఆయన ఎప్పుడూ నాకు దగ్గర్లో వుండడమే దీనికి కారణం. కండ్లతో ఆయనను చూడలేను. ఆయన నా దగ్గరే వుండాలనే తీవ్రకాంక్షనాలో పెరిగిపోతోంది. ఇదివరకు నాకండ్లు మాత్రమే ఆయనను చూడగలిగేవి. ఇప్పుడు మిగతా అవయవాలుకూడ ఆయనను స్పృశించి ఆనందించే భాగ్యము లభించింది. ఎప్పుడైనా ఆయన ఎంత ప్రొద్దుపోయినా తిరిగి రాకపోతే ఏదోపోగొట్టుకొన్న దానివలె చేతులతో తడుముకుంటూ ఇంతసేపటికీ పోగొట్టుకొన్న వస్తువు లభించనట్లు వెదుకుతూనే వుండే దాన్ని. ఇదివరకు నాభర్త కాలేజికి వెళితే వచ్చే వేళకు కిటికీ

తలుపు తెరచి ఆయన రాకకొరకు నిరీక్షిస్తూండేదాన్ని. ఆయన విహరించే ప్రపంచంలోనే నేనూ విహరించ నభిలషించేదాన్ని. ఆ ప్రపంచాన్నంతా నా కళ్ళకు కట్టి వుంచుకున్నాను. కాని ఇప్పుడు నాదృష్టిపహితమైన శరీరమంతా ఆయనకొరకు శోధిస్తోంది. ప్రపంచంతోపాటు నేను నిర్మించుకున్న ఆనకట్టలు తెగి కూలిపోయినవి. ఇప్పుడు ఆయనకూ నాకూ మధ్య గాడంధకార బంధురమైన కూపము తప్ప మరేమీలేదు. ఆనలివొడ్డు నుంచి ఈనలివొడ్డుకు ఆయన ఎప్పుడువచ్చి నన్ను కలుసుకుంటారు అనేదీ నా మనోవ్యధ. ఒకరెప్పపాటు ఆయనకు ఎడమైనా నేత్రజ్ఞానశూన్యమైన నా శరీరం ఆయనకొరకు తహతహ పడుతోంది.

ఇన్ని కోర్కెలు, ఆకాంక్షలు, విశ్వాసభారము మంచివి కావు. భర్తపైన స్త్రీభారము ఎప్పుడూ వుంటూనే వుంటుంది. ఈ అంధకారపు అంధత్వ భారముకూడ ఆయనపై మోపడము సరికాదు. ఈ విశ్వవ్యాప్తమైన అంధకారాన్ని నే నొంటరిగానే ఎదుర్కొంటాను. స్వయంగానే నహిస్తాను. ప్రశాంత చిత్తముతో ప్రతిజ్ఞ చేశాను. “ఈ అనంత అంధకార పాశముతో నా భర్తను బంధించి వుంచను.”

కొద్దిరోజులలోనే శబ్దగంధ స్పర్శలతో పనిచేయడం నేర్చుకున్నాను. ఇప్పుడు మొదటికంటే ఎక్కువ నేర్పుతో కొన్ని పనులు చేస్తున్నారు. ఈ నేత్రదృష్టి మనకు సహాయం చేసేదానికంటే మనమనస్సులను వికలముచేసేదే ఎక్కువయని నాకు తర్వాత బోధపడింది. ఎంతవరకు మనకు మేలుకలుగు

తుండో అంతకంటే మన నేత్రాలు ఎక్కువగా పరికిస్తుంటాయి. నేత్రాలు కాపలా కాస్తుండేప్పుడు మనకర్ణములు సోమరులై వుండవలసినంత సూక్ష్మగ్రాహ్యములుగా వుండక తక్కువవింటూ వుంటాయి. ఆ చంచల నేత్రాలు పోవడం వల్ల నా సర్వేంద్రియాలు అతిజాగ్రూపతతో శాంతిపూర్వకంగా పనులన్నీ చేస్తున్నాయి.

ఇప్పుడు నాభర్త నేమీ పని చేయనీయడంలేదు. పూర్వంమాదిరిగానే ఆయన పరివర్యలు చేయగలుగుతున్నాను. నాభర్త అన్నాడు-“నన్ను ప్రాయశ్చిత్తము చేసుకోనీయవూ?” “మీ ప్రాయశ్చిత్తమేమిటో నాకు తెలియదు. నా పాప భారము నేను పెంచుకోకూడదు. అదే నాకు కావలసింది అన్నాను. “నోటిమాటగా ఆయనేమి అన్నప్పటికీ నేను ఆయనకు విశ్రాంతి కలిగించాను. ఇందుకు ఆయనెంతో మనస్సులో సంతసించారు.

కొంతకాలానికి నాభర్త డాక్టరు పరీక్ష ప్యాసై కలకత్తానుండి నన్ను ఒక గ్రామానికి తీసుకువెళ్ళారు. మళ్ళీ నేను నా తల్లి ఒడిలో కూర్చున్నట్లుండే గ్రామంలో. ఎనిమిదేండ్ల ప్రాయంలో గ్రామం పదలి కలకత్తా వెళ్ళాను. ఈపది సంవత్సరాలలో నా జన్మభూమి పల్లెప్రాంతం నా మనసులో అస్పష్టంగా నిలచిపోయింది. కళ్ళున్నంతకాలము కలకత్తా పట్టణమున అనేక స్మృతులను తనచాటున నిక్షిప్త మొనర్చుకున్నది. కళ్ళుపోగానే కలకత్తా కేవలం నేత్రానంద మొనర్చే పట్టణమే. ఇంతకన్న వేరే విశిష్టత యేమీ లేదని

భాసించినది. 22/11/61 చంద్రవతి.

18

పాటలు పాడుతున్నారు. అనందంతో కనిపించే నా స్నేహ తురాండ్రక్కడ? సాయంత్రం కాగానే ఎక్కడినుంచో శంఖ ధ్వని వినిపిస్తుంది. అమ్మ సంభ్యాదీపము తీసుకు వెళ్ళి పూజ గృహములో పెడుతూందనిపిస్తోంది. తడిసినగడ్డి మండుతున్న వాసన, పొగలు నా హృదయంలో కమ్ముకున్నై. చెరువుకు ఆవలివొడ్డున వున్న విద్యాలంకారుని మందిరములో కంచు గంటలు ఖంగు ఖంగున మోగుతూ వినిపించుతాయి. ఎనిమిది సంవత్సరాల బాల్యజీవనపు ఆనందసౌరభాన్ని ఎవరో నలు నైపులా మరలా చిలికి చిందించినట్లుంది.

చిన్నతనములో చేసిన వుపవాసాలు; శివపూజలకై పుష్పములు సేకరించుట మొదలైనవన్నీ గుర్తుకొస్తున్నై, కలకత్తా వాతావరణము, రాకపోకల రణగొణ ధ్వనుల మధ్య బుద్ధినైజములోనే కొంత తేడావుండటము సహజమేకదా! గ్రామ జనుల భక్తి శ్రద్ధలు, సరళజీవితపు నైర్మల్యము ఇక్కడ పొసగవు.

ఒకనాటిసంగతి నాకు గుర్తు వస్తోంది. గుడ్డిదాన్ని అయిన తర్వాత ఒక గ్రామస్నేహితురాలు మా యింటికి వచ్చింది. “కుమూ-నీకేమీ నీభర్తపై కోపంరావడం లేదూ? నేనే నీ స్థానంలో వుంటే భర్తముఖంకూడా చూచేదాన్ని కాదు” అందామె. నేను అన్నాను - “అక్కా, ఆయన ముఖం చూచే అదృష్టం ఎప్పుడో పోయింది. ఈ పూడి పోయిన కళ్ళమీదే నాకు కోపం వస్తోంది. ఆయనమీద నాకెందుకు కోపంరావాలి?

ముందే జాగ్రత్తపడి నాకు చికిత్స చేయించలేదని

నా స్నేహితురాలు లావణ్యకు నా భర్తమీద కోపము వచ్చింది. నాకుకూడ అలాగే కోపము కలగాలని ఆమె తలచింది.

“ప్రపంచంలో అనుకున్నో అనుకోకుండానో, తెలిసో తెలియకో, పొరపాటువల్లనో లేక భ్రాంతివల్లనో అనేక రకాలైన సుఖదుఃఖాలు వస్తూవుంటాయి. నీ మనస్సులో భర్తను బంధించి వుంచుకోగలిగితే దీనితోనే నీ మనసుకు పూరణ కలుగుతుంది. క్రోధంలో అనవసరముగా ప్రేలినందువల్ల జీవితమంతా కోపతాపాలుతోనే ముగుస్తుంది. గ్రుడ్డిదాన్నైసందుకో వంక వగుస్తున్నాను. పైగా భర్తను నొప్పించి ఇంకా దుఃఖభారమెందుకు పెంచుకోవాలి? అని ఆమెకు చెప్పాను కాని ఈ పూర్వకాలపు మాటలు విని లావణ్య కోపగించుకుంది. తనను అవమానించినట్లు విసుగుజెంది వినవినవేగంగా వెళ్ళిపోయింది.

నేనెలా ఆమెకు సమాధాన ఓయకుండా పూరుకుంటాను. ఆమె మాటల్లో విషముంది. అయినా లావణ్య నోట వెలువడిన క్రోధవాక్కులు నా హృదయంలో రెండు మూడు నిష్పరవ్వలు వెదజల్లకుండా వుండలేదు. నేను వాటిని కాలిక్రింద రాశివేశాను. అందువల్ల నా అరికాళ్ళల్లో రెండు మూడు బొబ్బలు లేచినై.

గ్రామములోనికి వచ్చిన తర్వాత మందారాలు, జాజిమల్లెలు, మొదలైన పూలతో శివుని అర్చించడం ప్రారంభించాను. నా బాల్యము మళ్ళీ నాలోజాగ్రతమైనట్లే

భగవంతునియెడ సంపూర్ణమైన భక్తిశ్రద్ధలు సమజ్జ్వలమై ప్రభాసించినవి. నాదేవత నా హృదయాన్ని, మా గృహాస్త జీవితాన్ని పరిపూర్ణత నొందించారు. నేనాయన పాదయుగ్మమున శిరమువంచి మోకరిల్లి అన్నాను - “ఓ దేవతా! కళ్యాణోపదేశం మంచిదే అయింది. నువ్వు నావాడవు.”

ఈ మాటల్లో ఎంతగర్వముంది! నేను నీదానను అనే అంతవరకే నాకు అధికారముంది. ఏదో ఒకరోజు ఆయనే ఈ మాట నానోటినుండి చెప్పించుకొనక మానరు. నేనెల్లప్పటికీ ఆయన దానినిగానే వుంటాను.

కొంతకాలము జీవితము బాగా ఆనందముగానే గడిచింది. అటు డాక్టరుగా వుంటూ నా భర్త మంచి పేరుప్రతిష్ఠలు సంపాదించుకుంటున్నారు. కొంత డబ్బుకూడ సంపాదించారు. కాని డబ్బు మంచిదికాదు. అది మనసును లొంగతీస్తుంది. హృదయంపైన పొర కప్పివేస్తుంది. హృదయరాజ్యములో అది తన సుఖాన్ని తానే సమకూర్చుకుంటుంది కాని డబ్బే సుఖాన్ని సమకూర్చే బాధ్యత వహించినప్పుడు మనస్సు కింకేమీ పని మిగిలియుండదు. ఇదివరకటి మానసికానందానికి బదులు ఇప్పుడు అనేక రకాలైన వస్తువాహనాదికములు ఇంటినిండా నిండి వుంటాయి. అప్పుడు సుఖానికి బదులు వస్తువాహనాలే లభిస్తాయి.

అంధులలో వ్రాహ్మశక్తి ఎక్కువగా వుంటుంది. ఆర్థిక ఔన్నత్యముతోపాటు నాభర్తలో క్రమక్రమంగా మార్పు వస్తుంది. యశావనారంభములో, న్యాయము, అన్యాయము

యము, ధర్మము, అధర్మముల గురించి ఆయనలోపున్న సహానుభూతి, ఆదర్శభావాలు, ఇప్పుడు రోజురోజూ నశించి పోతున్నాయి. నాకిప్పటికీ బాగా జ్ఞాపకం. ఆరోజుల్లో ఆయన అంటూండేవారు — జీవనాధారానికే నేనీడాక్టరు కోర్సు చదువుతున్నాను. దీనిలో ఎంతోమంది బీదలకు సహకరించవచ్చు. ఇదివరకు బీదల ఇండ్లలో ముందుగా డబ్బు యివ్వనిదే వైద్యము చేయని డాక్టర్లను ఆయన అసహించుకునేవారు.

ఇప్పుడలాంటి భావాలు వారిలో లేవు. ఒక బీదప్రీతి తన ఏకైక పుత్రికను రక్షించమని కాశ్మీరాదపడి బ్రతిమాలింది. అయినా ఆయన నిర్లక్ష్యముగా త్రోసి పుచ్చారు. చివరకు నేను స్వయముగా ఒట్టుపెట్టుకొని ఆయనను పంపించాను. వెళ్ళికూడ సరిగా వైద్యము చేయకుండానే తిరిగినచ్చారు. బీదతనములో ఇలా అన్యాయముగా సంపాదించే వారిని ఎంత నీచముగా చూచేవారో నాకు బాగా గుర్తువుంది. ఇప్పుడు బ్యాంకులో బాగా డబ్బు నిలవవుంది. ఒక ధనికుని గుమాస్తా రెండు మూడు రోజులనుండి రహస్యనుంతనాలు జరుపుతున్నాడు. ఒకరోజు ఏమి ఆలోచించుకున్నారో నాకు తెలియదు. నాభర్త నానద్దకు వచ్చి కూర్చున్నారు. ఎంతో — ఆనందముతో ఏవేరో విషయాలు చెప్తుతూ పోతున్నారు. నా హృదయంలో ఈయనేదో కలుషిత భావాలు వెల్లడించడానికే ఈవల పన్ను తున్నారనిపించింది.

గుడ్డిదాన్ని కాక పూర్వము చివరిసారి చూచిన ఆ నా హృదయ దేవత ఈ నా డెక్కడ? ఆయన నా దృష్టిరహిత రెండు సేత్రాలమధ్య చుంచింది నన్ను ఆరాధ్యదేవి పీఠాన అలంకరింపజేశారు.

ఒకేరోజున వీచే ప్రళయశుపానుగా లికి—పడిపోయినా మళ్ళీ నిలత్తోక్కుకునే సాహసముండేది. నాదేవత మళ్ళీ నన్నారాధించే అవకాశముండేది. కాని ఈ హృదయం ప్రతి దినము కఠోరమై, తన మానసికభావాలు అణచివేసి వాటి పైన స్వైరవిహారము సలుపుతోంది. ఇక దీనికి ప్రతీకార మేమిటి? నాకేత్రోన తోచుటలేదు.

నేను గుడ్డిదాన్ని. ప్రపంచ జ్ఞానరహితయైన నా హృదయకుహరములో చూసనప్రేమ, పరిపూర్ణభక్తి, అఖండమైన శ్రద్ధలున్నాయి. నాదేవతను హృదయమందిరములో మొట్టమొదటిసారిగా చక్కగా అలంకరించుకుని పూలతో పూజించాను. ఆ పూలపైన ఇంకా మంచు బిందువుల తడి యారిపోలేదు. నాభర్త ఆ తడియారని పూలసువాసనలను వదలి డబ్బుకోసమై ఈ ప్రపంచపు మరుభూములలో అదృశ్యులైపోతున్నారు. నేను సర్వదా విశ్వసించి నా సర్వస్వ మనుకుని, అన్ని సంవదలకంటె శ్రేష్ఠమనుకొన్న నా భర్త దూరాన్నుంచే నవ్వుతో తొలగిపోతున్నారు. చిన్నప్పటి నుండి ఇద్దరమూ ఒకేమార్గాన పయనించాము. కాని మా ఇద్దరి మార్గాలు ఎప్పుడు విడిపోయిననో మేము గుర్తించనే లేదు. ఇప్పుడు పిలచినా ఆయననుండి నాకు జవాబుకూడ లభించడములేదు.

బహుశా అంధత్వమునల్లకే ప్రతి విషయాన్ని నేను
రెట్టించి ఆలోచిస్తున్నానేమో! కళ్ళంటే ఇంత మధనపడే
దాన్ని కాదేమో!

ఒకరోజు నా భర్త నాకిదే సమాధానమిచ్చారు. ఆ
రోజు వుదయం ఒక ముసలరైతు తన మనుమరాలికి కలరా
నచ్చిందని నయము చేయవలసిందని బ్రతిమలాడుతున్నాడు.
“బాబూ నేను బీదవాణ్ణి. భగవంతుడు నీకు మేలు చేస్తాడు.
భగవంతుడి మేలుతో నాకేమీ నిండదు. నువ్వుమాత్ర
మేమిచేయగలుతావు. వెళ్ళు” ఈమాటలు నా భర్తనోట విని
నేను చాలా బాధపడ్డాను. “నా కళ్ళ దృష్టితోపాటు నా
చెవులుకూడ ఎందుకు వినబడకుండా చేయలేదుభగవంతుడా!”
అనుకున్నాను “అయ్యో భగవంతుడా” అంటూ దీర్ఘ
నిట్టూర్పు విడిచి ఆరైతు బైటకు వెళ్ళిపోయాడు. దాసీతో
కబురంపి ఆ ముసలరైతును వెనుకద్వారాన పిలిపించాను
“తాతా! ఈ డబ్బు తీసుకువెళ్ళి నా భర్త నాశీర్వదించి
హరీశు డాక్టరువద్ద నీ మనుమరాలికి చికిత్స చేయించుకో”
అని కొంత డబ్బిచ్చి పంపివేశాను.

కాని ఆరోజు ఏమి చేయాలో యేమిటో నా కేమీ
పాలుబోలేదు. మధ్యాహ్నము నిద్రనుండి లేచి ఆయనడి
గారు. “ఇవాళ ఎందుకింత విచారముగావున్నావు?” ఇదివరకు
అలవాటుగావచ్చే. ఏమీలేదే, ఏమీలేదు. అనే మోసపు
జవాబు ఇప్పుడు నా నోటినుండి వెలువడలేదు. స్పష్టంగా
నాభావం వెల్లడించాను—“నీతో ఎంతోకాలంనుండి చెప్పా
లనుకుంటున్నాను. కాని చెప్పవచ్చేసరికి మరచిపోతున్నాను.

సరిగా చెప్పగలనోలేదో యనే సందేహంవల్ల కూడ అలా చేయలేకపోయాను. నువ్వు నీ మనసులో అర్థం చేసుకునే వుంటావు. మన వెనుకటి జీవితపు ఆదర్శాలు మనలో యిప్పుడు లేవు.”

ఆయన నవ్వుతూ అన్నారు—“మార్పు ప్రకృతి సహజము” నేను —“ధనము, రూపము, చావనము అన్నీ ఇవన్నీ మార్పు చెందడము సహజమే. కాని మార్పుచెందని దేదీలేదా? కొంచెం గంభీరముగా ఆయన జవాబిచ్చారు. “మిగతా అందరు స్త్రీలులేమికి బాధపడుతూ వుంటారు. తమ భర్త సంపాదించడం లేదని రోదిస్తారు. నువ్వు ప్రపంచంలో ఎక్కడాలేని దుఃఖాలు ఆకాశంనుండి పట్టుకొస్తావు.”

నా అంధత్వము సత్యపు అంజనము నా కాళ్ళకు పూసి-నన్నీ మార్పుచెందే ప్రపంచాన్నుండి చాలాదూరము తీసుకువెళ్ళిందని, అందరి స్త్రీలమీదిరికాదని, నాభర్త నన్నెప్పటికీ అర్థంచేసుకోజాలరని నాకప్పుడు బోధపడింది.

ఆరోజే మావూరినుండి మామేనత్తగారొకామె విచ్చేసింది. మేనిద్దరమూ ఆమెకు సమస్కరించాము. ఆమె మమ్మల్ని ఆశీర్వాదించక పూర్వమే ఇలా ప్రారంభించింది— “అమ్మాయ్ సువ్వెలాగూ గుడ్డిదానివైనావు. ఇప్పుడు మా అవినాశబాబు నీతో ఎలా కాపురం చేస్తాడు? రెండవ పెళ్ళి చేయకూడదా?” “నిజమే అత్తగారూ! మీరే ఏదైనా సంబంధం చూడండి” అని మావారంటే బాగానే వుండేది. కాని ఆయన మొహమాటపడుతూ అన్నారు—“అత్తయ్యా

మీరెప్పుడూ ఇలాగే తలాతోకలేని మాటలు మాట్లాడు తూంటారు.”

అత్తగారు అన్నారు — “నేనేమైనా తప్ప మాట్లాడానా?” నేను సవ్యతూ అన్నాను — “అత్తగారూ! మీరు బలేమనిషి. సలహా తీసుకుంటున్నారులే. జేబు కత్తిరించబోతున్నవారినే ఎవరూ సలహా అడుగరు.”

అత్తగారు పలికింది — “నిజమే. సరే అవి నాశబాబూ మనమిద్దరమూ ఏకాంతముగా సంప్రదించుకుందాం. గౌరవి కుటుంబాల్లో ఎంతమంది సవాలులుంటే అంత భర్త గౌరవం పెరుగుతుంటుంది. మా అబ్బాయి ఈవైద్యం చేయకపోతే మాత్రం మేమిపోతుంది అతనికి డబ్బుకేమీ కొదువవుండదు. డాక్టరు చేతిలో ఎవరైనా చచ్చిపోతే ఎవరూ ఫీజుకూడ ఇవ్వరు. కానీ భగవంతుడు శాపము పెట్టినట్లు పెద్ద పెద్ద కుటుంబాల్లో భార్యలు చచ్చిపోయి వాళ్ళు బ్రతికి వున్నందు వల్ల కూడ భర్తలకే ఎక్కువ మేలు కలుగుతుంది.

రెండు రోజుల తర్వాత నా భర్త అత్తయ్యతో అన్నారు — “అత్తయ్యా తనవాళ్ళలాగే చూసుకుని ఈ మికు సహాయం చేసేందుకెవరైనా మంచియింటి అమ్మాయి వుంటే చూడు. ఈమెకు యేమీ కనపడక బాధపడుతోంది. ఎవరైనా కోరుకుంటే నాకు నిశ్చింతగా వుంటుంది.

నేను గుడ్డిదాన్నయిన ప్రథమదినాలలో ఆయన ఇలా అని వుంటే బాగానే వుండేది. ఇప్పుడు ఇంటి పనులలోగాని, నా స్వవిషయంలోగాని నాకెట్టి బాధలేదు. అయినా వ్యతి

రేకించకుండానే మెదలకుండా పూరుకున్నాను. అత్తయ్య అంది—“సరే. అలాగే, మా అక్కగారి అమ్మాయి వుంది. చాలా అందంగా లక్ష్మీలా వుంటుంది. స్వభావానికికూడ చాలా మంచిది. పిల్ల బాగా పెరిగింది. సరియైన వరుడు దొరకక వాళ్ళు సతమత మవుతున్నాను. నీకిచ్చిచేయడాని కేం! వాళ్ళు కళ్ళ కద్దుకుని చేసుకుంటారు.”

ఆయన కొంచెం ఆశ్చర్యం ప్రకటిస్తూ అన్నాడు—
“వివాహం సంగతికాదు అత్తయ్యా!” అత్తయ్య అంది—
“వివాహం చేసుకోకుండా మంచి యింటి అమ్మాయి మీ యింటికి వచ్చివుంటుందా?”

“అమాట నిజమే : నాభర్త యేమీ జావాబీయలేక పోయారు. నా అంధత్వ అంధకారములో నేను పైవంకచూచి భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించాను—“ఓభగవంతుడా! నాభర్తను రక్షించు.”

కొన్ని రోజులతర్వాత ఒకరోజు ఉదయం పూజా గృహంనుండి నేను బయటికి వస్తున్నాను. అత్తయ్య ఎదురు పడి అంది— “మా అక్కగారి అమ్మాయి సేమాంగిని గురించి నీకు చెప్పనుచూడు. అది ఇవాళ వచ్చింది-హిమూ ఈమె నీ అక్కగారు. నమస్కరించు.”

ఎక్కడినుంచో అప్పుడే ఆయనకూడ వచ్చారు. అవరి చిత స్త్రీని చూచి అవతలికి వెళ్ళిపోయారు.

అత్తయ్య—“అవినాశ్ ఎక్కడికి వెళ్తున్నావు?”

నా భర్త—“ఈమె ఎవరు?”

అత్తయ్య—“ఇదే మా అక్కయ్యగారి అమ్మాయి
హేమాంగిని.”

ఎప్పుడు వచ్చారు? ఎవరితో కలిసివచ్చారు? ఎందుకు
వచ్చారు? అనేక ప్రశ్నలు కురిపించి తన ఆశ్చర్యం వ్యక్తపరి
చాడు. నేను మనసులోనే అనుకున్నాను—“మీరు ఆడే
నాటకం నా కవగతమయింది. ఇంతమోసం దేనికి? ఇంత
దొంగతనమా? ఎరగనట్లు అబద్ధాలు దేనికి? అధర్మముగా
వ్యవహరించదలిస్తే అలాగే కాసీయ్ నీలోని అశాంతిని
రెచ్చగొట్టు. నాకోసం ఇంతమోసం కల్పించనవరములేదు.”

హేమాంగినిని చేయిపట్టుకొని నాపడకగదిలోనికి తీసు
కుపోయాను. ముఖాన చేతులతో తమిడిచూచాను. అంద
ముగానే వుండవచ్చునని వూహించుకున్నాను. వయస్సు
కూడా పదునాలుగు, పదునైదు సంవత్సరాలకు తక్కువ
వుండదు.

ఆ బాలిక హఠాత్తుగా బిగ్గరగానవ్వింది. “ఇలాతడుము
తున్నావేమిటి? భూతాన్నేమీ వదలించడము లేదుకదా?
అంది.

ఆ సరళ స్వచ్ఛందమైన నవ్వుతో మా యిద్దరి మధ్య
వ్యాపించిన కారుమేఘాలు పటాపంచలైపోయినై. భుజము
పైన నాకుడిచేయి వేసి, నేను నిన్ను చూస్తున్నాను చెల్లీ.”
అన్నాను. ఆ కోమల ముఖంపైన మళ్ళీ నాచేయి వేసి సవ
రించాను.

“చూస్తున్నావా” మళ్ళీ నవ్వుతూ అంది - “నేను

తోటలో వంకాయనో, సొరకాయనో కాదుగదా ఎంతపెరి
గిందో తడిమి చూడటానికి.”

హేమాంగిని నేను గుడ్డిదాని ననే సంగతి బహుశా
తెలిసివుండదని నా కప్పుడు గుర్తు వచ్చింది.

“నేను గుడ్డిదాన్ని చెల్లీ” అన్నాను.

విని ఆశ్చర్యపడి గంభీరముగా కొంచెముసేపు వూర
కుంది. తన విశాల కుతూహల స్వరమైన తరుణ నేత్రాలలో
నా గుడ్డితనాన్ని, నా ముఖాన్ని నిశ్చలంగా పరికిస్తోందని
పించింది. తర్వాత అంది-“అందు కేనా పిన్నిని పిలిపించింది.
“మీ పిన్నే స్వయంగా వచ్చింది” జవాబిచ్చాను.

ఆ బాలిక మళ్ళీ నవ్వుతూ అంది-“ఓహో దయతలచి
వచ్చి వుంటుంది. అయితే ఈ దయామయి అంత త్వరలో
ఇక్కడినుండి ఇంకెక్కడికీ పోదు. అయితే నాన్నగారు
నన్నిక్కడికెందుకు పంపించారు?”

ఇంతలో అత్తయ్యవచ్చింది. ఇప్పటివరకు నాభర్తతో
మాట్లాడుతూవుంది. అత్తయ్య గదిలో అడుగుపెట్టగానే
హేమాంగిని అడిగింది-“పిన్నీ! మనవూరు ఎప్పుడు వెళ్దాం?”

అత్తయ్య అంది - “ఆహాహా! వచ్చి కాసేపైనా
కాలేదు. అప్పుడే ఎప్పుడు వెళ్దాం అంటూంది. ఇంత చంచలు
రాలినెక్కడా నేచూడలేదమ్మా” హేమాంగిని - “పిన్నీ,
సరిగావును. నువ్విక్కడినుండి కదిలేట్టులేవు. ఇది నీయిల్లేగా
ఎంతకాలం వుండాలనుకుంటే అంతకాలం వుండిరా. నేను
త్వరగాపోవాలి” తర్వాత నా చేయిపట్టుకుని అంది- నేను

చప్పిందిరైటుగా వుండా అక్కా? మీరెవరోకూడ నేను సరిగా ఎరగను.”

ఈ సరళ ప్రశ్నకు సమాధానమూయకుండా, నేనా పిల్లను నా హృదయానికి దగ్గరగా లాగుకున్నాను. అత్తయ్య ఎంత జబర్దస్తీమనిషియైనా ఈపిల్లను వంచుకోలేకపోయింది. కోవగించుకోకుండా ప్రేమతో బుజ్జగించి హేమాంగిని వశ పరచుకోవాలనుకుంది. కాని హేమాంగిని దులిపి వూరుకుంది. అత్తయ్య ఇవి ప్రేమతో మాట్లాడేమాటలని త్రోసిపుచ్చింది. వెళ్ళిపోతూ మళ్ళీ యేమి గుర్తువచ్చిందో తిరిగివస్తూ-హిమూ! పద స్నానముచేసివద్దూ, మళ్ళీరావచ్చు అంది.

హేమా నా దగరకువచ్చి అంది- “నువమిద్దరమూ రేవుకు వెళ్ళి స్నానముచేసి వద్దామా అక్కా?”

అత్తయ్యకిది యిష్టంలేదు. అయినప్పటికి ఏమీ అడ్డు చెప్పకుండానే వూరుకుంది. గింజుకున్నా ప్రయోజనం లేదని ఆమెకు తెలుసు. చివరకు విజయంకూడ హేమాకే దక్కుతుంది. ఇదే కాకుండా వారిద్దరిమధ్య పోట్లాట నాకుకూడ తెలిసిపోతుంది.

వెనుకవైపునున్న చెరువుకు వెళ్తు హేమాంగిని నన్ను డిగ్గింది. నీ కెందుకు బిడ్డలుపుట్టలేదు అక్కా?

కొంచెం నవ్వి అన్నాను-“ఎందుకు పుట్టలేదో నాకేం తెలుసు? ఆ భగవంతుడింకా ప్రసాదించలేదు.”

హేమాంగిని - “తప్పకుండా వెనుకటి జన్మలో నీ వేదో పాపము చేసివుంటావు.”

నేను- “అదీ ఆ భగవంతుడికే తెలియాలి.”

ఆ బాలిక ఋజు పూర్వకంగా చెప్పింది. “పిన్ని చూడరాదా? ఆవిడ మనసంతా విషం. అందుకనే బిడ్డలు కూడా పుట్టలేదు.

పాపము - పుణ్యము, దుఃఖము- సుఖము, దండన- బహుశరణ వంటి విషయాలు నాకే యేమీ తెలియవు. ఇక ఆ బాలిక కేమి సమాధాన మీయగలను! ఒక గాఢ మైన నిట్టూర్పునిడచి మనసులోనే అనుకున్నాను. “ఇవన్నీ నీకే తెలియాలి” హేమాంగిని నన్ను కాగిలించు కొని నవ్వుతూ అంది-“ఓ నామాటలకే నువ్వు నిట్టూర్పు న్నావా అక్కా? నామాటలెవరు పట్టించుకుంటారు.”

నెమ్మది నెమ్మదిగా నాభర్త ప్రాక్షీను కనేక ఆటం కాలు కలుగుతున్నై. దూరపుకేసులు చూడటానికి అస లెప్పుడూ వెళ్ళరు. దగ్గరకేసులుకూడ చూడకుండానే ఇప్పు డింటికి వచ్చి కూర్చుంటున్నారు. మధ్యాహ్నము భోజనానికి రావడం, మళ్ళీ రాత్రి యింటికివచ్చినప్పుడుదక్క ఇంటివద్ద ఎక్కువసేపు వుండేవారుకాదిదివల్లో-ఇప్పుడు అవసరమున్నా లేకపోయినా అత్తయ్య కబురుచేస్తేచాలు పరుగెత్తుకుంటూ యింటికి వస్తున్నారు. అత్తయ్య కేకపెట్టి- హేమా! నా గదిలో తమలపాకుల పళ్లెమిలా పట్టుకురావమ్మా!” అనగానే నాభర్త గదిలో కూర్చున్నారని అర్థం చేసుకునేదాన్ని. మొదట్లో మూడునాలుగురోజులు హేమాంగిని తమలపాకులు పళ్లెము, ఫలహారము, తలనూనెసీసా, దువ్వెన, అద్దము,

మొదలైనవన్నీ అందిస్తూవచ్చింది. తర్వాత సేమాంగిని తానుచేయడం మానివేసి దానీచేతికిచ్చి పంపుతోంది. అత్యయ్య- “సేమాంగినీ, సేమా, హిమి అనేపేర్లతో అరుస్తూ వుండిపోతుంది. ఈ బాటక నాజీవితదయనీయస్థితి గ్రహించినట్లుంది. నామీద దయదలచి నన్నే పెనవేసుకుని వుంటుంది. ఏదో సందేహము, భయము, బాధ వ్యాపించి నట్లుంది ఆమెలో. అదీగాక ఎప్పుడూ నాఎదుట నాభర్త ప్రసక్తి తెచ్చేదికాదు.

ఒకనాడు అన్నగారు చూడటానికి వచ్చారు. ఆయన సూక్ష్మగ్రాహి. ఆయనముందు ఇటువంటి వేషాలేమీ మరుగు పడవనుకున్నాను. ఆయన ఖచ్చితమైన విమర్శకుడు. ఎటు వంటి అన్యాయాన్ని క్షణంపాటుకూడ సహించలేదు. నాభర్త ఆయన ఎదుట అపరాధిగా నిలబడవలసి వస్తుండేమో నని భయపడినాను. అత్యంత ప్రసన్న చిత్తముతో నే నంతా కప్పిపుచ్చాను. డాబు అవుసరము లేకపోయినా ఏవేవో కబుర్లుచెప్పి, కబుర్లడిగి, మధ్యమధ్య డాబు దర్పములతో కూడిన దర్జాలు ప్రదర్శించి, ఎల్లాగైనాసరే ఆయనను మోస గింప ప్రయత్నించాను. ఇదంతా నా స్వభావ నిరుద్ధమైనదే. అందువల్లనే నేను పట్టువడిపోయాను. నా అన్నగారు ఎక్కువ రోజులు వుండకుండానే వెళ్ళిపోయారు. నాభర్త ఆయన వున్నంతవరకూ చంచలంగా అటూ యిటూ తిరుగుతూనే గడిచారు. ఎదుటపడినా కులాసాగా మాట్లాడకుండా మౌనం వహించేవారు. వెళ్ళడానికి పూర్వం అన్నగారు తన స్నేహ సౌజన్య హస్తాలను నా తలపై నిమురుతూ వున్నారు.

పకానంగా నిలచి నన్నేమని ఆశీర్వాదించి వుంటారో నే నర్థం చేసుకోగలిగాను. వారి కండ్ల వెంట స్రవించిన అశ్రుధార నా బుగ్గలపై జలజల బొట్టులుగా జారింది.

అవి చైత్రమాసపు రోజులని నాకు బాగా గుర్తు. ఒక రోజు సాయంత్రం గ్రామస్తులంతా సంతనుండి యింటికి తిరిగి వస్తున్నారు. మారాన నర్థం జోరుగా కురుస్తున్నట్లుంది. చల్లగాలిలో మట్టి తడిసిన వాసన కూడా కలిసి నలుదెసలా వ్యాపించింది. అంధకారం సృత్యంచేస్తున్నది. తమమిత్రులను బిగ్గంగా పేల్లపెట్టి పిలుస్తున్నారు. నేను గుడ్డి దాన్నవడంవల్ల, వంటిరిగా గదిలో వున్నంతసేపూ చీకటి పడినప్పటికీ ఎవరూ దీపం వెలిగించరు. దానికి కారణం- నేనా దీపానికి నా గుడ్డలంటించుకుంటానేమో, ఏమైనా ప్రమాదం వాటిల్లుతుందేమోనని వారికిభయం. నిశ్శబ్దంగా నలువైపులా అంధకారావృతమై ఆగదిలో నేలమీద కూర్చుని ఆభగవంతుణ్ణి ప్రార్థించాను- “ఓ భగవంతుడా! నీదయ నర్థం చేసుకోలేనప్పుడు, నీహృదయగతమైన అభిప్రాయాన్ని తెలుసుకోలేనప్పుడు వ్యధిత హృదయమైన నాజీవిత చుక్కానినే అంటుకొనిపోయి వుంటున్నాను. హృదయం బద్దలై దానినుండి రక్తము ప్రవహించిపోతుంది. కాని నేనే విధంగానూ శాంతిపొందలేకపోతున్నాను. నన్నింకా ఎంత కాలం పరీక్షిస్తావు కరుణామూర్తి. ఇంకా ఎంతకాలమని నాలో ఈ ఓర్పువుంటుంది.” ఇలా అంటూ వుండగానే నాలో దుఃఖము పొర్లుకువచ్చింది. మంచముపైన శిరము వాల్చి కుమిలి కుమిలి ఏడ్చాను. పగలంతా పనుల్లో మునిగి

వుంటాను. హేమాంగిని సన్న అంటిపెట్టుకుని వుండడంనల్ల నాహృదయంలోని ఆవేదనను కన్నీరుగా ప్రవహింపజేసేందు కవకాశం దొరకదు. చాలారోజులతర్వాత ఇనాళ బాగా యేడ్వగలిగాను. మరుక్షణంలోనే మంచం కదిలినట్లయింది. ఎవరో కదులుతున్నట్లు అలికిడయింది. హేమాంగినివచ్చి తన పమిటకొంగుతో నాకళ్ళు తుడుస్తోంది. ఇనాళ సాయంత్రమే ఎప్పుడు ఏ సమయానవచ్చి నామంచంమీద నిద్రించిందో నాకు తెలియదు. నన్ను తనేమీ అడుగలేదు. నేనూ పలక రించలేదు. పశానంగా హేమాంగిని తన చల్లని చేతితో నా శిరముపై సవరించుతుంది.

ఇంతలో ఎప్పుడు మేఘాలురిమినవో, ఎప్పుడుతీవ్రంగా వర్షించినవో నాకేమీ తెలియలేదు. చాలాకాలం తర్వాత ఈ స్నిగ్ధ స్నేహశాంతి, నాలో దహించుకుపోతూ మలమల మాడిపోతున్న హృదయానికి పూరణ కలిగించింది.

మరునాడు హేమాంగిని అత్తయ్య నడిగింది- 'పిన్నీ నీనిప్పుడే నీకు చెపుతున్నాను. రేపు నువ్వు బయలుదేరక పోతే నేను కైవర్ అన్నయ్యతో మనపూరు వెళ్ళిపోతా.'

అత్తయ్య అంది - 'అతనితో దేనికి - రేపు నేనూ వస్తాగా. ఇద్దరిమూ కలసి వెళ్దాం. ఇదుగో చూడు హేమా, అవినాశ్ నీకోసం ఎంతచక్కటి రవ్వలపుంగరం తెచ్చాడో.' ఎంతోగర్వపడుతూ అత్తయ్య హేమాంగినిచేతి కా వుంగరం అందించింది.

హేమాంగిని అంది- 'ఇదిగో చూడుపిన్నీ, నే నెంత బాగా గురిచూసి విసురుతానో' అంటూనే కిటికీలోనుంచి

పుంగరం వెనుకనున్న చెరువులో పారవేసింది. క్రోధవారి
 దుఃఖం, ఆ వేశంతో అత్తయ్య శరీరము గగుర్పొడిచింది
 అత్తయ్య నన్ను బ్రతిమాలుతున్నట్లు అంది—“చూడు
 అమ్మాయ్. ఈ విషయం అవినాశబాబుకు చెప్పకు. పాపం
 చాలాబాధపడుతాడు. నాతోడు. నువ్వేమీ చెప్పకు.”

నేనన్నాను—“అత్తయ్యా, ఇంతగా చెప్పనవసరం
 లేదు. నేనేమీ చెప్పను.”

మరునాడు తనవూట వెళ్ళిపోయేముందు హేమాంగిని
 నన్ను కాగలించుకుని అంది—“అక్కా, నన్ను మరచిపోకు.
 నన్ను గుర్తించుకో.”

నేను ముఖం రెండు చేతులా తడుముతూ అన్నాను.
 అందుకేమీ మరచిపోను చెల్లీ! నాకింకా వేరు ప్రపంచా
 లేమీ లేవు. నా ప్రపంచమంతా ఈ నా మనస్సే’ ఇలా
 అంటూ హేమాంగిని శిరముదగ్గరకు తీసుకుని ముద్దిడు
 కున్నాను. నా కళ్ళనుండి జరజరకన్నీళ్ళు ఆమె వెంట్రుకలపై
 రాలివై.

హేమాంగిని వెళ్ళిపోయిన తర్వాత నాకీ ప్రపంచ
 మంతా మోడువారిపోయి నట్లయింది. నాలో ఒక విధమైన
 స్నేహం, సౌందర్యం, సంగీతం, సుగంధం, తన దేదీప్యమాన
 మైన కోమల, తానుజ్ఞా కాంతితో ప్రసరింపజేసింది. ఒక్క
 సారిగా నన్ను వదిలిపోయిన తర్వాత నా ఈ గుడ్డితనపు వెలు
 తురులేని ప్రపంచంలో చేతులు చాచి హేమాంగిని కొరకు
 గాలించుతున్నాను.

ఆయన ఆరోజు అమితోత్సాహంతో నా వద్దకువచ్చి అన్నాడు—‘వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు. కొంచెం ఇల్లంతా శాంతించింది. నీకు పనిపాటలు చేసుకోవడానికికూడా సుఖపుగా వుంటుంది.’

నన్ను నేనే నిందించుకున్నాను. నాకోసం ఇంతనాటకమాడాలా, ఇంతమోసమా? ఇంత కపటముగా స్వరహరించాలా? సత్యానికి ఎప్పుడైనా నేను భయపడితినా? ఏ అఘాతము కలిగినా సహించలేదా? ఆయన ఆనందాన్నే నా స్వస్వముగా యెంచి నా రెండు కళ్ళకూడ పోగొట్టుకున్నానని వారెరుగరా? నా జీవితమంతా నీరికోసమే చిర అంధకారమయముగా చేసివేసుకున్నాను. అటువంటిదాన్ని మోసగించడానికి ఇన్ని పన్నాగాలు దేనికో?

ఇప్పటివరకు ఆయనకు నాకు మధ్య అంధత్వము తెరవలె అడ్డు వస్తూవుంది. ఇప్పుడింకొక తెరకూడ నాపై పడినన్ను మరుగుపరుస్తోంది. నా భర్త ఆదమరచికూడా నా ఎదుట హేమాంగిని ప్రస్తావన తేవడంలేదు. హేమాంగిని తాను పూర్తిగా మరచిపోయినట్లుంటున్నాడు. ఆయన హృదయంలో ఏవిధమైనచిహ్నాలు శేషమాత్రంగాకూడ మిగిలివున్నట్లులేదు. కాని వుత్తరప్రత్యుత్తరాలు జరుగుతూనే వున్నై. ఇది సేనర్థం చేసుకోగలిగాను. చెరువులో వర్షపునీరు అధికమాతున్న కొద్దీ దానిలోవుండే పుష్పానికి నత్తిడి ఎక్కువవుతుంది. దాని కాడ తుణుగుణము పైకెదగడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. అలాగే ఆయన హృదయంలో ఏవిధమైన నత్తిడి వ్యాపించినా” ఆ ఆనందమూ

ఆవేశమూ వారు పట్టలేకపోయేవారు. అవి పొంగులువారి బయటకు బహిర్గతమాతూనేవుండేవి. అవి నా హృదయాంతరాళములో నాటుకుపోయేవి. ఆకిర్షణ అలాంటిదేగదా! హేమాంగిని సమాచారము ఎప్పుడు తెలుస్తుందో ఏమో నా కవగత మాతూవుండేది. నేనాయన కీవృత్తాంతము తెలియజేయడానికి వీలులేదు. నా అంధకారావృతమైన హృదయ పలకముపై ఒక ప్రచండమైన దివ్యజ్యోతిర్మయ సుందర నక్షత్రము ఒక్కక్షణము మెరసింది. ఈయనను అర్థం చేసుకోవాలని, ఈయనను గురించి నాలోనేనే విత్కంచుకోవాలని కుతూహలం జనించింది. ఏది ఏమైనా నాకా హేమాంగిని గురించి నా భర్త ఎదుట మాట్లాడటానికి అధికారం లేదు. ఈ విధముగా మా యిద్దరిమధ్య దుఃఖపూరితమైన విషాదచ్ఛాయలు ఆవరించి నిశ్శబ్దం తాండవిస్తోంది.

అది వైశాఖమాసము. ఒకరోజు హఠాత్తుగా దాసీ వచ్చి నన్నడిగింది—“అమ్మగారూ! మనపడవ ఎక్కడికి వెళ్తుంది. రేవులో ప్రయాణానికి అన్నీ సిద్ధము చేస్తున్నారు. బాబుగారెక్కడికైనా వెళ్తున్నారా?”

ఏనో యత్నాలు జరుగుతున్నవనే సంగతి నేను కొంచెము ముందుగానే తెలుసుకున్నాను నాజీవితాకాశంలో తుపాను రాకపూర్వపు నిస్తబ్ధత, పెనుగాలి వీచక పూర్వం వ్యాపించే చిన్న పెద్దమేఘాలు వచ్చి చేరుతున్నట్లుంది. సంహారలీల గావించే ప్రళయకుద్రుడు తన భీభత్సనృత్యము నాపైనే జరుపబోవుతున్నట్లు నిపించింది. దాసీతో నేననేశాను “ఎక్కడకో? నాకేమీ తెలియదే.”

దానీ మళ్ళీ అడగడానికి సాహసించలేదు. ఒక తీవ్ర మైన నిట్టూర్పు విడిచి వెళ్ళిపోయింది.

బాగా ప్రొద్దుపోయిన తర్వాత నాభర్త నావద్దకు వచ్చి అన్నారు—“చాలా దూరాన్నుండి నాకాహ్వానము వచ్చింది. తప్పనిసరిగా వెళ్ళాలి. వేకుననే ప్రయాణమైపోతున్నాను. రెండుమూడు రోజులవరకు చాలేకపోవచ్చు.”

“మీరు నాతో ఎందుకబద్ధమాడతారు?” మంచము మీదనుండి లేచి నిలబడుతూ అన్నాను.

“నేనేమబద్ధం చెప్పాను?” ఆయన కంపితస్వరంతో వలికారు.

“నువ్వు వివాహం చేసుకోవడానికి వెళ్తున్నావు” అన్నాను.

ఆయనేమీ మాట్లాడలేదు. నేను స్థిరంగా నిలచి వున్నాను. చాలాసేపటివరకు మామధ్య ప్రశాంతి వ్యాపించింది. చివరకు నేనే అడిగాను—“నేనడిగినదానికి జవాబు చెప్పు. వివాహము చేసుకోవడాకే వెళ్తున్నాను. అని జవాబివ్వు.”

ప్రతిధ్వనించినట్లుగా ఆయన సమాధానమిచ్చారు “అవును. వివాహం చేసుకోవడానికే నేను వెళ్తున్నాను.”

“పీలులేదు. నువ్వు వెళ్ళకూడదు. ఈ విషయమిప్పుడు, మహాప్రళయాన్నుండి నేను రక్షిస్తాను. ఈ మాత్రం కూడ నిన్ను కాపాడుకొనకపోతే నేను నీకు భార్యగావుండి యేమిప్రయోజనం? నా ఈ శివార్చన ఎందుకు?”

చాలా సేవటివరకు నిశ్శబ్దముగా పూరుకున్నారు. నేను భూమిమీదపడి ఆయన కాళ్ళకు చుట్టుకుని అడిగాను - “నేను మీ కేనుపచారము చేశాను. ఏమైనా అపరాధము చేశానా? మీకు ఇంకో వినాహము చేసికోవలసిన అవసర మెందుకు కలిగింది. నేను మీ మీద బట్టువేసుకుని అడుగు తున్నాను. నిజము చెప్పండి.”

అప్పుడు నా భర్త నెమ్మదిగా పలికారు - “నేను వాస్తవమే చెబుతున్నాను. నీ అంధత్వము నిన్నేదో లోకపు ఆనరణలో నిలిపి వుంచింది. నేను నిన్నర్థము చేసుకోలేని స్థితిలో నిన్నందుకోలేక సతమత మవుతున్నాను. నువ్వు నా దేవతవు. దేవతవలెనే భయంకరు రాలవు. నీకో నేను నిత్యజీవన వ్యాపారము సాగించలేను. నాకొక సాధారణ గృహిణి కావాలి. కేకలు, చివాట్లు, కోపము, తాపము అన్నీ కూడ ఆమెపైన చూపాలి, నేనాస్త్రీని ప్రేమించాలి. బుజ్జగించాలి. వివిధములైన నగలు, నాణ్యములు, వస్త్రాలు మొదలైనవన్నీ యిచ్చి ఆమెను సంతోషపరచి నేనూ సంతృప్తి జెందాలి.”

“నా హృదయాన్ని చీల్చి చూడు. నేను సాధారణ స్త్రీనవునో కాదో వివాహముతర్వాత బాలిక నేగాని యింకా తదితరచ్ఛాయలేమీ నాలో నీకు కన్పించవు. నిన్ను నేను గౌరవించాలి. విశ్వసించాలి. నిన్ను పూజిస్తూ వుండాలి. నిన్ను నీవవమానపరచుకుని నన్ను అపారదుఃఖములో పడ వేయకు. నన్ను నీకంటె పెద్దదాన్ని చేయకు ప్రియా. నన్ను అన్నివిధాల నీకాల్కికింద అణచివుంచుకో నాథా!”

అప్పుడు నేనే యేమి చెప్పానో నాకు గుర్తుంటుందా? తుఫానుగాలుల మధ్య సముద్రం తన హోరు తాను విన గలుగుతుందా? నేను చెప్పినదానిలో ఇంతవరకే నాకు జ్ఞాపకం వుంది—“నీవు నీ ధార్మికప్రతిజ్ఞా భంగమొనర్చినట్లైతే నేను జోహోరవుతాను. ఈ మహానర్థము జరుగక పూర్వము నేనైనా వైధవ్యం పొందాలి. లేకపోతే హేమాంగినియైనా జీవించకుండా పోవాలి.” ఈ మాటలంటూ నేను మూర్ఛ పోయాను.

తెలివివచ్చి మాచేప్పటికి తెల్లవారింది. పక్షులు కుహు కుహు నాథములు చేస్తున్నవి. నాభర్త ఎప్పుడో చెప్ప కుండానే వెళ్ళిపోయారు.

నా పూజాగృహం తలుపులు మూసి లోపల పూజ చేస్తున్నాను. రోజంతా బయటకు వెళ్ళలేదు. సాయంత్రం పెనుతుపాను గాలివీచింది. ఆ తుపానుకు ఇల్లంతా పూసిపో తోంది. అయినప్పటికీ “ఓ భగవంతుడా నాభర్త నదీగర్భ ములో ప్రయాణము చేస్తూవుంటారు వారిని రక్షించు” అని కోరలేదీరోజు. తదేకధ్యానములో మునిగివుండి అంటున్నాను— “ఓ భగవంతుడా! నా అదృష్టమెలా వుంటే అలాగే జరిగి తీరుతుంది. నా భర్తను భయంకర పాపంనుండి రక్షించు”

రాత్రంతా గడిచిపోయింది. అయినా నేను ఆ భగ వంతుని సాన్నిధ్యము వడలలేదు. భోజనపానాదులు లేకుండా నిద్రావిరామములు లేకుండా అలా నేనక్కడే పాపాణ ప్రతిమ ముందు శిలావిగ్రహమునలె ఎలా కూర్చున్నానో ఇంత శక్తి ఎక్కడనుండి వచ్చిందో నాకు బోధపడలేదు.

సాయంత్రం బయట నెహరో తలుపుగుద్దుతున్న చప్పుడయింది. తలుపులు బద్దలుకొట్టి లోనికి చొరబడినా నాకు స్పృహరాలేదు.

స్పృహవచ్చిన తర్వాత నాకు వినిపించింది— “అక్కా” కళ్ళు తెరచి చూచాను. నేను హేమాంగిని ఒడిలో పడుకొని నున్నాను. హేమా పెండ్లిబట్టలలో వున్నట్లు నేను గమనించాను. నా శరీరంలోని ప్రతి అణువణువు అరచినట్లయింది— “ఓ భగవంతుడా! నా మొరాలకించలేదా? నా భర్త సర్వనాశనము జరిగిపోయింది.”

హేమాంగిని తలవంచుకుని నెమ్మదిగా నాతో అంది— “అక్కా! నీ ఆశీర్వాదము పొందడానికి వచ్చాను.”

మొదట్లో ఊణపాలు రాతివలె నిశ్చేష్టురాలైనై పోయాను. మరుఊణములో లేచి కూర్చున్నాను. “నిన్నా శరీరదిస్తాను చెల్లీ! ఇందులో నీతప్పేముంది?”

హేమాంగిని సహజ స్వాభావిక మృదుమధురహాస కంఠముతో ఎలుగెత్తి పలికింది— “తప్పా? నువ్వు వివాహం చేసుకుంటే తప్పలేదుగాని నేను చేసుకుంటే తప్పవుతుందా?”

హేమాంగినిని కాగలించుకొని నేను కూడ నవ్వాను. మనసులో అనుకున్నాను— “ప్రపంచములో నా ప్రార్థన కంటే ఎక్కువ వారికోరికకేమీ విలువలేదా? ఏ అఘాతము వచ్చినా నామీదేపడాలి. నా భర్తము భక్తిశ్రద్ధలతో ఏమాత్రము లోపము రాకుండా నేను కాపాడుకోవాలి. వెనుకటి మాదిరిగ్గా సదా వారి భార్యవలెనే చరించాలి.”

హేమాంగిని నాపాదములపైబడి నాపాదధూళి శిరముపై నుంచుకుంది.

“నువ్వు చిరసౌభాగ్యవతివై చిరసుఖము బడయము చెల్లీ.” యని ఆశీర్వాదించాను.

హేమాంగిని - “ఇప్పుడే ఆశీర్వాదించినంత మాత్రానే తీరిపోలేదు. అక్కా నీచెల్లిని మరదినికూడ ఎల్లప్పుడు ఆశీర్వాదిస్తూ వుండాలి. మా ఇద్దరికి నీ ఆశీర్వాదమే మా జీవిత పరమార్థమవాలి అక్కా. ఆయనముందు సిగ్గుపడితే ప్రయోజనం లేదు. నీవు సమ్మతించితే వారినిక్కడికి తీసుకువస్తాను?”

“సరే. వెళ్ళి తీసుకురా! అన్నాను.

కొంచెం సేపటికి గదిలో నూతన పదధ్వని వినిపించింది. ప్రేమతో కూడిన ఒక మృదుస్వరము నాచెవి పడింది - “బాగున్నావా కుమూ?”

నేను తొందరలో గబగబా మంచముమీదనుండి దిగి అన్నయ్య కాళ్ళకు ప్రణామ మాచరించి అన్నాను “అన్నయ్యా”.

హేమాంగిని అంది-“అన్నయ్యా అంటున్నా వేమిటి? ఈయన నీకు అన్నయ్య కాదు. బాపగారు.”

అంతా నాకర్థమయింది. అన్నయ్య వివాహం చేసుకోనని ప్రతిజ్ఞచేశారు. అమ్మ లేనేలేదు. ఇక చెప్పి పట్టుదలతో వివాహం చేయించేవారు లేకపోయారు. ఇప్పుడు బహుశా నేనే ఆయన వివాహంచేయించానేమో. నా రెండు నేత్రాలనుండి అశ్రువులు జలజలా రాలుతున్నై. ఎంతవ్రయత్నంచేసినా ఆగేటట్లు లేవు. అన్నయ్య నాతల నిమిరుతూ

వుండిపోయాడు. హేమాంగిని కిలకిలా నవ్వుతూ నన్ను కౌగి
లించుకుంది.

ఆరాత్రి నాకుబాగా నిద్రవస్తోంది. కుతూహలంతో
భర్తరాకకై నిరీక్షిస్తున్నాను. ఆయన తనసిగ్గు, నిరాశలను
ఎలా తొలగించుకుంటారో నాకు బోధపడటంలేదు.

చాలాప్రౌద్ధుపోయింది. వీధివాకిలి తెరచుకుంది. నేను
హఠాత్తుగా లేచి నిలచాను. ఆవస్తున్న అడుగుల అలికిడి నా
భర్తదేనని తెలుసుకున్నాను. నాహృదయం వేగంగా పరు
గులు పెడుతోంది.

ఆయన వచ్చి నామంచముమీద కూర్చుంటూ నా
చేయి పట్టుకొని అన్నారూ—“నీఅన్న. నన్ను రక్షించాడు.
క్షణిక మోహంలోపడి ప్రాణము కోల్పోవడానికి సిద్ధమయ్యాను.
ఆరోజు పడనపైన కాలిడినప్పుడు నా హృదయం భారముతో
ఎలా క్రుంగిపోతూవుందో నాకూ ఆభగవంతుడికే తెలుసు.
నదిలో వుండగానే పెనుతుఫాను లేచింది. ప్రాణాలుపోయే
ప్రమాదం ఏర్పడింది. చనిపోవడమో నన్ను నేను రక్షించు
కోవడమో యనే సమస్యను గురించి యోచిస్తున్నాను.
మధుర్ గంజ్ చేరగానే ఒకరోజుముందే నీఅన్నతో హేమాం
గినికి వివాహమైనదని తెలిసింది. ఒకవైపుసిగ్గు, ఇంకొకవైపు
ఆనందముతో పడవమీదకు తిరిగినచ్చాను. అప్పుడంత
సంతోషించానో చెప్పలేను. ఈ రెండురోజులలోనే నేను
చాలా అనుభవం గడించాను. నీవు లేనిదే నాకు సుఖమే
లేదని, నీవు తప్ప నాకింకెక్కడా శాంతి లభించదని స్థిరము
చేసుకున్నాను. నువ్వేనా దేవతవు.”

నేను నవ్వుతూ అన్నాను—“నేను దేవత కానక్కర లేదు. నేనొక గృహిణిని ఒక సాధారణ మహిళను ఇంతకంటే మరేమీకాదు.”

అయిన అన్నారు—“నామాటకూడ నువ్వు పాటిం చాలి. నన్నుకూడ ఎప్పుడూ దైవముగా ఎంచి లజ్జితుడ్చి చేయకూడదు. నేను నిన్ను ప్రేమించే ఒకసాధారణ భర్తను అంతకుమించి మరేమీలేదు.”

మరునాడు గుళ్ళో మోగించిన గణగణ గంటలు, శంఖ నాదములతో వల్లెయంతా ప్రతిధ్వనించింది.

హేమాంగిని తడవతడవకు ఆయన యేమి చేస్తున్నా, నిల్చున్నా కూర్చున్నా, భోజనము చేస్తున్నా, పుదయం, సాయంత్రము, అవకాశము దొరికిన ప్రతిసారి నా భర్తను హేళన చేస్తోంది. ఆయన దీనితో చాలా బాధ పడిపోయారు. ఆఖరుకు ఎక్కడకు వెళ్ళారో, ఏమైనారో, అయినను గురించిన వృత్తాంతమెవరూ నాకు తెలియజేయలేదు.

పెళ్ళి కూతురు

ఇది చాలాకాలమునాటి విషయం. చిన్నతనములో నేను చదువుకొనే రోజుల్లో పండిత శివనాథ్ గారివద్ద ఎక్టాలు నేర్చుకునేవారము. ఆయనకు గడ్డము, మీసాలు వుండేవి కావు. బుర్రకూడ నున్నగా గొరిగించుకునేవారు. ఒక చిన్న పిలక మాత్రము శోభిల్లుతుండేది. ఆయన్ని చూడగానే పిల్లల ప్రేరణలు పైనే ఎగిరిపోయేవి.

మొరిగేకుక్క కరవదన్న సామెత ప్రకారము.. హడావిడిచేసే ప్రతివాడు కార్యమొరుడు కాలేడు. కాని మన పండిత్ జీలో ఈ రెండు గుణాలు వున్నాయి. ఒకవైపు ఆయన చెంపదెబ్బలు, గుద్దులు మావంటి చిన్న చిన్న మొక్కలపైన వడగళ్ళ వానవలె పడుతుండేవి. రెండవ వైపు ఆయన కఠోరమైన చీవాట్లు విన్నప్పుడు తాతలు గుర్తుకు వస్తుండేవారు.

“ఇప్పుడు గురుశిష్య సంబంధము పూర్వకాలము మాదిరి భక్తిశ్రద్ధలతో కూడినది కాదని, విద్యార్థులు గురువును దైవముతో సమానముగా పూజించడము లేదని” ఆయన బాధపడుతూ వుండేవారు. ఈ విధముగా తన విచారము వెల్లడించి తనచే వుపేక్షింపబడిన దైవమహిమను పిల్లల మీద వేసి కొట్టేవారు. ఒకప్పుడు హుంకరించేవారు. ఆ గద్దె

పులో ఎన్నోరకాల తల్లు మిళితమై వుండేవి. దేవతల వజ్రనినదపుభ్రమ మాత్రము ఎవరికీ కలిగేదికాదు.

ఏమైనప్పటికీ, ఈ మూడవతరగతికి పాఠాలుచెప్పే సెకండ్ క్లాస్ దేవతను ఏ విద్యార్థి ఇంద్రుడు, చంద్రుడు, వర్ణుడు అని భావించేవారుకాదు. ఆయన పోలిక ఒకే ఒక దేవతతో సరిపోయేది. ఆయనపేరు యమధర్మరాజు. ఇంత కాలము తర్వాత ఆయనను గురించి చెప్పుకొనడానికి యేమీ భయపడనవసరంలేదు. మే మెల్లప్పుడూ ఈయన ఎంతత్వరగా తన దేవాలయానికి దయచేస్తే అంతమంచిదని కూడ భావిస్తూండేవారము.

నర దేవతలాంటి ముప్పు ఇంకొకటేదీ వుండదని మేము బాగా అర్థం చేసుకున్నాము. స్వర్గలోక దేవతలు పువద్రవాలు రేకె త్తించరు. చెట్టుకొమ్మలనుండి ఒకటిరెండు పువ్వులుకోసి చరణయుగళముమీద సమర్పించగానే భగవంతుడు ప్రసన్న మవుతాడు. అలా అర్పించకపోయినా యేమీ తగువుపెట్టు కోడు. కాని పండితదేవుడు చాలా ఎక్కువ మానుండి ఆశించేవాడు. ఏకొద్ది తప్పిదము జరిగినా కల్లెర జేసిమామీద కురికేవాడు. అప్పుడు మాకు దైవముగా మాత్రము కనిపించే వాడుకాదు.

పిల్లల్ని భాధించడానికి మాపండిత శివనాథ్ నద్ద ఒకే ఒక బ్రహ్మస్త్రముండేది. అది వివరీతంగా విద్యార్థుల్ని బాధించేది. పిల్లలకు మారుపేర్లు పెట్టేవారు. పేరు శబ్దముల కూర్చే అయినప్పటికీ ప్రతిమనిషి తనపేరును ఎంతో గౌర

వించుకుంటాడు. తన పేరుప్రతిష్ఠలకొరకు మనుష్యుడెన్నెన్ని కష్టములనుభవించుటలేదు? తన పేరును నిలబెట్టుకొనడానికి మానవుడు ప్రాణమును నైతము సరకుగొనక పోరాడు తుంటాడు.

పేరుప్రతిష్ఠలకోసం అలమటించే మానవుడిపేరును వికృతపరచడము అతని ప్రాణముకంటె మిక్కిలి ప్రియమైన చోట గాయపరచడమే యవుతుంది. “భూతనాథం” అనే పేరుగలవానిని “నళినీకాంత్” అని పిలచినా యిది అతనికి అప్రియనామమే యవుతుంది.

మనుష్యుడు వస్తువుకంటె రూపరహితమైన పేరునే ఎక్కువ ప్రేమిస్తుంటాడనే ముఖ్యసిద్ధాంతము మనకు దీనివల్ల సుబోధకమవుతుంది. అంటే బంగారము నెండివంటి ద్రవ్యాలకంటెకూడ మాట అతనికి ప్రధానమని, ప్రాణాల కంటె యశస్సే అతను కాంక్షిస్తాడని, తనకంటె తనపేరుకే ఎక్కువ విలువ యిస్తాడని మనము దీనివల్ల గ్రహించ వచ్చును.

ఈ మానవ స్వభావములోని నిగూఢ రహస్యము తెలిసివుండటమువల్లనే పండిత్ జీ శశిశేఖర్ పేరు చఛుందర్ (చుంచు) అని పెట్టారు. అతను విపరీతంగా బాధపడవలసి వచ్చింది, ఆ పేరు వచ్చిన తర్వాత అందరూ అతని ముఖం వంకే చూస్తూండేవారు. ఇది అతని హృదయానికెంతో ఆఘాతంకలిగించి బాధించింది. అయినా సహనము, శాంతితో మెదలకుండా వూరుకొనకతప్పలేదు.

పండిత్ జీ ఆశ్ తోమ్ పేరు, పెళ్ళికూతుడు పెట్టారు. ఈ పేరుకు కొంచెము చరిత్రకూడ వుంది.

ఆశుతోమ్ క్లాసులో అందరికంటే సాధుస్వభావి. సరళంగా మెలగుతాడు. ఎప్పుడూ మెదలకుండా తనపని తాను చేసుకుంటుంటాడు. పోట్లాడటం, కజ్జాలు పెట్టుకోవడం అతని జన్మకుండలిలోనే ఎక్కడా లేదు. వయస్సులోకూడా బహుశా అందరికంటే చిన్నవాడు అందరిమాటలు వింటూ చిరునవ్వు వెదజల్లుతూ పోయేవాడు. అందరికన్నా బాగా చదివేవాడు.

స్కూలులో చాలామంది పిల్లలు అతని స్నేహము వాంఛిస్తుండేవారు. అతనెవరితోనూ ఆడేవాడుకాదు. స్త్రీలు విడిచిపెట్టగానే పరుగెత్తుతూ యింటికి పోయేవాడు.

మధ్యాహ్నం ఒంటిగంటకు దాసి మిఠాయి, ఒక క్లాసులో మంచిసీసె తెస్తుండేది. ఆశుతోమ్ సిగ్గుపడుతుండేవాడు. త్వరగా ఈ దాసి ఇంటికి వెళ్ళిపోతే బాగుండుననుకునేవాడు. తాను స్కూలు విద్యార్థిగానే అందరికీ పరిచితుడుగా వుండాలని తన రహస్యాలు ఎవరికీ తెలియకూడదని భావిస్తుండేవాడు.

చదువుసంధ్యలలో అతనేమీ అశ్రద్ధగా వుండేవాడుకాదు. ఎప్పుడైనా ఆలస్యంగానస్తే పండిత్ శివనాథ్ కేమీ జవాబీయలేకపోయాడు. గోడకుర్చీ వేయవలసిందని గట్టిగా శాశించేవాడు పండిత్ జీ. నాలుగు క్లాసుల విద్యార్థులు సిగ్గుపడుతున్న ఆ విద్యార్థి ముఖంవంక మాటిమాటికి చూస్తుండేవారు.

అది గ్రహణంరోజు. ఆరోజు స్కూలుకు సెల విచ్చారు. మరునాడు ఒకపలక, సిరాపడిన సంచిలో పుస్తకాలు వేసుకుని ఆశుతోష్ రావడం బల్లమీద కూర్చున్న పండిత్ జీ చూశారు. అతను నెమ్మదిగా బహుజాగ్రత్తగా క్లాసులో ప్రవేశించి కూర్చున్నాడు.

పండిత్ జీ వెకిలిగా నవ్వుతూ. “ఓహో పెళ్ళికూతురు వచ్చినట్టుందే” అన్నారు.

చదువు పూర్తయినతర్వాత పిల్లల్నందర్నీ సంబోధించి ఇలా చెప్పారు. “ఏయ్ పిల్లలూ! మీరంతా వినండి”

భూమి తన ఆకర్షణశక్తివల్ల బాలకులను తనవైపు కాకర్షిస్తోంది, అయినా ఒక చిన్నబాలుడు ఆశుతోష్ పంచి క్రిందికి ప్రేలాడుతూ బెంచిమీదనిలచి అందరిదృష్టిని తనవైపుకు కేంద్రీకరిస్తున్నాడు. ఇప్పటికే వయస్సుతోపాటు ఆశుతోష్ అనేక అనుభవాలుకూడ గడించాడు. ఎన్నో సుఖదుఃఖాలు, సిగ్గు మొదలయినవికూడా అనుభవించి వుండాలి. కాని ఆనాటి చరిత్ర అతని జీవితములో తదితర మైనవాటితో పోలికలేనిది. విషయం చిన్నదే. కొద్దిమాటలలో ముగుస్తుంది. అయినా దానిలో విశేషరహస్యం వుంది.

ఆశుతోష్ కొక చెల్లెలువుంది. ఆ చెల్లెలుకు తనతోటి స్నేహితురాండ్రుగాని, అక్కలు చెల్లెళ్ళుగాని ఎవరూలేరు. ఇతనితోనే ఆడుతుండేది.

ఆశుతోష్ ఇంటిముందరి ప్రహరీకి ఇనప కటకటాల

గేటు వుంది. ఇంటిముందు కారు ఆగడానికి వరండాకూడ వుంది. బాగా వర్షం కురుస్తోంది. చేతిలో చెప్పలు పట్టుకొని గొడుగులు వేసుకొని మనుష్యులు బజారులో వస్తూ పోతూ వున్నారు. నేఘాలు దట్టముగా వ్యాపించినయ్యి. చీకటి క్రమ్ముకుంది. వర్షము టపటపమని కురుస్తూంది. ఆశుతోష్ వరండా మెట్లమీద కూర్చుని చెల్లెలితో ఆడుతున్నాడు.

ఆరోజు వాళ్ళ బొమ్మలపెళ్ళి. ఆ యేర్పాటుగురించే ఆశుతోష్ తన చెల్లెలికి ఆదేశాలిస్తూ పోతున్నాడు.

“పురోహితుడెవరుంటారు?” అనేసమస్య వచ్చింది. బాలిక పరుగెత్తి ఎదురుగా నిలబడివున్నవ్యక్తిని అడుగు తోంది. “ఏమండీ! మీరే మాకు పురోహితులుగావుంటారా?”

ఆశుతోష్ తలఎత్తి అటువైపుచూశాడు. పండిత్ శివనాథ్ తడచిన గొడుగు మడచి, తడిగుడ్డలతో వరండాలో నిలబడి కనిపించారు. దాదాపు పూర్తిగా వర్షం జోరుగా కురిసింది. త్రోవలో ఈయింటిముందే ఆగిపోయారు. ఆ బాలిక ఆయన్నే పురోహితుడుగా ఉండమని బ్రతిమాలుతోంది.

పండిత్ జీని చూడగాన్ ఆశుతోష్ ఒక్కగెంతుతో యింట్లోకి దూకాడు. ఆ సెలవు దినమున వృధాగానే గడచిపోయింది.

మర్నాడు పండిత్ జీ అతన్ని చూడగానే వెకిలినవ్వు నవ్వి ఆ సంఘటనను అభివర్ణిస్తూ అతనికి “దులహిన్” (పెళ్ళి కూతురు) అని నామకరణం చేశారు. మామూలుగానే నవ్వు తూనే అతను అందకిలోనూ కలవబోయాడు. ఇంతలోనే

బెల్మోగింది. అన్ని క్లాసుల పిల్లలు బయటికి వెళ్లి పోయారు. మిథాయి, ఒక మెరిసే పువ్వులగ్లాసులో మంచి నీళ్ళు తీసుకుని దాసి వచ్చినిలబడింది.

అప్పుడు నవ్వుతూ నవ్వుతూ అతని ముఖం ఎర్ర వారింది. బాధతో అతని నుదురునాళా లుబికినై, వేగంగా వస్తున్న అశువులు ఆపశక్యము గాకుండా కనుకొలకులనుండి ప్రవహించినవి.

పండిట్ జీ టిఫిన్ తీసుకుని ఈజ్చైర్ లో కూర్చుని పలుక్కా త్రాగుతున్నారు, పిల్లలు ఉత్సాహంగా ఆశుజోష్ చుట్టూచేరి “పెళ్ళికూతుడు” పెళ్ళికూతుడు” అని అరుస్తున్నారు. ఆ సెలవురోజు అతని జీవితంలో అన్నిటికంటే లజ్జా కరమైనది. ప్రపంచములో యే వ్యక్తి ఆ రోజు సంగతి మరచి పోతాడనే సమ్మకం అతనికి కలుగలేదు.

—). . . (—

ప్రతికారం

1

జమిందారు ముకుందబాబు “మాజీ మేనేజరు కూతురు” ప్రస్తుత మేనేజరు భార్య ఇంద్రాణీ దేవివనో అశుభ ముహూర్తంలో తమజమిందారుగారింటికి విందుకు వచ్చింది. యిది వారి కోడలు ప్రప్రథమంగా వచ్చిన సందర్భంలో చేసినవిందు.

దీనికి ముందు చరిత్ర కొంతచెబితే బాగా అర్థమవుతుంది.

యిప్పుడు ముకుందబాబు లేడు. ఆయన దివాన్ గౌరీ శంకరూ లేడు. ఉన్నప్పుడు యిద్దరూ చాలా స్నేహంగా ఉండేవారు. తల్లిదండ్రులు లేని గౌరీశంకర్ ముఖం చూచి విశ్వసించి తన జమిందారీయంతా నిర్వహించమని ఆజ్ఞాపించాడు ముకుందబాబు. తరువాత అతనేమీ తప్పు చేయడని నిరూపించుకొన్నాడు. చెదలు తనకాశ్రయం కోసరం నిరంతరం ప్రయత్నిస్తున్నట్లే, స్వర్గప్రాప్తికోసరం పుణ్యాన్ని పోగు చేసుకొనే మాదిరిగానే గౌరీశంకర్ కూడా ప్రతిరోజూ తన కఠినపరిశ్రమవల్ల జమిందారు ఆస్తి పెంచుతున్నాడు. తన తెలివి తేటలతో అతి చౌకగా పొరుగుజమిందారు భూమంతా కొని ముకుందబాబు జమిందారీలోకలిపారు. ముకుందబాబు

వంశగౌరవం పెరిగింది. పెద్ద పెద్ద జమీందార్ల క్రేణిలో గణుతికెక్కాడు. యజమాని అభివృద్ధితో పాటు నౌకరుకూడా వృద్ధిలోకి వచ్చాడు. నెమ్మది నెమ్మదిగా మంచియిల్లు, పొలముపుట్ర, పూజోత్సవాలు అన్నీ పెరిగినయ్య. ఒకప్పటి తాశీల్దార్లకూడా నెమ్మది నెమ్మదిగా దివానులవుతున్నారు.

ఇదీ వారి పూర్వవృత్తాంతం. ఇప్పుడున్న జమీందారు వారి దత్తపుత్రుడు వినోదీలాల్. ఆయనదగ్గర గౌరీ శంకర్ అల్లుడు సుశిక్షితుడైన అంబికాచరణుడు మేనేజరుగా ఉంటున్నాడు. కొడుకు రమాశంకరుణ్ణి విస్వసించకపోవడం వల్ల కొడుకును వదిలివేసి అల్లుణ్ణి తన స్థానంలో నియమింప జేశాడు గౌరీశంకరుడు.

పసంతా సక్రమంగానే సాగుతోంది. అప్పటికీ యిప్పటికీ ఒహాటే తేడాఉంది. అదివరకు ముకుందలాల్ బాబుకు గౌరీశంకర్ కు మధ్య ఆత్మీయసంబంధముండేది. ఇప్పుడలా కాక కేవలం పనిలో కన్పిస్తోందా సంబంధం. యిదివరకు డబ్బుకు విలువెక్కువుండేదికాదు. హృదయంకూడా తేలికగానే లభించేది. ఇప్పుడు హృదయాన్న నవసరంగా వ్యయ పరచకుండా “తన” వారి వరకే హద్దులు నిర్మించుకుంటున్నారు. బయటవాళ్ళకు యిందులో స్థానం ఉండటంలేదు.

ఝామధ్యే కొత్తకోడలు రావడంవల్ల జమీందారు గారింట విందు జరిగింది. ఆ సందర్భంలోనే దివాన్ కూతురు ఇంద్రాణీదేవి విచ్చేయడం జరిగింది.

అసలు ఈ ప్రపంచమంతా ఏమిటి? కుతూహలప్రియు

లకు, అద్భుతశాసురకు ఇది ఒక రసాయనిక ప్రయోగశాల వంటిది. దీనిలో చిత్రవిచిత్ర స్వభావాలుగల మనుష్యులు కూడి ప్రతిరోజు సంయోగవియోగాల చిత్రవిచిత్రానుభూతుల చరిత్రలు అంకితంచేస్తూ, చెరువుకూ ఉంటారు. వీటికేమీ అంతంలేదు.

ఈవిందు ఆనందోత్సవంలో రెండురకాల దృక్పథాలు మహిళలు కలిశారు. చూస్తూచూస్తూనే ఒకేరకమైన నూలు నేతలో కొత్తరకపు నూలు కలిసినట్లయింది. మధ్యలో ముడి పడిపోయింది.

భోజనాదికాలన్నీ పూర్తిచేసుకుని ఇంద్రాణి జమిందారుగారింటికి ఆలస్యంగా వచ్చింది. వినోదాలాల్ భార్య నయనతార దీనికి కారణమడిగింది. యింట్లో పనిపూర్తికాక పోవడము, వంట్లో శాగుండకపోవడం మొదలైన కారణాలన్నీ వాళ్ళ నసంతృప్తిపరచినయ్.

అసలు కారణం దాచిపెట్టినా అందరూ అర్థం చేసుకున్నారు. ముకుందబాబు వంశము జమిందార్ల వంశమయినా, ధనవంతులైనప్పటికీ, కులముకు గౌరీశంకరవంశమే మిన్నయైనది. ఇంద్రాణి కులగౌరవాన్ని మరచిపోలేదు. యజమానుల యింట్లో భోజనం చేయడము యిష్టంలేకనే ఇంద్రాణి ఇంత ఆలస్యంగా వచ్చింది. ఆమె ఆంతర్యం కనిపెట్టి అందరూ ఏదైనా తినిపించాలని పట్టుబట్టారు కాని ఎవరూ దానిలో సఫలీకృతులు కాలేకపోయారు.

యదివరకు ముకుందలాల్, గౌరీశంకరులకు మధ్య

యిటువంటి సమస్యే పుట్పన్నమయింది. ఆ సంఘటన కూడ యిక్కడ వివరింపవలసిన అవసరముంది.

ఇంద్రాణి అతి లావణ్యవతి. బంకిమ్ బాబుభాషలో సుందరిని సాదామినితో పోల్చినప్పటికీ, కొన్ని విషయాలలో అది సరిపోవడంలేదు. ఇంద్రాణి తనలోని పుణ్యేగాన్ని, ప్రజ్వలిస్తున్న అగ్నిని తన స్వాభావిక సహజ గంభీరతతో తన శరీరంలోనే అణచుకుంది. విద్యుత్ ఆమెముఖం, నేత్రాలు, శరీరం అంతటా మెరుస్తూంటుంది. కాని దానిలో విద్యుత్ కుండే చాంచల్యంలేదు.

యీ సుందరినిచూచి ముగ్ధుడై ముకుందబాబు తన దత్తత పుత్రుడికిచ్చి వివాహం చేయాలనుకున్నాడు. గౌరీ శంకరునివద్ద యిదే ప్రస్తావన తీసుకువచ్చాడు. గౌరీశంకర్ ప్రభు భక్తిపరాయణుడు. యజమానికోసం ప్రాణాలనుపైతం అర్పిస్తాడు. యజమాని మిత్రత్వంతో తన్నెంత పున్నత మొనర్చినప్పటికీ, (తన అంతస్తు పెరిగినప్పటికీ) ఆయన తన యజమాని గౌరవాన్ని మరచిపోయేవాడుకాదు. కాని ఈ వివాహ ప్రస్తావన కాయన అంగీకరించలేకపోయాడు. ప్రభు భక్తి, కర్తవ్య పరాయణత విషయంలో ఏమరుపాటు లేకుండా వుండేవాడు. కాని తన కులగౌరవాన్ని వదలుకో లేడు. ముకుందలాల్ కుమారుడికి తన కూతురునివ్వడాని కెలాగూ వాపస్కోలేదు.

తనదగ్గర నాకరుచేసే గౌరీశంకర్ కులగౌరవ గర్వము ముకుందరాల్ కు అసహ్యమనిపించింది. గౌరీశంకర్ ఇటువంటి

వాడునుకోలేదు. తన కొడుకుకు చేసుకుని అతన్ని అతని నంశాన్ని పున్నత స్థితికి తీసుకువెళ్ళాలనే ముకుందలాల్ తలచాడు. ముకుందలాల్ గౌరీశంకర్‌తో మాట్లాడటం మాని వేశాడు. ఇది గౌరీశంకర్ హృదయంలో శూలంవలె గ్రుచ్చుకుంది. చాలా మానసిక క్లేశ మనుభవించాడు. అప్పటికి లొంగిపోకుండా, తన కూతురును, తల్లి, దండ్రు లేని ఒక బీదపిల్ల వాడికిచ్చి తన కులంలోనే వివాహం చేశాడు. అతనికి విద్యాబుద్ధులు నేర్పించుతూ యింట్లోనే పుంచుకున్నాడు.

ఆ కుల గర్వికూతురే ఇంద్రాణి. ఈ రోజు యజమానుల యింట్లో విందు జరుగుతున్నా, ఏమీ భుజించకుండానే త్రోసిపుచ్చింది. జమీందారిణి నయనతార మనసులో ఈవిషయం ఎటువంటి శూలంవలె గ్రుచ్చుకుని పుంటుందో అర్థంచేసుకోవచ్చు. ద్వేషపూరిత నయనతార దృక్పథంలో ఇంద్రాణి నేరాలనేకం కనిపిస్తున్నాయి.

మొదటిది. ఇంద్రాణి చాలా నగలు ధరించి దర్జాగా రావడం. యజమానుల ఇంటికి వచ్చి తన దర్జాతోపాటు మాకు చాలా ధనం ఉంది యని భాగ్యశాలితనం చూపవలసిన అవుసరమేముంది?

రెండవది - ఇంద్రాణికి రూప సౌందర్య గర్వం అధికం. ఇంద్రాణి రూపవతే. కాదనను. కాని నిష్పక్షేణి ఉద్యోగం చేస్తున్న వాళ్ళకు ఇంత అందము ఉండటం మంచిదికాదు, అనవసరంకూడాను. వేలమందిలో ఇంద్రాణి వంటి అందకత్తె ఒకరై లభించుతుంది. ఆమెలో గర్వం

చూచిందీ అంటే అది నయనతార దృక్పథం తప్ప మరేమీ కాదు. సౌందర్యాన్ని ఎవరూ దూషించకూడదు. చెడుగే వెతికేవారు అంతకంటే ఇంక దేనిని విమర్శిస్తారు?

మూడవది - ఇంద్రాణి చాలా గర్విష్ట.

దానికి కారణం ఇంద్రాణిది గంభీర స్వభావం. తనకు చాలా ప్రీయంగానూ, పరిచితులుగా ఉన్నవారితో తప్ప యితరులతో మాట్లాడదు, కలిసి మెలిసి ఉండదు! పిలవని పేరంటానికి బయలుదేరి ఏదో ఓపని కల్పించుకుని చేయడం ఆమె స్వభావానికే విరుద్ధం.

ఉన్నవి లేనివి అనేకమైన అనవసరమైన సందేహాలతో నయనతార ఇంద్రాణిదేవిని తృణీకరిస్తోంది. ఆ కోపంతోనే ఇతరులకు “మేనేజరుభార్య” యనో “దివాన్ కూతుర”నో పరిచయం చేసి తడవతడవకు ఖన్నపరుస్తోంది. ఒకదానీకి బాగా బోధించింది. అదెప్పుడూ ఇంద్రాణిదేవినే అంటిపెట్టుకుని ఉంటుంది. మాటిమాటికీ నగలవంక చూపించి విమర్శిస్తూ ఉంటుంది. “అక్కా! దీనిమీద బంగారం వూదించావా?” అని అడుగుతుంది.

ఇంద్రాణి గంభీరంగానే జవాబిస్తుంది-లేదే, రాగివి.

నయనతార ఇంద్రాణిని సంబోధిస్తూ అంది. “నువ్వు క్కడ నిల్చుని ఏంచేస్తున్నావ్? ఈ విస్తళ్ళు బయటపల్లకీలో పెట్టిరా. దగ్గరే యింటిదానీది నిలచిఉంది.

ఒక్కక్షణంపాటు బరువెక్కిన రెప్పలను పైకి లేపి దయాదృష్టితో నయనతార ముఖంనంక తిలకించింది. మరుక్ష

ణమే, తియ్యని పదార్థాలతోనిండిన విస్తర్లు తీసుకుని ఇంద్రాణి క్రిందికి వెళ్ళింది.

ఈ మిఠాయిలు పంచిపెడుతున్నప్పుడు తీసుకునే వాళ్ళంతా “మీ రీ పనిచేయకండి. దాసీని పిలవండి” యని దాసీకోసరం వేగిరపడ్డారు.

ఇంద్రాణి ఒప్పుకోకుండానే ఆ ఇదెంతపని! దాసీ దెందుకు? యంటూ వెళ్ళిపోతూంది.

“అయితే మాకివ్వు మేమే పల్లకీలో యిచ్చివస్తాం”

“వద్దు” అంటూనే అన్నపూర్ణ వలె స్నిగ్ధ గంభీర మృదు మధుర ప్రసన్న చిత్తముతో ప్రేమతో ఇంద్రాణి పల్లకీలో మిఠాయిలు ఉంచింది. ఆ రెండు నిముషాలలోనే ధనిక జమిందారింటి కొత్తకోడలు, అల్పభాషిని, మృదుహాసిని ఇంద్రాణితో చెలిమి చేసుకోవడానికి ఆరాటపడింది.

ఈ విధంగా నయనతార స్త్రీ సహజమైన కటువ్యంగ్య అవమాన బాణాలతో ఇంద్రాణిని ఎంత పరాభవింపచేసినా అది ఆమె దేహాన్ని స్పృశించలేదు. అవన్నీ ఆమె సహజ స్వాభావిక తేజస్వంతమైన, స్వభావపిద్ధమైన డాలుముందు ముక్క ముక్కలై విరిగిపోయినై. ఆమె అవిచలితగంభీర స్వభావానికి నయనతార మరింత క్రోధితురాలయింది. ఇంద్రాణి ఇదంతా అర్థంచేసుకుని ఎవరితోనూ ఏమీ చెప్ప కుండా, ఎప్పుడో తప్పించుకుని ఇంటికి వెళ్ళిపోయింది.

శాంతంగా అన్నీ సహించేవారికి మానసికంగా చాలా గాఢమైన దెబ్బ తగులుతుంది, ఇంద్రాణికి ఈ అవమానాన్ని తోసిపుచ్చినప్పటికీ హృదయంలో చాలా గాఢమైన ప్రహరణే తగిలింది.

ఒకసారి ఇంద్రాణితో వినోదలాల్ వివాహ ప్రసక్తి వచ్చిన మాదిరిగానే, ఇంద్రాణి బాబాయి కుమారుడు బామాచరణుడితో నయనతార వివాహం ప్రస్తావన కొచ్చింది. ఆ బామాచరణుడే ఇప్పుడు వినోదలాల్ వద్ద మామూలు గుమాస్తా చేస్తున్నాడు. నయనతార తండ్రి కూతుర్ని తీసుకుని బామాచరణుడికి తన కూతురుకు వివాహం చేయించమని తన యింటికి వచ్చి గౌరీశంకరు డ్వైంట్ ప్రార్థించాడు. ఇంద్రాణికి విషయం ఇప్పటికీ బాగా గుర్తు ఉంది. ఆ చిన్నపిల్ల నయనతార ప్రగల్భ చాతుర్యాలకు దివాన్ యింటిలో అందరూ అచ్చెరువొందారు. ఈ నయనతార అకాల పాండిత్యం ముందు ఇంద్రాణి తనకేమీ తెలియదని, తన బలహీనతను వ్యక్తపరచుకుంది. గౌరీశంకర్ కూడా ఆ అమ్మాయిని చూచి చాలా ముగ్ధుడయ్యాడు. కాని కులగౌరవలోపంవల్ల బామాచరణుడి కియ్యడానికి అంగీకరించలేదు. చివరికి ఆయన ప్రయత్నంవల్లే వినోదలాల్ కు నయనతారనిచ్చి వివాహం చేయించాడు.

ఈ మాటలన్నీ గుర్తుకు వచ్చినా ఇంద్రాణికి ఓదార్పు
 కలుగడానికి బదులు అవమానభారం యింకా అధికమయింది.
 “మహాభారతంలో శుక్రాచార్యుడి కూతురు దేవయాని,
 శర్మిష్ఠాసంగతి గుర్తుకొచ్చింది. దేవయాని తమ ప్రభువు
 కూతురు శర్మిష్ఠను దాసిగా చేసుకుంది. అలాగే తనుకూడా
 నయనతారను దాసిగా చేసుకోనిదే ప్రతీకారం కాదు. ఒక
 పృథు దైత్యరాజు, దైత్యగురువు శుక్రాచార్యుల మాదిరిగానే
 ముకుందబాబుకు తన తండ్రి గౌరీశంకర్ చాలా ముఖ్యుడుగా
 ఉండేవాడు. ముకుందబాబు తన తండ్రి ఎదుట హీనత్వాన్ని
 ఒప్పుకొనేవాడు. కాని గౌరీశంకర్ ముకుందబాబు జమీందా
 రీని పెంచి ఉన్నత మొనర్చాడు. దానితో వీళ్ళంతా తమ
 గొప్పతనాన్ని చాటుకోగల్గుతున్నారు. ఇప్పుడు బహుశా
 ఆసంగతి గుర్తు తెచ్చుకుని ఇంద్రాణికి కృతజ్ఞులుగా ఉండా
 లనే సంగతి వారికి గుర్తులేదు. తన తండ్రి బాంకాగడ్
 జమీందారీయంతా స్వయంగా కొనుక్కోగల శక్తివంతుడు,
 అంతధనం తనదగ్గర వుండికూడా తన యజమానికి చౌకగా
 కొని యిచ్చాడు. యిది ఒక విధమైన దానమే అవుతుంది.
 మేమిచ్చిన ధన గర్వంతోనే మీరు మమ్మవమాన పరుస్తు
 న్నారు. ఇంద్రాణి ఈ విధమైన ఆలోచనా పరంపరలలో
 తన మనస్సును చికాకు పరచుకుంది.

తన భర్త యజమాని యింటివద్ద ఆహ్వానం, ఆఫీసులో
 పనినుండి నివృత్తిపొంది ఇంటికివచ్చి పేపరు చదువుకుంటూ
 విశ్రాంతి తీసుకుంటున్నాడు. తానింటికి రావడంతోనే
 ఇంద్రాణి గమనించింది.

చాలామంది, భార్యాభర్తల స్వభావం ఒకేమాదిరిగా వుంటుందనుకుంటారు. ఎక్కడైనా భార్యాభర్తలలో ఏకత్వం చూచి అదే తగినదని అనుసరణీయమని భావిస్తారు. అందరూ అలాగే వుంటారని కూడా తలుస్తారు. అంబికాచరణుడికి ఇంద్రాణికి ఒకటి రెండు విషయాలలో ఏకత్వం కనిపిస్తుంది. అంబికాచరణుడిది ఎవరినో కలిసిమెలసివుండే స్వభావంకాదు. బయటకు వెళ్తే పనికోసరం, పనిపూర్తిచేసుకుని, యితరులతో పనిచేయించుకుని యింటికి చేరగానే బయటవాళ్ళ ఆక్రమణ నుండి రక్షణపొందడానికి దుఃఖసాధ్యమైనకోటలో ప్రవేశించి నట్లుంది. బయటవున్నప్పుడు ఆయన, ఆయనపని వుండనే వున్నయ్. ఇంట్లో ఇంద్రాణి తాను, ఇందులోనే ఆయన జీవితమంతా నిబిడికృతమయింది. ఇదే చాలుననుకుని తృప్తి పడతాడు.

నగల వెలుగుచిమ్ముకుంటూ ఇంద్రాణి గదిలోకి వచ్చింది. రావడంతోనే హాస్యంగా మాట్లాడాలనుకున్నాడు అంబికాచరణుడు. కాని ఆమెముఖంచూడడంతోనే ఆగిపోయి విచారంగా అడిగాడు- “ఏం, అలావున్నావ్?”

ఇంద్రాణి సంగతంతా హాస్యంగా ఎగరగొట్టడానికి ప్రయత్నిస్తూ అంది- “యిప్పుడే మారాణి-రత్నంను కలుసు కున్నాను”

పేపరు నేలమీద పారవేస్తూ అంబికాచరణు డడి గాడు. “అయితే ఏంజరిగింది?”

ఇంద్రాణి నగలు తీస్తూ అంది-“రాణిగారింట చాలా గొప్పగౌరవం జరిగింది.”

అంబికాచరణు డడిగాడు — “గొప్పగౌరవాని కథ మేమిటి?”

ఇంద్రాణి భర్తదగ్గర కుర్చీచేయిమీద కూర్చుని భర్తను కాగలించుకుంటూ అంది “మీకు జరిగే సన్మానం లాంటిదికాదు” పూర్తివృత్తాంతం వినిపించింది. భర్తకీ ప్రసంగం తెలియజేయకూడదనుకుంది. కాని తన ప్రతిజ్ఞా భంగం జరిగింది. లోగడకూడ ఇలాగే ఎన్నోసార్లు అనుకుని విఫలమయింది బయటవాళ్ళముందు ఎంత గంభీరంగావున్నా, భర్తముందు తన ప్రకృతి శాసనాలన్నిటినీ తెంచివేసి చంచలురాలైపోతుంది. అక్కడ తన్నుతాను మరుగుపరచు కోలేకపోతుంది.

వృత్తాంతమంతా విని అంబికాచరణుడు మండి పడ్డాడు. “ఇవాళే మేనేజరుపనికి రాజీనామాయిచ్చేస్తాను.” అంటూ వినోద్ బాబుకు ఉత్తరంవ్రాయడానికి సిద్ధమయ్యాడు.

ఇంద్రాణి కూర్చోమీదనుంచి క్రింద చాపమీద భర్త కాళ్ళవద్ద కూర్చుంటూ అంది.. “ఇంత తొందరపడకండి. ఉత్తరమివాళ మానేయండి. దీన్ని గురించిరేపాలోచించ వచ్చు”.

ఇంద్రాణి తన తండ్రి హృదయ మందాకినీలో ఒక పుష్పంలాగా పుష్పించి వికసించింది. తండ్రి హృదయంలోని ప్రేమభావాన్ని పొందినట్టే, ఆయన మానసిక భావాలను

కూడ అనుగమించింది. ముకుందబాబు పరివారంపట్ల తన తండ్రికున్న ప్రభుభక్తి తనకు లేకపోయినా తనమనసులో ప్రభు పరివారంలోసం జీవితమర్పించాలనే భావం నిగూఢపరచు కుంది. తన భర్త స్త్రీడరీ చేయగలడు, యింకా యేదైనా గౌరవప్రదమైన వృత్తిననుసరించగలడు. ఇంద్రాణి కోర్కె ననుసరించి వినోద్ బాబు జమిందారీని సరిదిద్దడానికి సంతోష పూర్వకంగా పూనుకున్నాడు. ఇంద్రాణి మనస్సు తీవ్రంగా, గాయపడింది. అయినా ఎందుకనో జమిందారు వద్ద తనభర్త ఉద్యోగం వదలుకోవడానికి మనసంగీకరించడంలేదు.

ఇంద్రాణి భర్తను మార్చడానికి మృదు మధుర స్వరంలో అంది. దీనిలో వినోద్ బాబు తప్పేముంది? ఆయన భార్యమీద కోపంతో ఆయనతో పోట్లాట పెట్టుకొనడం మంచిదా?

యిదివిని వినోద్ బాబు బిగ్గరగా నవ్వాడు - తన నిర్ణయం తననే హాస్యాస్పదమనిపించింది. “ఏది ఏమైనప్పటికి ఇహనేప్పుడూ జమిందారుగారింటికి వెళ్ళనద్దు” అన్నాడు.

యీ విధంగా తుఫాను గాలిపీచి ఆరోజుమేఘాలన్నిటిని ఛిన్నాభిన్న మొనర్చింది. గృహం మళ్ళీ కళకళలాడింది. భర్త ప్రేమపాశంలో బయటి కటువ్యంగ్యము, అవమానము అన్నీ మరచిపోయింది ఇంద్రాణి.

3

జమిందారు వినోద్ లాల్ తన జమిందారీ యంతా అంబికా చరణుడిమీద వదలివేశాడు. భర్తభార్య ను పేషిం

చినట్లే వినోద్లాల్ జమీందారీ పట్ల వుపేక్షాభావం కలిగి ఉంటున్నాడు. జమీందారీపని ముట్టుకోడు. జమీందారీ మీద వచ్చే ఆదాయంకూడా చాలాకొద్ది. అందువల్ల అదంటే ఏమాత్రం ఆకర్షణలేదు.

ఏదైనా చిన్న సొరంగంగుండా ఎవరికీ తెలియకుండా వెళ్ళి రాత్రిపూట కుబేరుడి ధనాగారంలో తనకుకావలసినంత ధనం తీసుకురావాలనే కోరిక వినోద్లాల్ కుంటుంది. దీనిని గురించి అనేకమందితో రహస్య మంతనాలు జరిపాడు. విచిత్ర పరిస్థితులలో చిక్కుకుంటాడు. హిందూ దేశంలో ఉన్న తుమ్మ చెట్లన్నీ కంట్రాక్టుతీసుకుని బండిచక్రాలుతయారుచేసేకార్ఖానా పెట్టాలనుకుంటాడు. సుందరవనంలోని తేనెటీగల తేనెపట్టు నుండి తేనెతీసి భారత దేశమంతటా సప్లయ్ చేస్తే లాభం వస్తుందని ఆశపడతాడు. పశ్చిమ ప్రాంతపు అడవులన్నీ కంట్రాక్టు మాట్లాడిరమ్మని అప్పడప్పడు మనిషిని పంపిస్తాడు. కాని ఈ సంగతులు బయటకు పొక్కునీయడు. యితరులు వింటే జమీందారుగారికి ఈ పనులేమిటని పరిహసించవచ్చు. రహస్యం తెలిస్తే చేసిందంతా వృథాయవుతుందని ఎవరికీ తెలియనీయడు. అంబికాచరణుడికి తెలిస్తే అనవసరంగా డబ్బుంతా వృథాగా వ్యయంచేస్తున్నాడని అంటాడేమో! ఈ వృద్ధేశ్యంతో ఆతనికి తెలియకుండా బాగా జాగ్రత్తపడుతున్నాడు. తన జమీందార్దైనా, ఆయనకు జమీందారు అంబికాచరణుడు లాగా వుంటుంది. తాను పూరికే కూర్చుని జీతంతో కాలం వెళ్ళబుచ్చుకున్నట్లు భావిస్తాడు.

విందుజరిగిన మర్నాటినుంచి నయనతార వినోద లాల్ కు బోధిస్తోంది. “మీకు జమిందారీ వ్యవహారాలేమీ పట్టినట్టు లేవు. అంబికా చరణుడెంత యిస్తే అంతే పుచ్చుకుంటారు. ఇలాగైతే తొందరలోనే మనం సర్వనాశనమై పోతాం. నిన్న ఇంద్రాణిని చూస్తే కళ్ళు తిరిగిపోయినై అబ్బ! యేమి నగలు! కాపురానికొచ్చి యిన్ని సంవత్సరాలయింది. జమిందార్ల ఫాయీలో వుంటున్నా మన కటువంటి నగలు లేవు. ఈ నగలు ఎక్కడినుంచి వచ్చినై. మనదగ్గర సొకరిచేసేవాళ్ళకు మన దగ్గరనుంచి గాక ఇంకెక్కడినుంచి వస్తాయి. పైగా దానికెంత గర్వం! ఎంత మిడిసిపాటనుకున్నారు? దాసిదానితో యేమేమిటో చెప్పిందట!” యీ విధమైన మాటలతో వినోదలాల్ ను విరక్తుణ్ణి చేయడాని కుద్యమించింది.

వినోద్ దుర్బలుడు. అతను యితరుల్ని విశ్వసించడు. దానికి తోడు ఎవరైనా సంధేహం వెళ్ళబుచ్చితే వెంటనే దాన్నే నిజమని నమ్ముతాడు. మేనేజరు దొంగతనం చేస్తూండవచ్చునే ఆరోపణ అతను గట్టిగా నమ్మాడు. ఇప్పుడతన్ని ఒక జటిల సమస్య ఎదుర్కొంది. తనకా జమిందారీగొడవ తెలియదు. తానెప్పుడూ ఆ లెక్కల జోలికి పోలేదు. ఇప్పుడతని దొంగతనం బయటపడే మార్గమేమిటి? అంతకంటె కఠినమైన సంగతి, మేనేజరుతో ఈ సమస్య ఎలా ప్రస్తావించాలి? అనేది. తనలో అతని ముందు యిటువంటి సమస్య ప్రస్తావించే సామర్థ్యం లేదు.

అంబికాచరణుడి వీక్షకాధిపత్యానికి అందరూ లోలోనే ద్వేషిస్తున్నారు. ముఖ్యంగా బామాచరణుడిలో ద్వేషం బాగా పెరిగిపోయింది. దానికి కారణం బంధుత్వం. తాను మాజీదివాన్ మేనల్లుడు. ఆయనే తన్ను పుడోస్తా గంటో చేర్పించాడు. అదేకాకుండా యింకా అనేక సమాన ఫాయీదా వ్యవహారాల్లో కూడ అతణ్ణి ద్వేషిస్తున్నాడు. అంబికాచరణుడు తనకు దగ్గర బంధువై కూడ తన్ను పున్న తోడోస్తాగంటోకి తీసుకోలేదు. పదివితో పాటే దానిని నిర్వహించే యోగ్యత లభిస్తుందని అతని వుద్దేశ్యం. మేనేజరు పదవి అతనికి చాలా చులకనగా వుంటుంది పూర్వకాలంలో రథంపైన ధ్వజం కట్టి ఉండేది. ఆఫీసు మేనేజరు కూడా అంతే. రథం లాగుతూంటే ముందున్న గుర్రాలు పరుగిడు తుండేవి. ధ్వజం ఆకాశంలో తన ఘనతను చాటుకొంటుండేది.

వినోద్ ఎప్పుడూ జమీందారీని గురించి అడిగేవాడు కాదు. తనకెప్పుడైనా డబ్బు కావాలిస్తే సరాసరి కోశాధ్యక్షుడి దగ్గరకెళ్ళి ఖజానాలలో ఇప్పుడెంత రొట్టెముంది యని అడిగేవాడు. కోశాధికారి తన లెక్క చూసి చెప్పేవాడు— ఎవరూ చూడకుండా గుప్తంగా కొంత డబ్బు అడిగి తీసుకునేవాడు. సంతకం పెట్టి మెదలకుండా వెళ్ళిపోయేవాడు. దీనికికూడ అతనికి భయమే. కొన్ని రోజులవరకు అంబికాచరణుడికి కనబడడానికి సిగ్గుపడేవాడు.

అంబికాచరణుడు ఇటువంటి సమయాలలో చాలా బాధపడాల్సి వచ్చేది. జమీందారుగారి ఖాతాలో ఖర్చు

పోను, మిగతాభాగం ఖజానాలో వుండేది. ఇది ఎవరికైనా చెల్లించవలసిందిగాని, ఏదైనా ఖర్చుకుగాను వుంచినది. తన క్రింద పనిచేసే వుద్యోగుల కందరికీ దీనిలో నుంచే జీతము లివ్వడం జరుగుతుంది. జమీందారు తీసుకున్న పైకంవల్ల ఏదో నాహ కార్యక్రమం కుదించుకోవలసి వచ్చేది. డబ్బు తీసుకున్న వినోద్ దొంగలాగు తప్పించుకు తిరుగుతాడు. ముఖముఖీన మాట్లాడటానికి తటస్థపడడు. పుత్తరం వ్రాస్తే దానికి జవాబుండదు. దానికి కారణంలజ్జ అతని కళ్ళల్లోనే ఉంటుంది. హృదయాంతరాళంలో ఆసిగ్గుకు, పరితాపానికి తావుండదు. అందుకనే అతను ఎదుట పడటానికి భయపడతాడు.

వినోద్ ఖర్చు మితిమీరడం చూచి అంబికా చరణుడు ఇనవపెట్టె తాళం చెవులు తనదగ్గరే వుంచు కుంటున్నాడు. వినోద్ తన యిష్టం వచ్చినట్లు డబ్బు తీసుకోవడం ఆగిపోయింది. యజమానై వుండి కూడ తన దుర్బలత్వంవల్ల ఏవిధమైన బలప్రయోగం చేసి డబ్బు తీసుకోలేకపోతున్నాడు. విముఖురాలైన లక్ష్మి తాళంచేతులున్నా తనకు లభిస్తుందనేమిటి? దీనివల్ల దుష్పరిణామమే జరిగింది.

వినోద్ లోలోపల అంబికా చరణుడిమీద మండి పడుతున్నాడు. సమయానికి నయనతార తెలిపిన వార్త అతనికి చాలా సంతోషం కలిగించింది. అప్పటినుండి నెమ్మది నెమ్మదిగా ఉద్యోగస్తులను పిలిపించి అంబికా చరణుడి గుట్టు తెలుసుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. దీనికంతా ముఖ్య పరిశోధకుడు బామాచరణుడే.

ముకుందలాల్ కాలంలో చుట్టుపట్ల జమిందార్ల భూమి కూడ జబర్దస్తీగా దఖలుపరచుకునేవారు. ఆ విధంగా చాలా భూమి స్వాధీనమైంది. అంబికా చరణుడికది యిష్టం లేదు. కోర్టుకు వెళ్ళాల్సి వచ్చినా సంధి, సంప్రతింపుల ద్వారా రాజీ జరిపేవాడు. బామాచరణుడు దీన్నే వినోద్ లాల్ కు విస్తృతంగా వర్ణించి దృష్టాంతరంగా పేర్కొన్నాడు. “అంబికా చరణుడు యితర జమిందార్లవద్ద లంచం పుచ్చు కొంటూ ఉండవచ్చు. లంచం తిని శ్రీవారికి అపకారం చేస్తున్నాడు. ఇది బామా చరణుడు చాడీకోసం చెప్పింది కాదు. ఇది అతని దృఢ విశ్వాసం. సర్వేసర్వత్రాగా చలామణి అవుతున్నప్పుడు లంచం తినకుండా వుంటాడా? లంచం తినడనటానికి తన్ను చంపేసినా తా నంగీకరింపడు.

అనేకమంది యీ విధంగా వినోద్ కు బాగా బోధించారు. అతనిలో సంశయ జ్వాల రోజురోజుకు అతిశయిస్తోంది. అయినా తానేమీ చేయలేడు. దానికి కారణం ఉంది. ప్రత్యక్షాధారమేమీ లేదు, పైగా అంబికా చరణుడు వ్యవహారాలలో దిట్ట. అతను తన్ను సర్వనాశనం కూడ చేసి వేయొచ్చు.

ఆఖరుకు భర్తకు తెలియకుండానే నయనతారఅంబికా చరణుడ్ని పిలిపించింది. పరదా చాటునుండి అంది—“బామా చరణుడికి జమిందారీ వ్యవహారాలన్నీ అప్పగించి నువ్వు వెళ్ళిపో, యిహ నీ అప్రసరం లేదు.”

వినోద్ బాబు దర్బారులో తనను గురించి చాలా

రోజులనుండి చర్చ జరుగుతుందని, తనతప్పు వట్టడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారని అంబికా చరణుడు ముందే విన్నాడు. నయనతార యిచ్చిన తీర్పు అతని కాళ్ళరస్యం కలిగించలేదు. సరాసరి వినోదలాల్ దగ్గకు వెళ్ళి అడిగాడు - “మీరు నన్ను ఉద్యోగంనుండి విరమించుకోమన్నారా?”

వినోద్ బాబు - “లేదే”

అంబికాచరణుడు మళ్ళీ ప్రశ్నించాడు - మీ సందేహానికేమైనా ఆధారం లభించిందా? వినోద్ బాబు లజ్జితుడవుతూ అన్నాడు. “లేదే” “లేదు”.

అంబికాచరణుడు నయనతార ఆజ్ఞను ఎత్తకుండా ఆఫీసునుండి ఇంటికి వచ్చేశాడు. ఇంద్రాణి కీసంగతి తెలియజేయలేదు.

కొన్ని రోజులు గడిచినయ్.

కొద్ది రోజుల తర్వాత అంబికాచరణుడు యిన్ ఫ్లూ ఎంజాతో బాధపడుతున్నాడు. చాలా తీవ్రంగా బాధపడుతుండడంవల్ల ఆఫీసుకు వెళ్ళడంలేదు.

అది పన్నులు వసూలుచేసేటైము. యింకెన్నో పనులున్నయ్. ఒకరోజు ఉదయం జబ్బుతోనే లేచి ఆఫీసుకు వెళ్ళాడు.

ఆరోజేవరూ కూడా మేనేజరు వస్తాడని ఆశించలేదు. అందరూ! మీ ఆరోగ్యం సరిగాలేదు. యింటికి వెళ్ళండి. అంటున్నారు.

తన శారీరక బలహీనత ను పేక్షించి అంబికాచరణుడు తన నీటులో కూర్చున్నాడు. ఆఫీసులో ఉన్న గుమాస్తా అందరూ గడగడలాడుతున్నారు. అవసరమైన కృత్రిమ శ్రద్ధతో పనిలో నిమగ్నమయారు.

అంబికాచరణుడు డ్రాయరు తెరిచాడు. దానిలో ఒక్క కాగితం కూడ లేదు. ప్రశ్నార్థకంగా అందరివంక చూచాడు. అందరూ అప్పుడే ఆకాశంనుంచి పూడిపడ్డట్లు ముఖంపెట్టారు. ఏ దొంగో, భూతమో ఎత్తుకుపోయా రన్నట్లు తమకేమీ తెలియనట్లు వాళ్ళ ముఖాలు చెబు తున్నయ్.

బామాచరణుడన్నాడు - నిజం చెప్పడానికి భయ మెందుకు? కాగితాలు జమిందారు బాబుగారు అడిగి పట్టు కెళ్ళారనే సంగతి అందరికీ తెలుసు.

అంబికాచరణుడి ముఖం అణచుకొంటున్న కోపంలో వివర్ణమైంది - “ఎందుకు” యని ప్రశ్నించాడు.

బామాచరణుడు రిజిష్టరులో ఏదో వ్రాస్తూఅన్నాడు- ఆ ప్రశ్నకు జవాబు మేమెలా చెప్పగలం?

అంబికాచరణుడు రాకపోవడంవల్ల బామాచరణుడి సలహా ననుసరించి వినోదీలాల్ మారుతాశంచెవి తయారు చేయించాడు. దానిలో కాగితాలన్నీ తీరిగ్గా పరిశీలించడానికి యింటికి పట్టుకెళ్ళాడు. చతురుడు బామాచరణుడు ఆసంగతి దాచిపెట్టలేదు. యీ విధంగా అవమాన క్రోధంలో అంబికా చరణుడు రాజీనామాపెట్టవచ్చు. తన కోరిక నెరవేరుతుంది.

డ్రాయరుకు తాళం వేసి అంబికాచరణుడు వినోద్ బాబు వద్దకు వెళ్ళాడు. చాలా తీవ్రంగా తలనొప్పితో బాధ పడుతున్నానని వినోద్ కబురంపాడు. యింటికి వెళ్ళి బలహీనంవల్ల మంచంమీద పడిపోయాడు. హృదయాన్నంతా అంబికాచరణుణ్ణి కప్పివేస్తున్నట్టు ఇంద్రాణి పరుగెత్తి వచ్చింది. శాంతచిత్తంతో పరిస్థితినింతా వింది.

యివాళ ఇంద్రాణి తన స్థిరత్వాన్ని కోల్పోయింది. ఆమె హృదయం పగిలిపోతోంది. విచ్చిపోయిన నల్లని మేఘాలవంటి ఆమె పెద్దపెద్ద నేత్రాలు వేరైపోయినై. వాటిల్లో మెరపు మెరుస్తోంది. “నా భర్త నేనా అవమాన పరచింది. విశ్వాసానికి కృతజ్ఞతకు పరిణామం యిదేనా?”

ఇంద్రాణి యీ తీవ్రస్రోధాన్ని చూచి అంబికాచరణుడు కోపం చల్లారింది. దైవాజ్ఞనుంచి పాపిని రక్షించ ప్రయత్నిస్తున్నట్లు ఇంద్రాణి చేయి పట్టుకుని అంబికా చరణు డన్నాడు- “వినోద్ యింకా పసివాడు. దుర్బలుడు. యితరులు చెప్పేవి నమ్మి అతని మనసు వికలమై ఉంటుంది.”

యీ మాటలు విని ఇంద్రాణి తన రెండు చేతుల్ని భర్త కంఠానికి పెనవైచి, చాలాసేపటివరకు ఆవేశంతో హృదయానికి హత్తుకొని వుండిపోయింది. ఆమె కండ్లల్లో జ్వలిస్తున్న అగ్నికణాలు చల్లారివై. వాటినెంట జలజలకన్నీరు కాదుతోంది. తన హృదయాది దేవతను ప్రపంచంలోని సమస్త అన్యాయాలు, అవమానాల బారినుండి రక్షించి బాహుబంధనంలో నిలుపుకుని, తన హృదయంలో నిక్షిప్త మొనర్చుకో గోరుతోంది.

అంబికా చరణుడు రాజీనామా చేయడం నిశ్చయమైంది. ఎవరూ దానిని వ్యతిరేకించలేదు. జమీందారే స్వయంగా తీసివేయదలచినప్పుడు అతనివల్ల గౌరవ మెవరికి వుంటుంది? రాజీనామాతో అంబికాచరణుడు శాంతించాడు. అన్నివిధాల విశ్రాంతి సౌఖ్యమూ అనుభవిస్తున్నా ఇంద్రదాణి మనసు అవమాన పరితాపాగ్నిలో రగుల్తునే వుంది.

చ ర మా ధ్యాయము

ఇంతలో నౌకరువచ్చి ఆఫీసునుంచి కోశాధ్యక్షులు వచ్చారని తెలియజేశాడు. బహుశా సిగ్గుపడే స్వభావం కావడంవల్ల వినోద్ తాను స్వయంగా తీసివేస్తున్నానని ముఖతః చెప్పలేక కోశాధ్యక్షుడిద్వారా చెప్పిస్తున్నాడు కాబోలను కున్నాడు అంబికా చరణుడు వెంటనే రాజీనామా పత్రము పూర్తిచేసి బయటకువచ్చి కోశాధికారి చేతిలోపెట్టాడు.

పుత్తరం చూడకుండానే కోశాధికారి అన్నాడు. సర్వనాశనమైంది మేనేజరుబాబూ! సర్వనాశనమైపోయింది. అంబికాచరణు డడిగాడు - ఏమిటి?

దానికి జవాబుగా వచ్చినదాని సారాంశమిది. తాళం చేతులు స్వాధీనం చేసుకొన్నప్పటినుంచి ఖజానా నుంచి వినోద్ కు డబ్బు లభించలేదు. అందువల్ల వినోద్ బాబు అనేకచోట్ల నోట్లరాసి అప్పు తీసుకున్నాడు. అనేకరకాలైన వ్యాపారాలు చేశాడు. ప్రతిదానిలోను నష్టమేవచ్చింది. నష్టంవచ్చినకొలది పట్టుదల హెచ్చింది. అంబికాచరణుడు జబ్బుపడటంతో సమయంకనిపెట్టి ఖజానా

లోపున్న డబ్బంతా గుంజుకుపోయాడు. బాంకాగడ్ వరగణా చాలాకాలంనుంచి తాకట్టుపెట్టివుంది, ఆ జమిందారు తాకట్టు రూపంలో తనబాకీ బాగా పెరగనిచ్చాడు. యిప్పుడు వినోద్ బాబు కంఠంలోతు అప్పుల్లో మునిగివున్నాడు. ఇదే అదను అనుకొని ఆ జమిందారు దావా తేవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

ఇదివిని అంబికాచరణుడు కొంచెంసేపు స్తంభీభూతుడై మౌనం వహించాడు. చివరికి అన్నాడు. ఇవాళ నేనేమీ ఆలోచించలేను. రేపు దీనిని గురించి ఏం చేయాలో చెబుతాను.

కోశాధికారి లేవబోతూంటే అంబికాచరణుడు రాజీనామా పత్రం మళ్ళీ తిరిగి తీసుకున్నాడు.

లోనికివెళ్ళి అంబికాచరణుడు ఇంద్రదాణి దేవికి యావత్ వృత్తాంతం వినిపించాడు. వినోద్ ను యిటువంటి సమయంలో నదలి రాజీనామా చేయడం భావ్యంకాదు అన్నాడు.

ఇంద్రదాణి చాలసేపటివరకు పాషాణ ప్రతిమ మాదిరి మౌనంగా కూర్చుంది. తనలోని విగోధ ద్వంద్వశక్తుల నణచుకుని తీవ్రంగా నిట్టూరుస్తూ అంది- “యజమానిని ఇప్పుడు వదలకూడదు.”

డబ్బెక్కడినుంచి వస్తుంది అనే ఆలోచనతో అనేక విధాల ఆలోచించారు. అవుసరానుకూలంగా డబ్బు లభించలేదు. ఇంట్లో నగలు నక్కట్టు అమ్మి అవుసరాన్ని తీర్చమని అంబికాచరణుడు వినోద్ ను వత్తిడిచేశాడు. లోగడ వినోద్

బాబు వ్యాపారానికి యిటునంటి ప్రయత్నం చేశాడు. కాని వృథా యయింది. ఇప్పుడు అనేకవిధాల ప్రార్థించాడు. వినయంగా చెప్పాడు. ప్రేమతో లాలించి బోధించాడు. ఈ ప్రయత్నాలన్నీ వృథాయైనయ్. నయనతార యేమాత్రం అంగీకరించలేదు. ఆమె ఆలోచిస్తూంది. ఈ ఆస్తిపాస్తులన్నీ పోనేపోతున్నై. ఉన్నది కూడ జారివిడచు కోవడం దేనికి? కాబట్టి మరింత పట్టుదలతో నగలు తన దగ్గరనుంచి పోకుండా భద్ర పరచుకుంది.

డబ్బెక్కడా దొరక్క పోయేప్పటికి ఇంద్రాణి ప్రతి కారేచ్ఛ ఆనందంతో ఉప్పొంగింది. భర్తచేయి నొక్కుతూ నెమ్మదిగా అంది. “నీకర్తవ్యం నువ్వు పాలించావు. యింకా నీకీబాధ దేనికి? ఏం జరుగుతుందో జరగనీయ్.”

భర్త నవమాన మొనర్చినందుకు తన భార్యలో చెలరేగిన క్రోధాగ్ని యింకా ఆరనందుకు అంబికాచరణుడు మనసులోనే నవ్వుకున్నాడు. ఆఖరుసారి విపత్తులో కంతం వరకు మునిగి వినోద్ పసిపిల్లవాడిలా తనమీద భారం మోపాడు. అంబికాచరణుడికి దయ కలిగింది. ఇప్పుడే విధంగాను అతణ్ణి వదలి వేయడానికి వీలులేదు. ఇహ నెటూ వీలు గాగపోతే తన స్వంత ఆస్తి కుదవబెట్టి అతణ్ణి రక్షించడానికి ప్రయత్నిస్తాడు.

మన ఆస్తి ఏవిధంగాను వ్యయపరచవద్దని ఇంద్రాణి ఒట్టు వేసుకుంది.

అంబికాచరణుడు ద్వంద్వంలో చిక్కుకున్నాడు. ఎంతనెమ్మదిగా ఇంద్రాణి నచ్చేట్లు బోధించుదామనుకొన్నా

ఇంద్రాణి తడవ తడవకు మాట్లాడకముందే వారిస్తోంది. చివరకు చింతితుడై మెదలకుండా వూరకున్నాడు.

కొంచెంసేపున్న తర్వాత ఇంద్రాణి ఇనపపెట్టి తెరచి తననగలన్నీ ఒకపెద్ద పళ్ళెనిండా నింపింది. రెండు చేతులతో ఎత్తి మోయలేక మోయలేక మోసుకుంటూ వచ్చినవ్యవృత్తూ భర్త పాదాలనద్ద ఉంచింది.

పుట్టినప్పటినుంచి వివాహమయేవరకు తన తండ్రి తనప్రేమను అమూల్యమైన నగలద్వారా వ్యక్తం చేశాడు. పెండ్లియైన తర్వాతకూడ భర్త బిడ్డలులేని రమణి సొందర్యాన్ని ఆభరణాలతోనే ఇనుమడింపజేశాడు. ఆబంగారు ఆభరణాలన్నీ భర్తకాళ్ళముందుంచి ఇంద్రాణి అంది-“నా తండ్రి దానంచేసిన నగలు మళ్ళీ నాతండ్రి యజమానుల కుటుంబానికి దానంచేస్తున్నాను.” యీ మాటలు చెబుతూ కళ్ళుమూసుకుని తలవంచుకుని కల్పించుకుంది. తెల్లని కేశాలు కలిగి, శాంత ప్రేమభరిత నగుమోముతో, బుద్ధిమంతుడు, ఆజానుబాహుడైన తండ్రి తన ఎదుటికి వస్తున్నాడు. దగ్గరకువచ్చి తన చల్లని ప్రేమపూరిత హస్తాలను తన శిరముపైనుంచి ఆశీర్వాదిస్తున్నాడు.

బాంకాగడ్ పరగణా మళ్ళీ కొన్నారు. ప్రతిజ్ఞాభంగమొనర్చుకొని, ఆభరణరహిత ఇంద్రాణి నయనతారయింటికి విందుకు వెళ్ళింది. ఇప్పుడామె మనసులో అవమానపు వేదన లేదు.

—:(0):—

అ తి థి

కటహలియా జమిందారు మోతీలాల్ బాటు సపరి వారముగా పడవలో కలకత్తానుండి తన గ్రామము వెళ్తున్నాడు. మధ్యాహ్నము ఒక చిన్న కుగ్రామమువద్ద ఆగి భోజన ప్రయత్నములు పూర్తి చేసుకుంటున్నారు. ఒక బాలకుడు వచ్చి, “బాబుగారూ! తమరేవూరు వెళ్తున్నారు” అని అడిగాడు. ప్రశ్నించిన ఈ బాలకుని వయస్సు పదునైదు పడహారు సంవత్సరాలకంటె ఎక్కువ వుండదు.

మోతీలాల్ జవాబిచ్చాడు- “కటహలియా”.

బాలకుడు-నన్ను త్రోవలో నండి గ్రామములో దించండి బాబూ?

మోతీలాల్ అంగీకరిస్తూ అడిగాడు- “నీ పేరేమిటి?”

బాలకుడు “తారాచంద్”

బాలకుని దేహచ్ఛాయ ఎరుపు. అందంగా కన్పిస్తున్నాడు. పెద్దపెద్ద కండ్లు వాటికితోడు చిరునవ్వుచిందుతూ చక్కటి పెదిమలు అతనిలోని సౌకుమార్యాన్ని ప్రకటిస్తున్నవి. ఒకచిన్న పంచె మినహా అతని శరీరముమీద ఎటువంటి బట్టలుగాని ఇంకితరమైన వస్తువులుగాని లేవు. కళాకారుడు ఎంతో నేర్పుతో గుండ్రముగా వంపులు తిరిగి వన్నె గలిగిన అతని అందమైన శరీరాన్ని ఏవిధమైన వికా

రము లేకుండా తయారు చేసినట్లుంది. అతను మునికుమారుని వలె కనిపిస్తున్నాడు. తపస్సు ఫలితముగా అతని శరీరము లోని కొద్ది భాగము క్షీణించి బ్రాహ్మణ్యమును, దాని ఔన్నత్యమును కనపరచుచున్నది.

మోతీలాల్ బాబు ప్రేమతో పిలచారు. “నాయనా! నువ్వు వెళ్ళి స్నానముచేసిరా ఇక్కడ భోజనముచేయవచ్చు.

తారాచందు సరేనంటూ అప్పటికప్పుడే కలసికట్టుగా సందేహించకుండానే వంటయింటిపనిలో నిమగ్నమయ్యాడు. జమీందారు నౌకరు చేపలు వండటంలో నేర్పరికాడు. తారాచంద్ తానే ఆపని తీసుకుని త్వరత్వరగా ఇంకొకటి రెండు కూరలుకూడ తనకు చేతనైన పద్ధతిలో తయారు చేశాడు. వంటపని పూర్తిచేసి నదిలో స్నానము చేశాడు. తాను తెచ్చిన పొట్లము విప్పి వుతికిన పంచె కట్టుకున్నాడు. కొయ్యదువ్వైన పైకీతీసి ముందుకువడిన బారువెంట్రుకలు వెనుకకు దువ్వుకున్నాడు. తన జంధ్యమును సరిచేసుకుంటూ మోతీలాల్ బాబు వద్దకు వెళ్ళి నిలచాడు.

మోతీలాల్ బాబు అతన్ని పడవలోపలికి తీసుకు వెళ్ళారు. అక్కడే జమీందారు భార్య అన్నపూర్ణ, తోమ్మిది సంవత్సరాలకుమార్తె కూర్చొనివున్నారు అన్నపూర్ణ బాలకుని చూచి అమితానంద భరితురాలయింది. “ఇంత అందమైన పిల్లవాడు ఎవరి బిడ్డయో, ఆ తల్లి ఇతన్ని నదిలి ఎలా ఉండగలుగుతూందో” యని మనసులో అనుకుంది.

మోతీలాల్ బాబు సరసనే పిల్లవానికికూడ పీటవేశారు. బాలకుడు తారాచంద్ భోజనప్రియుడుకాదు అతను సిగ్గు

వలన నరిగా భోజనము చేయలేకపోతున్నాడనుకుంగీ అన్న పూర్ణ. కూరలవంక చూపిస్తూ, వాటి రుచులు వర్ణిస్తూ అవి తినమని తారాచంద్ ను బ్రతిమాలింది. కాని అవేమీ తిన కుండానే తారాచంద్ ముక్తసరిగా భోజనం పూర్తిచేశాడు. బాలకుడు తన ఇష్టమొచ్చినట్లే చేస్తాడు. అలా చేయడంలో కూడ అసభ్యతగాని, ఇతరులకు కష్టము కలిగించేటట్లుగాని ప్రవర్తించడనేది బోధపడింది. అతనిది సిగ్గుపడే స్వభావం కాదు.

అందరి భోజనాలు పూర్తయిన తరువాత అన్నపూర్ణ తారాచంద్ ను తన దగ్గర కూర్చోబెట్టుకుని అతని జీవిత విశేషాలు అడిగింది. కాని విశేషవృత్తాంతము లేమీ తెలియ లేదు. ఏ డెనిమిది సంవత్సరాల వయస్సులోనే యింటినుండి పారిపోయి వచ్చినట్లు అతను చెప్పినదానిసారాంశము తేలింది.

అన్నపూర్ణ - “నీకు తల్లి లేదా?”

తారాచంద్ - “ఉన్నది.”

అన్నపూర్ణ - “ఆమెకు నీవంటే ప్రేమలేదా?”

తారాచంద్ ఈ ప్రశ్నను నవ్వులాటగా త్రోసివేస్తూ చెప్పాడు- తల్లి “ఎందుకు ప్రేమించదు?”

అన్నపూర్ణ-“అయితే నీవెందుకు పారిపోయివచ్చావు?”

తారాచంద్ - “ఆమెకు ఇంకా నలుగురు కుమారులు ముగ్గురు కుమార్తెలు ఉన్నారు.”

ఈ అత్యాశ్చర్యకర సమాధానానికి బాధపడుతూ

అన్నపూర్ణ అన్నది. “చేతికి అయిదు వ్రేళ్ళున్నవి. ఒక వ్రేలిని మనము చేతనుండి తీసివేస్తామా?”

తారాచందు నయసులో చిన్నవాడు. అతని చరిత్ర కూడా పెద్దదికాదు. అతడు చాలా విచిత్ర స్వభావి. తన తల్లి దండ్రులకు నాలుగవ కుమారుడుగా జన్మించాడు. ఇతని బాల్యములోనే తండ్రి మరణించాడు. పిల్లలు ఎక్కువగా కలిగిన ఆకుటుంబంలో ఈతని గౌరవానికి ఏలోపమూ లేదు. ఇంటిలోని వారేగాక ఆ గ్రామంలోని వారంతా అతన్ని ఆదరించేవారు. ఆఖరుకు పాఠశాలలోని మాష్టరుగారు కూడ అతనిని ఎప్పుడూ కోవగించిగాని కొట్టిగాని ఏరగడు. ఎప్పుడైనా ఎవరైనా కొట్టినా వారు గ్రామస్తుల కోపభాజనులు కావలసిందే. ఇక ఇంటినుండి పారిపోయి రావలసిన అగత్యమేమీ అతనికి లేదు. చాటుమాటుగా అనేక చెట్ల ఫలములు తినడానికి అలవాటు పడిన కుర్రవాడు. ఒకనాడు తనతల్లి బోధనలు పడలేక ఒక నాటక సమాజములో కలిసి గ్రామము వదలి పారిపోయాడు.

గ్రామస్తులు అతన్ని వెదకి తిరిగి ఇంటికి తీసుకు వెళ్ళారు. అతని తల్లి అతన్ని హృదయానికి హత్తుకుని వెక్కి వెక్కి యేడుస్తూ కన్నీరు కార్చింది. అతని చెల్లెళ్ళు కూడా చాలా దుఃఖించారు. పెద్ద అన్నగారు తన గృహయజమాని కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించుతూ తియ్యతియ్యగా మెత్తమెత్తగా చివాట్లు పెట్టారు. తర్వాత తానే మనసులో బాధపడుతూ అతన్ని దగ్గరకు తీసుకుని లాలించారు. గ్రామస్తులంతా తమ తమ ఇండ్లకు పిలచి ఎంతో ప్రేమతో రకరకాల ఆశలతో

అతన్ని వూరించుతూ గ్రామంలోనే ఉండవలసిందని బోధించారు. చివరకి ఈ ప్రేమ బంధముకూడ అతను భరించలేక పోయాడు. అతని జన్మనక్షత్రము అతన్ని ఇంటినుండి వేరు చేసింది. ఏదైనా నావచూసినా, ఎవరైనా సాధుసన్యాసులను చూచినా, లేక బంజారులు నదిబిడ్డైన గుడిసెలునిర్మించుకొని వెదురుగడలనుండి పేళ్ళు చీల్చి చిన్న పెద్ద బుట్టలు అల్లుతుండడము చూచినా అతని హృదయము బహిః ప్రపంచపు స్నేహ సౌజన్యములకొరకు విలపించేది. ఈ విధంగా అతను మూడు పర్యాయములు పారిపోయాడు. నాలుగవసారి తల్లి, సోదరులేగాక గ్రామస్తులుకూడ అతని ఎడవుండే సద్భావాన్ని వదలుకోవలసి వచ్చింది.

మొట్టమొదట ఒకరోజు అతను నాటకం కంపెనీ వాళ్ళతో కలసి పారిపోయాడు. ఈ కంపెనీ యజమాని, నాటకాలు వేసే చిన్న పెద్ద యాక్టర్లు అంతా అతన్ని ప్రేమతో చూచేవారు. ఎక్కడ ఎవరియింట నాటకమాడినా గృహ యజమానే కాక యజమానురాలు ఆదర సత్కారాలుకూడ అతనికి లభించేవి. ఈ అమిత అవ్యాజానురాగములుకూడ అతన్ని అక్కడ బంధించలేకపోయినవి. చివరకి ఒకరోజు ఆ కంపెనీని వదలి పారిపోయాడు.

తారాచంద్ హృదయము భీతహరిణమువలె ఉంటుంది. స్వేచ్ఛ అతనికి ప్రాణము. బంధనము అతనికి ప్రాణ సంకటము. హరిణముకువలెనే అతనికి సంగీతము చాలా యిష్టము. నాటకాలలోని తియ్యని పాటలు అతన్ని ఇల్లు వదలి పారిపోవడానికి వివశపరచినవి. పాటల రాగ, తాళ,

లయలు అతని శరీరపు ప్రతి అవయవములోను సంచలనము కలిగించినవి. చిన్నతనములో అతను సంగీతసభల్లో కూర్చుని రసముగ్నుడై, పెద్దలమాదిరి గంభీరముగా రసాస్వాదనము చేస్తూ వూగిసలాడుతూ వుంటే పెద్దలందరూ నవ్వేవారు. చెట్ల పచ్చపచ్చని ఆకులపై మేఘములు వర్షించినా ఆకాశములో మేఘములు ఘర్జించినా, మాతృవిహీనదైత్య బాలకుని రోదనమాదిరి అడవులలో గాలి జోరుగా వీచినా అతని హృదయంలో వుద్వేగం కలిగేది. నిశ్శబ్దమధ్యాహ్న వాతావరణంలో గ్రద్దలు అరచినా, వర్షాకాలపు సాయంతనాలలో కప్పలు బెకబెకలాడినా, అర్ధ రాత్రమున నక్కకూతలు వినినా అతని హృదయంలో ఘోర సంచలనము చెలరేగేడిది. ఈ సంగీత ప్రేమతోనే అతను ఒక గాయకబృందములో కలసిపోయాడు. ఆ బృంద యజమాని ఎంతో ఆసక్తితో అతనికి అనేక పాటలు నేర్పాడు. తన హృదయపంజరములోని పక్షిమాదిరిగా చూచుకుంటూ ప్రేమతో ఆదరించాడు. పక్షి కొన్ని పాటలు నేర్చుకుంది. ఒకరోజు అకస్మాత్తుగా తెల్లవారుజామునే ఎగిరిపోయింది.

చివరిసారి అతను ఒక నటబృందములో చేరాడు. జ్యేష్ఠ ఆపాడమాసాలలో ఈ ప్రాంతములో అనేక చోట్ల ఉత్సవాలు జరుగుతాయి. నాటకాలు, కవి సమ్మేళనములు, జానపదగేయ గానగోష్ఠులు, నృత్యములు మొదలైన వేన్నోకళలు ప్రదర్శించబడతవి. ఈ నటులు ఒక చోటినుండి ఇంకొక చోటికి పడవలలో ప్రయాణము చేస్తూఉంటారు. క్రిందటి

సంవత్సరము ఇలా ప్రయాణించే ఒక నటబృందములోనే తారాచందు చేరాడు.

ఈ దశమునుండి పారిపోవడమే అతని చివరిసారి పారిపోవడం. నందీగ్రామపు జమీందారు ఉత్సాహంగా ఒక నాటక కంపెనీ తయారు చేస్తున్నారని అతనికి తెలిసింది. బట్టలు ఒక పాకెట్లో కట్టుకుని ప్రయాణమైనాడు. మోతీ బాబు పరిచయం అతనికి లభించింది.

తారాచందు అనేక దశాలలో కలసియున్నప్పటికీ యే దశమునుండి కూడ ఏమీ నేర్చుకోలేకపోయాడు. అతను సర్వస్వతంత్రుడు ప్రపంచంలోని అనేక చెడులగురించి అతను విన్నాడు. అనేక కుకృత్యాలు స్వయముగా చూచాడు. అయినా ఇనన్నీ అతని హృదయంలో నిలిచిపోలేదు. అనేక బంధనాలవలెనే ఏవీ అతన్ని బంధించలేకపోయినవి. పంకిల యుక్త జలములో శుభ్రశ్వేత హంసరాజమునలె అతను ఈ ప్రపంచములో అనేక అనుభవములు గడిస్తున్నాడు. కుతూహలముతో అతను ఆజలములో మునకలు వేసినా ఆరాజ హంస రెక్కలలో ఏవిధమైన మాలిన్యము అంటలేదు. అందువల్లనే గృహమువీడినా అతని ముఖము తారుణ్యముతో దేదీప్యమానమై వెలుగొందుతూ ఉంది. మోతీ లాల్ బాబు అతన్ని చూచి ముగ్ధుడవడానికి కూడ ఇదే కారణం. అందుకనే ఏవిధమైన సందేహము లేకుండానే అతనికి తన పడవలో ఆశ్రయమిచ్చాడు.

భోజనములు ముగియడముతో పడన వ్రయాణము ప్రారంభమయింది. అన్నపూర్ణ ప్రేమతో అతని బంధువుల గురించి అనేక ప్రశ్నలడిగింది. తారాచంద్ అన్నిటికి ముక్త సరిగా జవాబిచ్చి బయటకు వచ్చాడు. పర్వపునీటితో నది ఒడ్డులు ఒరుసుకుపోతూ ప్రవహిస్తూంది. తన చాంచల్యముతో ప్రకృతిమాతను ముగ్ధపరుస్తూఉంది. మేఘరహితమైన తెల్లటి ఎండ సగము సగము నదీజలములలో మునిగిన పచ్చని పచ్చ గడ్డి తలలపైని మెరుస్తూంది. దట్టమైన చెరుకు పొలములు, దూరాన భూమి నంటుతున్నట్లున్న ఆకాశపు నీలిరంగు రేఖ కింది అనేక వనములు గారడీవాడు తన కర్రను అటునిటు త్రిప్పి నూతనసృష్టి నవచైతన్య భరితముగా సృష్టించి అందర్నీ ముగ్ధపరుస్తున్నట్లుగా ఉంది. నలువైపుల దృశ్యములు, సజీవముగాను, చైతన్యనంతముగా, ప్రకాశముతో వెలుగొందుయు నవ్యసురచిర సుందర ప్రకాశముతో పరిపూర్ణత నొందుచున్నవి.

తారాచందు పడన పై భాగమున కూర్చున్నాడు. అనేక మైదానములు నీట మునిగిన శీతభూములు, పచ్చగా పెరిగిన వరిచేలు, రేవులనుండి గ్రామములవైపుకు పోయే కాలిత్రోవలు, నీడనిచ్చే వృక్షముల చాటునుండే గ్రామాలు

అతని కండ్లకు కట్టినట్లున్నయ్. జలము, వృద్ధి, ఆకాశము, దూరాన నలుదిక్కులా ప్రతిబింబిస్తున్న సజ్జన సౌందర్యము మైన, క్రింద నలువైపులా వ్యాపించిన సృష్టి వైచిత్ర్యము, సుదూరాన కన్పించే ప్రకృతిలోని గంభీరత నిశ్శబ్దంతో నిలిచిన ఈ సృష్టియంతా ఆ లేత హృదయానికి ఎంతో ప్రియమైనది. అయినప్పటికి యినన్నీ ఆ చంచల భాలకుడ్ని తన బంధనాలతో బంధించుకోలేవు. నదిబడ్డున ఒక లేదూడ తోకపైకెత్తిపరుగిడుతుంది. ఒక గుఱ్ఱముబంధించబడినకాళ్ళతో గెంతుతూ పచ్చనిపచ్చిక మేస్తూవుంది. నీటికాకులు పల్లెవాళ్లు పన్నిన వలల వాసములపై నిలచి నీటిలో ఎగిరే చేపలను ఎగిరెగిరి పట్టుకుని తింటున్నవి. పిల్లలు నీటిలో ఆటలాడుతున్నారు. స్త్రీలు రొమ్ములోతు నీళ్ళలో స్నానముచేస్తూ పకపకలతో హాస్యమాడుకుంటున్నారు. ఈ దృశ్యము లన్నిటిని తన అలుపులేని చిరనూతన కుతూహలముతో ఆ భాలకుడు వీక్షిస్తున్నాడు. ఎంతసేపు చూచినా అతని కుతూహలము తీరిపోవడములేదు.

ఆ తర్వాత అతను పడవ నడుపువానితో కబుర్లు చెప్పతూ కాలం వెళ్ళబుచ్చాడు. మధ్య మధ్య వెదురుగడతోయు పల్లెవాడు చుట్టకొల్చు కుతూహల పడినపుడు తాను గడతీసుకుని ఎంతో నేర్పుతో పడవను అవసరమైనవైపుకు తోసేవాడు.

సాయంత్రము కాకపూర్వమే అన్నపూర్ణ అతన్ని పిలచి రాత్రి భోజనానికి నీకేమి కావాలి యని అడిగింది.

తారాచంద్ జవాబిచ్చాడు—“మీరేమి పెట్టినా తింటాను ఒక్కొక్కరోజు యేమీ లభించకపోయినా అలాగే వుండిపోతాను”

ఆ బాలకుడు చూపిన అనాసక్తి అన్నపూర్ణకు కొంచెము కష్టము కలిగించింది. గృహచ్యుతుడైన ఈ బాలకుని అన్నపానాదులతో తృప్తిపరచనలెనని ఆమె కుతూహలం. కాని అతనికి యేమిపెడితే సంకోషిస్తాడో అదెవరికి తెలుసు? పడవ వొడ్డుకు చేర్చుమని నావికుల కాజ్ఞాపించి దగ్గర గ్రామంలో పాలు, పెరుగు, తియ్యని పదార్థములు తీసుకు రమ్మని తొందరచేసింది. తారాచందు పొట్టనిండా భోజనము చేశాడు. పాలుత్రాగలేదు, మానంగా వుండే మోతీలాల్ అతన్ని పాలు త్రాగమని చెప్పాడు. కాని అతను త్రాగ లేదు. “నాకు రుచించవు” అని జవాబిచ్చాడు.

ఇలాగే రెండు మూడు దినములు గడిపోయినవి. నంటచేయడము దగ్గరనుండి అన్ని పనులలోను స్వేచ్ఛగా పాల్గొంటూ పోతున్నాడు. అందమైన దృశ్యము చూచి నప్పుడు అతని హృదయం ఆహ్లాదపరవశమయ్యేది. అతని చూపు, ఆమనస్సు, కాళ్లు, చేతులు, అన్నీ ఎల్లప్పుడూ అనేక పనులలో నిమగ్నమవుతూనే ఉండేవి. అందువల్లనే అతను సజీవమైన ఉత్సాహంతో ఏవిధమైన చీకూ చింతా లేక క్రీమాత్మక కార్యకలాపములలో మునిగి తేలుతూ ఉండేవాడు. ప్రతిమనిషి తన స్వతంత్ర సృష్టిని సృష్టించుకుంటాడు. కాని తారాచందు నీలాంబరా చ్ఛాదితమైన ఈ విశ్వప్రవా

హామున నీలోజ్జ్వలమైన తరంగమువలె, భూత భవిష్యద్వర్త
మాన బంధన రహితుడై, ముందు చూపే ప్రధానముగా
గొని నడుస్తూ పోతున్నాడు.

అనేక మండలిలలో కలసి అనేక రకాలైన మనోరం
జక విద్యల నభ్యసించాడు. ఏ విధమైన బాధలు లేకపోవుట
వలన ఆతని నిర్మల మస్తిష్కములో ప్రతిదీ సరళముగా అంకి
తమైపోతూ ఉండేది. గీతాలు, కథలు, హరికథా సంకీర్త
నలు, యాత్రాపదములు, నాటకాలలోని పెద్దపెద్ద పాఠములు
అన్నీ ఆతనికి గుర్తున్నై. మోతీలాల్ బాబు ఎప్పటి మాదిరి
గానే తన భార్య, కూతురుకు “రామాయణము” చదివి విని
పిస్తున్నారు. కుశలపుల కథ ప్రారంభమైనది. ఇది విని తారా
చందు తన ఉత్సాహాన్నాపుకో లేకపోయాడు. పడవ
వైభాగమునుండి దిగినచ్చి లోనికేగాడు. పుస్తకము అలాబక
వైపు ఉంచండి. నేను కుశలపుల పాట వినిపిస్తాను వినండి!
అంటూ పాట పాడ నారంభించాడు. పిల్లనగ్రోవికంటె
తియ్యని స్వరముతో దాసురాయ్ రచించిన పదములు పాడు
తున్నాడు. పల్లెకారులంతా పడవలోనికి తొంగి చూచారు.
హాస్య, కరుణ, సంగీత సమ్మిశ్రిత స్వరములతో ఆ సంధ్యావేళ
ప్రకృతి యంతా ఒక అపూర్వమైన రస స్రవంతిలో స్నాన
మాడింది. రెండు వైపుల తటములు తమ కుతూహలమును
వ్యక్తపరచినవి. దగ్గరలోనే వెళ్తున్న పడవ ప్రయాణీకులు
కుతూహలముతో చెవులు రిక్కించారు. పూర్తికాగానే అం
దరూ బాధతో అప్పుడే పూర్తయిపోయిందా ఇంకాలేదూ?”
అని అడిగారు.

సజల నయనములతో అన్నపూర్ణ బాలకునిబడిలోనికి తీసుకుని హృదయానికి హస్తమును ప్రేమ వ్యక్తపరచాలనుకుంది. ఈ బాలకుణ్ణి దగ్గరకు తీసుకుని వుంచుకుంటే మొగబిడ్డలు లేనికొరత తీరుతుందని మోతీలాల్ బాబుకు అనిపించింది. ఒక చిన్న బాలిక చారుశశి మనసుమాత్రము ఈర్ష్యా ద్వేషములతో నిండిపోయింది.

3

చారుశశి తల్లిదండ్రులకు ఏకైకపుత్రిక యగుటవల్ల వారి ప్రేమకు ఏకైక అధికారిణి కాగలిగింది. కోరికలకు, పట్టుదలలకు ఎక్కడా అంతూపంతు కానరావడంలేదు. అన్నపానాదులలోను, దుస్తులు ధరించడంలో, కేశాలంకరణలోనూ అన్నివిషయాలలోను శశిదే పట్టుదల. ఎక్కడికైనా వెళ్ళవలసివచ్చినా, ఎవరైనా ఆహ్వానించినా తల్లి మొదటి నుంచే గాభరాపడుతుంటుంది. సరిగా సమయానికి కూతురు యేమి పేచీపెట్టగలదో? కేశసంస్కారములో ఎప్పుడైనా ఒకవిధమైన జడ అల్లి అది శశికి బాగుండి మరల అలాంటిదే అల్లకపోయినా, ఇంకొకపద్ధతి అవలంబించినా చారుశశి ఏడ్చుకెక్కడా హద్దుండడదు. ప్రతివిషయమూ ఇంతే. ఒకప్పుడు గుణముకుదిరి సంతోషించినా మరియొకప్పుడు అలాగేచేస్తే పేచీరావడంకూడ సహజమైపోయింది. ఇంకొకప్పుడు అత్యంత

అనురాగముతో తల్లిని కొగలించుకుని నవ్వుతూ, ఏవేవో కబుర్లుచెబుతూ ఆనందములో ఓలలాడిస్తుంది. అసలు ఈ చిన్నపిల్ల తల్లిదండ్రుల కిద్దరికీ అనూహ్యముగానే కనిపిస్తూంది.

ఈ పిల్ల తన సంపూర్ణమైన స్వేచ్ఛతో, మనస్సులోని తీవ్రమైన ద్వేషముతో తారాచందుని తిడుతూంది. కొడు తూంది తల్లిదండ్రుల్ని కూడ ఈ చేష్టలు కలవరపరచినయ్. భోజనంచేసేప్పుడు ఏడ్చి అలిగి పశ్చేముతీసి దూముగా విసిరి వేస్తుంది. ఏకూర వండినా రుచించదు. ఇంటిలోవుండే దాన దాసీలనుకొడుతూంది. ఏవేవో వాళ్ళమీద అర్థంలేని ఫిర్యాదులుచేస్తుంది. తారాచందు అనేక విద్యలతో అందరికీ మానసి కంగా ఆహ్లాదము కలిగిస్తూఉంటే శశికి నాటినల్ల కోపము పెరుగుతూంది. తారాచందులో ఏదో విశిష్టగుణము ఉండటము శశికి ఇష్టం లేదు అతనిఖ్యాతిపెరుగుతున్న కొద్దీ ఆమెలోని జగుప్పకూడ పెరుగుతూనేవుంది. పడవలో తారాచందుపాడిన పాటవిన్న అన్నపూర్ణ, ఈమృదుమదురసంగీతానికి అరణ్యమృగములుకూడ ముగ్ధమై నాట్యంచేసి ఉంటాయి. చారు శశిహృదయం ద్రవించి యుండవచ్చునని భావించింది. ఆమె అడిగింది - “ఏం తల్లీ! పాట బాగుందా?” కూతురు జవాబివ్వడానికి బదులు తల ఇటూ నటూ విసురుగాత్రిప్పింది. దీనికి సరియైన అనువాదభాష నాకేమీ బాగుండలేదు నాకెప్పుడు బాగుండబోదు! అనేదేయని మనము అర్థంచేసుకోవాలి.

తారాచందుయెడ శశి హృదయంలో ఈర్ష్య కలిగిందని అన్నపూర్ణ భావించింది. శశి ఎదుట తారాచందు పట్ల ప్రేమ చూపడం మానివేసింది. రాత్రికాగానే భోజ

నముచేసి చారు శశి నిద్రించినప్పుడు అన్నపూర్ణ ద్వారము
 వద్దకూర్చోనేది. మోతీబాబు తారాచంద్ ఇద్దరూ బయట
 కూర్చునేవారు. అన్నపూర్ణ కోరిక ననుసరించి తారాచంద్
 పాట ప్రారంభించేవాడు. నదీ తటముననున్న గ్రామములు
 సంధ్యాసమయపు నుల్లి అంధకారములో విలీనమై తారా
 చంద్ పాటవింటూ ప్రశాంతంగా వుండేవి. అతని పాటవిని
 అన్నపూర్ణ ప్రేమ, సౌజన్యరసములలో మునిగి వుక్కిరి బిక్కి
 రవుతూవుండేది. అప్పుడే చారుశశి ప్రక్కమీదనుండి లేచి
 వస్తూ రోషనేత్రములతో ఏడుస్తూ అంది “ఈ గోలతో నాకు
 నిద్రపట్టడం లేదు. నన్ను నిద్రపోనియండి ” ఆపిల్లను నిద్రపోనిచ్చి
 తల్లి దండ్రులు తారాచంద్ పాట వినడం సహించలేక
 పోయింది. ఈ పిల్ల ప్రకాశవంతమైన నల్లని నేత్రములలోని
 సహజక్రోధము తారాచందులో కుతూహలము జనింపజేసింది.
 చారు శశికి కథలు, పాటలు, పిల్లనగ్రోవి మొదలైన వెన్నో
 వినిపించి తనువశపరచుకొనడానికి ప్రయత్నించాడు. చినరికి
 విఫలమనోరథుడై వూరుకున్నాడు. మధ్యాహ్నపువేళ నదీ
 జలములో స్నానమాడుతున్నప్పుడు అతని ఎర్రని శరీరము
 అటు నిటూ ఈదుతూంటే శరీరపు అనేక భంగిమలను
 చూచి చారు శశి జలదేవత క్రీడలు జరుపుతున్నట్లు భావిం
 చేది. అప్పుడు శశి హృదయం తారాచంద్ పట్ల ఆసక్తి
 ప్రదర్శించేది. రోజూ ఆమధ్యాహ్నపువేళకోసము నిరీక్షించేది.
 ఆసమయానికి స్వెట్టరు అల్లుతూన్నట్లు నటిస్తూ ఆ అబోధ
 హృదయం ఎంతో అభిలాషతో ఈదుతున్న తారాచందుని
 కనుకొనలతో చూస్తూవుండేది.

నందీగ్రామము ఎప్పుడు దాటిపోయిందో తారాచం దుకు తెలియనేలేదు. ఈ పెద్దపడన ఒకప్పుడు తెరగాలి సహాయంతోనూ ఇంకొకప్పుడు త్రాడులాగేవారి సహాయముతోనూ వివిధ నదుల శాఖోపశాఖలనుండి నడచిపోతూవుంది. పడవ యాత్రీకుల జీవితములు కూడ ఈ నదుల ప్రశాంత సౌందర్యస్నిగ్ధ సహజ సౌమ్యచలనముతో మృదుమధుర కలకల స్వరములమధ్య ప్రవహించి పోతూవుంటాయి. మధ్యాహ్నము స్నానపానాదులతో చాలా సమయము గడిచి పోతుంది. సాయంత్రమయేసరికి ఏదో ఒక పెద్ద గ్రామమునద్దరేవులో పడవ ఆగిపోతుంది. కిచ కిచ కీచురాళ్ళు ధ్వనులతో, మిణుగురుపురుగుల మిలమిలలతో వెలుగొందుతూండే అరణ్య ప్రదేశములో పడవ కట్టబడియుంటుంది.

పడవ రోజు పడవ కటహాలియా చేరింది. జమిందారు వచ్చిన ఆనందమును పురస్కరించుకుని నదివొడ్డుకు పల్లకీలు తీసుకొని అనేక గుట్టములతో రాజ సైనికులు, ఆఫీసర్లు వచ్చారు, తుపాకులు ధరించిన కావిబంట్లు, తడవ తడవకు తుపాకులు గాలిలో ప్రేలుస్తూ ఘనమైన స్వాగతమిచ్చారు.

ఈ ఉత్సవాలలో చాలా ఆలస్య మవుతుంది. ఇంతలో తారాచండ్ పడవదిగి గ్రామమంతా ఒకసారి పర్య

టించి తిరిగి వచ్చాడు. ఏమండీ అన్నగారు, బాబాయి గారు, పిన్నిగారూ, మామ్మగారూ, రకరకాల సంబోధనలతో స్నేహం కలుపుకుంటూ రెండు మూడు గంటలలోనే ఎంతోమంది స్నేహం సంపాదించుకున్నాడు. ఎక్కడా ఏవిధమైన బంధనము అతనికి లేకపోవడమే అతడు ఇంతమందితో త్వరలోనే సఖ్యత కుదుర్చుకోవడానికి ముఖ్యకారణం. కొద్దిరోజులలోనే ఎంతోమంది హృదయాలలో స్థానమేర్పరుచుకున్నాడు.

తారాచంద్ ఇంతమందితో స్నేహము కలిగి వుండటానికి ముఖ్యకారణం అతనిలోని సరళ స్వభావమే. అతనిలో ఏ విధమైన విశేష సంస్కారమూ లేదు. అన్ని పనులలోనూ అతనికి ఎంతో కొంత ప్రవేశముంది. చిన్నపిల్లల మధ్య పిల్లవానినలె వ్యవహరిస్తాడు. పెద్దలతో పెద్దగాను వృద్ధులతో వృద్ధుడుగా గాకపోయినా చాకచక్యముగా వ్యవహరించగలడు. పశుకాపరుల మధ్య పశుకాపరిగా కనిపిస్తాడు. అయినప్పటికీ అతడు బ్రాహ్మణుడే. మితాయి దుకాణములో అంగడివానితో రకరకాల కబుర్లు చెబుతుంటాడు. కొద్దిసేపులో అంగడివాడు ఈతనిమీద దుకాణపు భారము వదిలి ఇంకొకపని చూసుకోబోతాడు. రకరకాలమితాయిలుతయారు చేయడంకూడ ఇతనికి తెలుసు. అల్లకం పనిలోకూడ ప్రావీణ్యం సంపాదించాడు. కుమ్మరి సారెమీద కుండలు తయారు చేసేపనికూడ అతనికి తెలియనిది కాదు.

గ్రామాన్నంతటినీ వశపరచుకోగలిగినా తారాచంద్ ఒక బాలికయొక్క ఈర్ష్యను మాత్రం జయించలేకపోయాడు. గ్రామంనుండి చాలా దూరానికి పంపించివేయ గోరుతోందనే రహస్యం తెలిసే తారాచంద్ ఈ గ్రామంలో ఇంత ఎక్కువ కాలం నిలిచిపోయాడేమో! స్త్రీ హృదయ రహస్యము ఎవరూ భేదింపరానిదని చారుశశి తన బాల్య జీవితంలోనే మజువు చేసుకుంది.

మిసరానీ కూతురు సోనామణి అయిదన ఏటనే విధవ అయింది. చారుశశి సమవయస్కురాలు, స్నేహితురాలు. ఆరోగ్యం బాగుండక పోవడంవల్ల కలకత్తానుండి తిరిగి వచ్చిన తన స్నేహితురాల్ని త్వరగా కలుసుకో లేకపోయింది. కాని కలుసుకోవడానికి వచ్చిన రోజునే ఇద్దరు స్నేహితురాండ్రలోనూ పోట్లాట జరిగింది.

చారుశశి పెద్ద భూమికతో కథ ప్రారంభించింది. తాను నూతనముగా సంపాదించిన రత్నము తారాచందు వృత్తాంతమంతా విస్తారముగా వినిపించి తన స్నేహితురాలి మనసులో కుతూహలము, విస్మయము కలుగజేయాలనుకుంది. తారాచందుని సోనామణి లోగజ్జే ఎరుగునని, వాళ్ళ తల్లిని మామ్మగారూ అంటూ తారాచంద్ పిలుస్తాడని, తాను అన్నయ్య యని పిలుస్తుందని, వాళ్ళకు పిల్లనగ్రోవి వినిపించడమేగాక ఒకటి తయారుచేసి యిచ్చాడని, రోజూ చెట్టుపైకెక్కి రేగిపండ్లు కోసిపెడుతున్నాడని విన్నప్పడు

చారుశశి హృదయంలో ఎర్రగా కాల్చిన శూలము గుచ్చి నట్లయింది. తారాచందు తనవాడేనని, అతని రహస్యము ఇతరులకు తెలియదని చారుశశి భావించింది. ఇతరుల కెవరి కైనా తెలిసినా పూహాగానమేగాని వాస్తవస్థితి యేమీ తెలియదని, అందరూ ఇటువంటి గత్తాన్ని తాను సంపాదించుకున్నందుకు ప్రశంసిస్తారని తలచింది. ఇలాంటి ఆశ్చర్యకరమైన వ్యక్తి, దుర్లభమైనవ్యక్తి, బ్రాహ్మణబాలకుడు సోనామణి కెలా పరిచితుడయ్యాడు? ఇంతప్రయత్నించి అతన్ని ఇక్కడికి తీసుకురాకపోతే సోనామణికి అతనికి స్నేహ మెట్లాకళ సేది? సోనామణికి అన్నయట! ఇది వినగానే ఆమె శరీరం తుకతుకలాడింది.

ఇంతకాలము మనస్సులో ద్వేషిస్తూ నచ్చిన తారా చందుపైన ఆమెకు ఏకైకాధికారమెలా వచ్చింది? ఈ రహస్యమెవరికి అర్థమవుతుంది!

ఆ దినము ఈ చిన్న విషయానికి సోనామణితో చారు శశి స్నేహము విడిచిపెట్టింది. అప్పుడే తారాచందు గది లోనికి పరుగెత్తి పిల్లనగ్రోవి కాలిక్రిందపడవైచి త్రొక్కి బద్దలుచేసివేసింది.

ఘోరఆవేశములో పిల్లనగ్రోవి నాశనముచేస్తూన్న సమయానికే తారాచందు ఎక్కడనుండో వచ్చాడు. ఈ బాలిక ప్రళయకాండరూపాన్ని చూచి విస్మితుడయ్యాడు. “శశీ! నా పిల్లనగ్రోవి ఎందుకు విరళొట్టివేశావ్” అని అడి

గాడు. “విరగగొడ్తాను. ఇంకా విరగగొడతాను” అరిటూ ఎగిరెగిరి గంతులువేస్తూ విరిగినముక్కల్ని గట్టిగా అణగ తొక్కింది. రోమావేశకంపిత కంఠముతో రోదిస్తూ ఆ బాలిక గదినుండి బయటకు వెడలిపోయింది. తారాచందు విరిగిన పిల్లనగ్రోవి అటు నిటూ త్రిప్పిచూచాడు. అది పూర్తిగా పాడయిపోయింది. తన పాతనేస్తముమీద చారుశశికి కలిగిన అకారణక్రోధకారణము అతనికి బోధపడలేదు. చారుశశి రోజు రోజూ అతనిఎదుట నిత్యనూతన నిగూఢరహస్యముగా పరిణమించింది.

అతనికింకొక కుతూహలంకూడ వుంది. మోతీబాబు లైబ్రరీలో అనేక ఇంగ్లీషు పుస్తకాలున్నై. వాటిల్లో అనేక బొమ్మలు అతనికి ఆనందము కలుగజేస్తున్నాయి. ప్రపంచంతో అతనికి బాగా పరిచయముంది. కాని ఈ బొమ్మల ప్రపంచంతో అతని కెప్పుడూ పరిచయం లభ్యంకాలేదు. అనేక రకాలుగా పూహించుకుని తృప్తి పడేవాడు కాని అతని మనసు కెప్పుడూ సంతృప్తి కలుగలేదు.

తారాచందు బొమ్మల పుస్తకాలను ప్రేమించడము చూచి ఒకరోజు మోతీలాల్ బాబు అడిగారు—“ఇంగ్లీషు నేర్చుకుంటావా? అన్ని బొమ్మలను నువ్వు బాగా అర్థం తెలుసుకోగలవు.”

తారాచంద్ వెంటనే—“నేర్చుకుంటాను” అన్నాడు

మోతీబాబు చాలా సంతసించారు. ఆ పూరి స్కూలు హెడ్ మాష్టరు రామరతన్ బాబును పిలిపించి ప్రతిరోజూ సాయంత్రము వచ్చి పాఠము చెప్పిపొయే ఏర్పాటు చేశారు.

తారాచందు తన తీక్షణమైన జ్ఞాపకశక్తి, అఖండమైన దీక్షతో ఇంగ్లీషు నేర్చుకుంటున్నాడు. తానేదో తెలియని రాజ్యములో సంచారము చేస్తున్నట్లుంది. పాతప్రపంచాన్ని మరిచిపోయాడు. గ్రామజనులకు కన్పించుటలేదు. నిర్జన నదీ తటమున ప్రశాంత సాయంత్రపు వాతావరణములో అటు నిటు తిరుగుతూ ఇంగ్లీషు పాఠము వల్లించేవాడు. అప్పుడు అతడు ప్రేమించే బాల్యము దూరానవుండి అతన్ని గమనిస్తూ ఆతని చదువుకు అంతరాయము కలిగించడానికి సాహసించేదికాదు.

చారుశశికి కూడ అతనివ్వుడు ఎక్కువగా కన్పించుట లేదు. ఇదివరకు అంతఃపురములో అన్నపూర్ణ ముందర కూర్చుని భోజనము చేసేవాడు. అంతసేపూ ఆవిడ ప్రేమ వాత్సల్యములు అతనిమీద ప్రసరిస్తూ వుండేవి. ఇప్పుడు ఆలస్యము కాకుండా భోజనం బయటనే ఏర్పాటు చేసుకున్నాడు. అన్నపూర్ణ అభ్యంతరము చెప్పింది. కాని మోతీ బాబు జవాబుకు చేసేదిలేక అంగీకరించింది. తారాచందు చదువు మోతీబాబుకు చాలా సంతోషం కలిగించింది. దాన్ని చెరపడం ఆయన కిష్టంలేదు.

ఒకరోజు చారుశశి తానుకూడ ఇంగ్లీషు చదువు

తానని పట్టుపట్టింది. తల్లిదండ్రులు ఈ పెంకిపిల్ల ప్రస్తావనను హాస్యముగా గణించి ప్రేమపూరిత వినోదములో ఎగరకొట్టి వేశారు. పెంకిపిల్ల ఈ పరిహాసాన్ని సహించక అశ్రుధారలు ప్రవహింపజేసి మాలిన్యమును శుభ్రపరచినప్పుడు వారికి ఆ బాలిక ప్రస్తావనను అంగీకరింపక తప్పిందికాదు. చాడుశశి తారాచందుతో కలిసి ఆ మాష్టరునద్దనే చదువుకుంటూంది.

ఈ చంచలచిత్త బాలికకు చదువు అంటలేదు. తాను చదువుకొనకపోగా తారాచందు చదువు కూడ విఘ్నము కలుగజేస్తూంది. పాఠాలు రానడములేదు. వెనుకపడుతుంది. పైగా తారాచందుతో కలిసే చదవాలని మొండి పట్టదల. తారాచంద్ ముందుకు పోవాలంటే విపరీతమైన క్రోధము, దానితోపాటు ఏడ్చు మొదలిడుతుంది పాఠపుస్తకము పూర్తి చేసి కొత్త పుస్తకము తారాచంద్ తెచ్చుకుంటే తనకూ కొత్త పుస్తకము కావలసిందే. ఖాళీ సమయములో తారాచందు వ్రాసుకుంటూ ఉండేవాడు, పాఠమువల్ల వేసేవాడు. ఇదికూడా అ బాలిక సహించేదికాదు. అతను లేనప్పుడు చాటుగా గదిలో ప్రవేశించి అతను వ్రాసిన పుస్తకముమీద సిరా వొలకపోసేది. కలము దాచివేసేది, చదువుకునే పుస్తకములో కాగితాలు చింపివేసేది. తారాచందు ఈ బాలిక ఉపద్రవాలన్నీ సహనంతో, కుతూహలముతో గమనిస్తున్నాడు. అప్పుడప్పుడూ కొడుతూ ఉండేవాడు.

అయినా ఎప్పుడూ ఆ బాలికను నశపరుచుకో గలిగేవాడు కాదు.

అకస్మాత్తుగా అతనికొక ఉపాయము తోచింది. ఒక రోజు బాగా కోపంవచ్చింది. కాని వివశుడై ఏమీ చేసేది లేక తన పుస్తకాన్ని ముక్కలు ముక్కలుగా చింపి అవతల పారవేశాడు. విచారంగాకూర్చుని ఆలోచిస్తున్నాడు. గదిలో ప్రవేశిస్తూనే చారుశశి ఇవాళ దెబ్బలు తప్పవనుకుంది. కాని అలా జరగలేదు. తారాచందు ఏమీ అనకుండానే మెదల కుండా కూర్చున్నాడు. అటూ ఇటూ గది అంతా తిరిగింది. అతని దగ్గరలోకి వెళ్ళి పట్టుబడటానికి యత్నించింది. తారాచంద్ చారుశశిని పట్టుకుని వీపుమీద దెబ్బకొట్ట గలిగినంత దూరంలో నిలబడింది. అయినా అతడు మిన్న కుండటముచూచి శశికి చాలా బాధకలిగింది. ఏమిచేయాలి? “క్షమార్పణ కోరుకొనడమా?” ఇది తన జీవితములో ఎన్నడూ నేర్వని విధ్య. తన సహపాఠకుణ్ణి క్షమయాచించడము హిసత్వాన్ని సూచించదా? అన్ని విధాల అసఫలురాలై అక్కడే పడివున్న ఒక కాగితంముక్క తీసి దానిమీద- “ఇక నెప్పుడూ పుస్తకాలమీద సిరా మోలకపోయను అని ప్రాసించింది. తారాచందు చూడడానికి అనేకవిధాల ప్రయాస పడుతోంది, చారాచందు సంతోషము పట్టలేకపోయాడు. బిగ్గరగా నవ్వాడు. చారుశశి లజ్జితురాలవడమేగాక క్రోధ ముతో పిచ్చిదై అప్పటికప్పుడు విసురుగా గదినుండి బయ

టికి వెళ్ళిపోయింది. తాను తన దీనతను ప్రకటించిన కాగితము సర్వనాశనముచేసి ఎక్కడా కనిపించకుండా చేయనిదే ఆమె హృదయానికి పూరట కలిగేదికాదు.

సోనామణి ఒకటి రెండురోజులు బయటనుండే పాత శాలను వీక్షించి వెడలిపోతూఉండేది. చారుశశి పట్ల ఆమెకు అమిత అనురాగం ఉంది. కాని తారాచందు విషయంలో ఆమె చారుశశిని శంకిస్తూంది. చారుశశి లోపల ఎక్కడో ఉండటం చూసి గబాలునవచ్చి తారాచందు ఎదుట నిలబడింది. తారాచందు ఎంతో ఆప్యాయతతో ప్రశ్నించాడు. “సోనా? ఏమిటి పిశేషాలు? మామ్మగారు బాగున్నారా?”

“నువ్వు వచ్చి చాలా రోజులయింది. అమ్మ పిలుచుకు రమ్మన్నది. అమ్మకు నడుం నొప్పికదూ! అందుకనే రాలేక పోయింది.” అంది సోనామణి.

ఇంతలో వారిద్దరిమధ్య చారుశశివచ్చి కూర్చుంది. సోనామణి తన స్నేహితురాలు సొత్తు అపహరించవచ్చినట్లు భయపడుతూంది. చారుశశి బిగ్గరగా కళ్ళు వురుముతూ అరచింది. “సోనా! చదుకు నేటవ్వుడు అల్లరి చేయడానికి వచ్చావా? మా నాన్నగారికి చెప్పివస్తావుండు.” తానే తారాచందు సంరక్షకురాలైనట్లు, అతని చదువు కే విధమైన ఆటంకము కలిగించడము తనకు సుతరామూ ఇష్టములేనట్లు పలికింది. కాని చారుశశి అప్పుడు ఆ గదిలోకి ఎందుకు వచ్చిందీ ఆభగవంతుడెవగును. తారాచందుకుకూడా తెలుసు. సోనామణి భయపడి అనేక రకరకాల సమాధానాలు

చేప్ప ప్రయత్నించింది. చివరికి “నువ్వు వౌత్తి అబద్ధాల కోరువు” అనే చారుశశి మాటవినగానే లజ్జా వ్యాకుల భరిత హృదయముతో ఇంటికి వెళ్ళిపోయింది. ఇది చూచి తారాచందు హృదయం ద్రవించింది. “సోనా! సాయంత్రము మీ యింటికి వస్తాను. మామ్మగారికి చెప్ప” అని చెప్పాడు. చారుశశి త్రాచుపామువలె బుసలుకొడుతూ—“ఆ. ఎందుకు వెళ్ళనూ? పాతాలు చదవడముందా ఏమైనానా? మాప్తురు గారితో చెప్తాలే వుండు.” అని బెదిరించింది.

చారుశశి శాసనాన్ని వుల్లంఘించి తారాచందు రెండు మూడు రోజులు సోనామణి ఇంటికి వెళ్ళాడు. నాల్గవ సారి శాసనము చేయక అతనిగది తలుపులు బిగించి తాళము వేసింది. చాలా సేపటివరకు అతను ఆ ఖైదులోనే వుండి పోవలసివచ్చింది. భోజనము వేళవరకు అతనికి విముక్తి కలుగ లేదు. తారాచందు కోపంతో అప్పటి కప్పుడే సోనామణి యింటికి వెళ్ళడానికి ప్రయాణమయ్యాడు. ఆ చింతాక్రాంత హృదయ శాలిక కేల్ మొగిడ్చి ప్రార్థిస్తూ అతన్ని అనేక విధాల వేడుకుంది—నీ కాళ్ళవడతాను. ఇహ నేనెప్పుడూ అలా చేయను. ఈసారికి ఊమించు. భోజనముచేసి వెళ్ళు.” అప్పటికి తారాచందు అలిమికాలేదు. అధీరురాలై ఏడ్చింది. చివరికి తారాచందు భోజనము చేయక తప్పలేదు.

అనేక పర్యాయములు తారాచందు యెడ సద్భావము, సహృదయతలతో మెలగాలని, ఊణపాటుకూడ కష్టపెట్టకూడదని నిర్ణయించుకుంది. కాని తారాచందును సోనామణి, తదితరుల మధ్య చూచిన ఆమె స్వభావము ఎలా పరి

ణతి చెందుతుందో దురూహ్యము. ఎక్కువ రోజులు చారుశశి
 ప్రశాంతముగా వూరుకున్నా తారాచందు హృదయంలో
 ఏదో రాబోవు విప్లవాన్ని సూచిస్తూ సందేహము పొడము
 తూనే వుండేది. ఆక్రమణ ఎటువైపునుంచి, ఎలా?
 ఏ విషయముపైన ఆధారపడి ప్రారంభమవుతుందో ఎవరికీ
 తెలియనిసంగతి. ఆక్రమణ తరువాత ప్రచండమైన తుఫాను
 చెలరేగుతుంది. దానితరువాత అవిరళ అశ్రుస్రవంతి ప్రవహి
 స్తుంది. చిరకి ఆనందమూ, శాంతి సర్వత్రా తన స్నిగ్ధ
 స్నేహ సౌజన్యాన్ని వెదజల్లుతాయి.

6

ఇలాగే రెండు సంవత్సరములు గడిచినవి. ఇంత
 ఎక్కువకాలము అతను ఎక్కడా పట్టువడి యుండలేదు.
 బహుశా చదువే అతన్ని అక్కడ బంధించి యుంచి వుండ
 వచ్చు. వయసు పెరుగుతున్నకొలదీ నైజములో మార్పు
 రావడంకూడ దీనికి కారణము కావచ్చు. ప్రపంచములోని
 ఆనందపు అంచుల నందుకొనడానికి తన స్వేచ్ఛా స్వాతం
 త్ర్యాలను వినియోగించుకుంటున్నట్లుంది. ఆ బాలిక నిత్యమూ
 తన గంభీరమైన ప్రకృతితో ప్రచ్ఛన్నముగా అతనిని వలలో
 వేసుకుంటూవుండటములోకూడ ఆశ్చర్యమేమీలేదు.

చారుశశి వయసు పదకొండు సంవత్సరాలు దాటు

తూంది. మోతీబాబు అనేక వివాహ సంబంధాలు వెదికించారు. రెండు మంచి సంబంధాలతో వ్యవహారము చేశారు. పిల్ల పెద్దదయింది. బయటికి వెళ్ళనీయడం మంచిదికాదని తలచి ఇంట్లోనే వుండ నాజ్ఞాపించారు. కాని ఈ ఆకస్మిక అవరోధమువల్ల చారుశశి ఇంటిలో పెద కల్లోలము లేపింది.

ఒకరోజు అన్నపూర్ణ తన భర్తను పిలచి చెప్పింది-
“మీరు వరుడుకోసం ఇంత యాతన ఎందుకుపడతారు? తారా చందు మంచి పిల్లవాడే. అమ్మాయికి కూడ అతనంటే చాలా యిష్టం.”

ఇది విని మోతీబాబుకు ఆశ్చర్యం కలిగింది. తారా చందు కులగోత్ర మంచిచెడ్డలు మనకు తెలియవు. మనకున్న ఒక కుమార్తెను ఏదైనా సద్వంశములో యివ్వడం మంచిదని నా అభిప్రాయం అన్నారు.

రాయగఢ జమీందారు వైపువాళ్ళు పిల్లను చూడడానికి వచ్చారు. చారుశశిని అందముగా అలంకరించి బయటికి తీసుకురావడానికి ప్రయత్నాలు జరిగినై. శశి తనగదిలో తలుపులన్నీ బంధించుకుని కూర్చుంది. ఎంత ప్రయత్నించినా ఎంత నచ్చజెప్పినా కోపపడినా వృథాప్రయాస యయింది తప్ప ఏమి ఫలితము కానరాలేదు. “అకస్మాత్తుగా అమ్మాయి ఆరోగ్యము చెడిపోయిందని, ఇవాళ చూడటం తటస్థించదని” మోతీబాబు వచ్చినవాళ్ళకు తెలియజేశారు. “ఏదో లోపము వుండటంవల్లనే ఈ వంక పెట్టారని” అనుకుంటూ వాళ్ళు తిరిగి వెళ్ళిపోయారు.

తారాచందు మంచిపిల్లవాడు. అతన్ని యింట్లోనే పుంచుకోవచ్చు. అమ్మాయి బయటికి వెళ్ళినా పరాయి యింట ఈ చంచలత్వమూ, పెంకితనమూ అత్తవారు సహించకపోవచ్చునని మోతీబాబు వ్రాసించారు.

మోతీబాబు అన్నపూర్ణలో అనేకవిషయాలు సంప్రదించి తెలుసుకున్నారు. తారాచందు కుటుంబ స్థితిగతులు, మంచిచెడ్డలు తెలుసుకోవడానికి అతనివూరు ఒక మనిషిని పంపారు. ఆ మనిషి తిరిగివచ్చి కుటుంబము మంచిదని ఆస్తి పాస్తులు లేవని తెలియజేశాడు. పిల్లవాని తల్లికి, సోదరులకు వివాహ ప్రస్తావన తెలియ జేశారు మోతీబాబు. అందుకు వారు అమితానందము జెంది తమ సమ్మతిని తెలిపారు.

కటహాలియాలో శశి తల్లిదండ్రులు వివాహాలగ్నము నిశ్చయించే ప్రయత్నాలలో వున్నారు. స్వభావసిద్ధము గానే తన మనస్సులోని రహస్యములు ఎవరికీ తెలియనీయని మోతీబాబు వివాహ విషముకూడ అన్యులెవరికీ తెలియనీయలేదు.

శశి కాలు కట్టివేసి పుంచడము ఆ తల్లిదండ్రులకు సాధ్యముకాలేదు. శశి అప్పుడప్పుడు తారాచందు గదికి పెద్ద తుఫానువలె వెళ్ళివస్తూనేవుంది. స్నేహము, క్రోధముల మధ్య అతని శాంతికి భంగము కలుగుతూనేవుంది. అనేకసార్లు పాపమాతడు విసిగిపోతున్నాడు. అత్యంతస్వేచ్ఛా స్వభావము కలిగిన ఈ చంచల బాలకుని హృదయము ఏదో చెప్పరాని నూతన యుగకల్పన విద్యుత్ లతీకంవలె చంచ

లత్యముతో వురకలు వేస్తూంది. నిత్యము కాలవ్రవాహము వలె ముందుకు చొచ్చుకుపోతూ వాటి అలలోనే ప్రవహించి పోయే బాలకుడు అన్యమనస్కతతో దివాంధకార దివ్య స్వప్నాలలో మునిగి తేలుతున్నాడు. చదువు మానివేసి మోతీబాబు లైబ్రరీలో రకరకాలైన బొమ్మల పుస్తకాలు తిరగవేస్తూ గడుపుకున్నాడు. వివిధచిత్ర భావ మిశ్రిత కల్పనలలో నూతన సృష్టి నిర్మించుకుంటున్నాడు. కాని ఈ సృష్టి వెనుకటి జీవితానికి పూర్తిగా భిన్నమైనది. చారుశశి అద్భుత చాంచల్యము చూచి ఇప్పుడు పరిహసించాడు. అల్లరిచేస్తే కొట్టడం మానేశాడు. తన ఈ నిగూఢమైన మార్పు, పెన వేసుకున్న అనురాగము అతనికి ఒక నూతన స్వప్నమువలె తోస్తూంది.

శ్రావణ మాసములో ఒక శుభముహూర్తము నిశ్చయించుకుని మోతీబాబు తారాచందు తల్లిని, అన్నల్ని తీసుకురమ్మని మనిషిని పంపించారు. తారాచందు కీ సంగతి తెలియనీయకుండా దాచివుంచారు. కావలసిన వస్తువులు తెలియజేస్తూ ఒకపెద్ద లిస్టు తన కలకత్తా ఆఫీసుకు పంపించారు. పోలీసు బ్యాండు వాయిద్యాలు పెళ్ళికి ఏర్పాటు చేయించారు.

ఆకాశములో దళదిశలా మేఘాలు వ్యాపించినవి. ఇప్పటివరకు నది ఎండిపోయి అక్కడక్కడా గోతులలో మాత్రము మురికినీరు నిలిచి వుంది. ఎండిన నదీ మధ్యమున బండ్ల రహదారులు ఏర్పడి బాటలు ఏర్పడినవి. పుట్టింట నుండి తిరిగి వచ్చిన పార్వతి మాదిరి, గ్రామపు ఎండిపోయిన

హృదయములో ఎక్కడనుండియో జలధార వేగముగా ప్రవహించింది. గ్రామపు బాలబాలికలు నగ్నశరీరులై నదీతీరాన చేవులోచేరారు. ఆనందిముతో నాట్యముచేశారు. నీళ్ళల్లాదిగి స్నాన మాడారు. గృహిణులు తమతమ ప్రియసఖురాలడ్రతో నదీతటాని కరుదెంచి నిజ్జిన గ్రామసీమల్ని ఆనందఙ్గోలికలలో పూగిస లాడిస్తూ సజీవ సౌందర్యం సృష్టించారు. అనేక చిన్న పెద్ద నచ్చేపోయే నావలతో, పల్లెకారుల పాటలతో నది ప్రతిధ్వనించింది. రెండు ఒడ్డుల ఇదే వృత్తులలో వుంటున్న గ్రామీణ పల్లెకారులు అపూర్వ సంతోషముతో తమ కార్యకలాపాలలో తిరిగి ప్రవేశించారు.

కుండల కూటములో ఆ రోజుల్లానే రథోత్సవాలు జరుగుతుంటాయి. ఒకరోజు చంద్రుని చల్లని వెన్నెలలో తారాచందు నదీ తీరాన నదిని చూస్తూ నిలచాడు. అందు అనేక పడవలలో ఒక పడవలో వ్యాపారస్తులు, ఒకదానిలో నాటకాలాడే నటులు, ఇంకొకదానిలో భజంత్రీలు, మరి యొకదానిలో గాయకులు, వివిధ రకాలయిన వాయిద్యసమ్మేళనములమధ్య, వివిధ సంగీతములతో కోలాహలముగా వుత్సవాలకు వెళుతున్నారు. తారాచందు హృదయం ఆనందంతో పరవశ మయింది. తూర్పుదెసను నల్ల నల్లటి మేఘాలు క్రమ్ముకుంటూ చంద్రబింబాన్ని కప్పివేసినయ్. వాయువు వేగముగా వీస్తూవుంది. నదీజలముకలకలస్వరములో నవ్వింది. అందోళిత వనప్రాంతాన గాఢాంధకారము తీవ్రముగా వ్యాపించింది. కప్పలు కీచురాళ్ళు, బెకబెకలు, కిచకిచలతో అంధకారము చేధించడానికి యత్నిస్తున్నాయి. తారాచందు కళ్ళ

ముందర రథయాత్ర ప్రారంభమయింది. బరువైన రథ చక్రాల ధనధన ధ్వనులతో భూమిని కంపింపజేస్తూ కదిలి నయ్. ఆకాశంలో మేఘాలు క్రమ్ముకుంటున్నవి. గాలి వేగముగా వీస్తూంది. నది ప్రవహించి పోతూవుంది. నావలు రకరకాల వాద్యసమ్మేళనముల మధ్యనడచిపోతున్నవి. చూస్తూ చూస్తూండగానే మేఘాలు గర్జించినయ్. విద్యుత్ మెరిసింది. దూరాదూరాలవరకు వ్యాపించిన గాఢాంధకారములో కుంభ వృష్టి కురిసే లక్షణాలు ప్రస్ఫుటత మౌతున్నాయి. నదీ తీరాన కటహాలియూ గ్రామమంతా దీపాలు తగ్గించి ప్రశాంతముగా నిద్రపోతూవుంది.

మరుసటిదినము తారాచందు, తల్లి, అన్నలు కటహాలియూ చేరారు. వాళ్ళకు వెనుకనే మూడు పెద్ద పెద్ద నావలు సామాన్లు నింపుకుని కలకత్తానుండి వచ్చి కటహాలియూ చేరినవి.

ఆనాటి వృద్ధయము సోనామణి ఒక దొన్నెలో పూరగాయ, ఇంకొకదానిలో మామిడి తాండ్ర తీసుకుని భయపడుతూ నెమ్మదిగావచ్చి తారాచందు గది గుమ్మములో నిలచింది. తారాచందు జాడ ఎక్కడా కనిపించలేదు. స్నేహము-ప్రేమ-మైత్రి వీటి పడయంత్ర బంధనము ఆ బ్రాహ్మణ బాలకున్ని బంధించకముందే గ్రామస్తుల వాత్సల్యాన్ని చూరగొని, ఆ మేఘచ్ఛాదిత అంధకార పూర్ణ వర్షము రాత్రే తన మమత్వాన్ని విడచి తారాచందు ఈ విశాల విశ్వపు ఒడిలో ఎక్కడ దాగడానికి వెళ్ళిపోయాడో, ఎవరూ తెలుసుకోలేకపోయారు.

పుత్రకామేష్టి

బైజనాథుడు గ్రామాని కంఠటికీ తెలివిగలవాడు. అనుభవజ్ఞుడు. ముందాలోచన లేకుండా ఆయన యే పనీ చేయడు. వివాహము చేసుకున్నప్పుడుకూడ ఆయనకు భార్య కంటే భార్యకు కలుగజోయే పుత్రోదయాన్ని గురించే ఎక్కువ ఆలోచన కలిగింది. తన వివాహం విషయంలోకూడ ఆయన తగు వ్యవహార దక్షతతోనే మెలిగాడు “పుత్రార్థ క్రియతే భార్యః” అను శ్లోకాన్ననుసరించి ఆయన ప్రేమ కంటే, పుత్ర ప్రాప్తికే ప్రాధాన్యత యిచ్చాడు.

కాని పక్కా వ్యవహారికుల మనుకునే వాళ్ళే ప్రపంచంలో మోసపోవడం కద్దు. సంపూర్ణ యశావనంలో వుండి కూడ వినోదినికి సంతానం కలుగకపోవడం ఆయనను కలవర పరచింది. ఇది పున్నామ నరకంకంటెకూడ మిక్కుటముగా తలచాడు. తాను చనిపోయినతర్వాత ఈ అపార సంపదల కెవరు అధికారి యవుతారు? ఈ భవిష్యత్ కల్పనలో తన సంపదల భోగాన్నే మరచిపోయాడు.

వినోదిని ఇంత దూరాలోచన పరురాలు కాదు. అమూల్యమైన సంపద, తన నవ వికసిత యవ్వనము ప్రేమ

రహితమై వృథామైపోతున్నది. పారత్యాగిక ప్రాప్తికి సాధనమైన పుత్రోదయాన్ని మరచి, ఇహలోక విలాసాలకోసం పరితాపము చెందుతూంది. మనువు రచించిన విధానంవల్ల కలిగిన బైజునాథుని ఆధ్యాత్మికవ్యథ ఆమె హృదయంలోని ఆరాటాన్నే మాత్రము తగ్గించలేదు.

ఎందుకు ఎన్ని రకాలుగా చెప్పినప్పటికీ, ఈ వయస్సులో ప్రేమించడం. ప్రేమ పొందడమే స్త్రీలకు సర్వస్వం. దీనిముందు ప్రపంచంలోని సర్వమూ సుఖరహితమైనదే. ఏ కర్తవ్యమూ దానిముందు నిలువలేదు.

వినోదినికి ఆ ప్రేమ లభించలేదు. దానికి బదులు భర్త అత్త, ఇంటిలోని పెద్దలు, పెద్దల శ్రేణికి చెందిన వ్యక్తుల ఈసడింపులు, కోపతాపాలకు గురికావలసివచ్చింది. కోమల సుకుమార పుష్పము, వెలుతురు, గాలి కోల్పోయి అంధ కారములో మగ్గిపోయినట్లే వినోదిని యవ్వనము తనకాంతిని కోల్పోతూంది.

రాత్రింబవళ్ళు ఒకటే గుసగులలు, వినవినలతో వినుగు చెంది వినోదిని పొరుగింటి కుసుమతో పేకాడటానికి వెళ్తూండేది. అక్కడ పున్నామనరకమూర్తి కట్టెదుట లేకపోవడం వలన హాస విలాసాలలోను, రకరకాల కబుర్ల లలోను కాలం వెళ్ళబుచ్చేది.

ఆట ఆడటానికి స్నేహితురాండ్రు దొరకనవ్వడు కుసుమ తన యువక మరది నగేంద్రుణ్ణి పిలిచేది. వినోదిని వద్ద నివారించేది. కాని నగేంద్రుడు హాస్యములో మరపించి

ముక్కలు కలిపి అందరికీ పంచేవాడు. ప్రపంచంలో మనుష్యుడు తానొకటి తలుస్తాడు కాని దైవమింకొకటిగా మారుస్తుంది. ఈ పేకాట ఇంకొక విధంగా పరిణమించి విపత్తును కొని తెస్తుందని చిన్నతనంలో ఎవరూ విశ్వసించరు.

నగేంద్రుణ్ణి గురించిన సంకోచము కూడ నెమ్మది నెమ్మదిగా పోయింది. ఆతను పిలువకుండానే రోజూ పేకాటకు వస్తున్నాడు. రోజూ ఇలా వినోదినితో నగేంద్రుడు కలుస్తున్నాడు.

నిర్జీవమైన పేకముక్కలపైనకంటె సజీవసౌందర్యరాశి వినోదివైపే అధికధ్యానముంచుటవల్ల నగేంద్రుడు ప్రతిసారి ఓడిపోయేవాడు. అసలుకారణం వినోదిని, కుసుమలిద్దరూ గ్రహించారు. కర్మఫలమహత్వాన్ని పిన్నవయస్కులు వూహించలేరని నేను మొదటే తెలియజేశాను. కుసుమదీనిని ఆనందంగా భావించింది ఈ ఆనందం పరిణతి చెంది పదహారణాల పూర్ణత్వం పొందాలని వూహించేది. కొందరు యువతులు నవ ప్రేమాంకురములలో చాటుమాటున నీరుపోసి వాటి పరిణతిని కుతూహలంగా చూస్తూ వుంటారు.

వినోదినికిది అసహ్యమని పించలేదు. హృదయాన్ని జయించే అస్త్రాన్ని పరాయి పురుషుడిపైన ప్రయోగించి పదును పెట్టడం అన్యాయం కావచ్చు. కానీ అస్వాభావికం మాత్రం కాదు.

ఈ చీట్ల పేకాటలమధ్య రెండు హృదయాలు ఎప్పుడు ఐక్యమైనాయో ఆపరమేశ్వరుడికి గాక ఇంకొకవ్యక్తికి తెలుసు. కాని ఆ వ్యక్తికి దీనివల్ల అపారమైన సంకోచంకలిగింది.

ఒకరోజు మధ్యాహ్నము వినోదిని, కుసుమ, నగేంద్రుడు ముగ్గురూ పేకాడ ఆడుతున్నారు. రోగగ్రస్తుడైన బిడ్డయేడుపు విని కుసుమ మధ్యలోనే లేచి వెళ్ళిపోయింది. నగేంద్రుడు వినోదినితో మాట్లాడుతున్నాడు. ఇద్దరూ ఏమి సంభాషించారో ఇద్దరిలో యేఒకరికి అర్థంకాలేదు. ఇద్దరి హృదయాలలో పరవళ్ళు త్రొక్కుతూంది.

హఠాత్తుగా నగేంద్రుని పున్నతయవ్వనము కట్టలు తెంచుకుని వినోదిని రెండు బాహుల్లతలను తనవైపుకు పొదవికొని ముఖమును ముద్దిడుకుంది.. వినోదిని నగేంద్రుని చేతిలో క్రోధ, ఖోధ, లజ్జావసతయై అతని చేతులనుండి విడివడుటకు పెనుగులాడినది అప్పుడే వారిదృష్టి మూడవ వ్యక్తి గదిలో ప్రవేశించడం గమనించింది. నగేంద్రుడు శిరము వంచి బయటకు పారిపోవడానికి యత్నించాడు.

అమ్మగారు మిమ్మల్ని పిలుస్తున్నారండీ. అని గంభీరంగా దాసి వినోదినితో చెప్పింది.

క్రోధాదుణ నేత్రాలతో వినోదిని నగేంద్రునిపై పిడుగుల వర్షంపడేసి దాసివెంట వెళ్ళిపోయింది.

దాసి తాను చూచినదానిలో కొంత తగ్గించి, చూడనిది కొంచెం ఘాటు పెంచి వర్ణించినది. బైజనాదు డింట్లో

దీనితో పెద్ద తుఫాను లేచింది. వినోదిని పరిస్థితి ఏమి జరిగిందో వర్ణించడంకంటే వూహించు కోవడంలోనే సహజత్వముంటుంది. తన నిరపరాధాన్ని నిరూపించు కోవడానికి వినోదిని ప్రయత్నించలేదు. తనమీద వేసే ప్రతి అభాండాన్ని నతమ స్తకమై సహించింది.

తన పుత్రవాంఛితము అసంభవమని యెంచి బైజనా ధుడు వినోదినితో అన్నాడు - “కళంకితురాలా, నీవు నాయీంట తగవు, బయటకు వెళ్ళిపో.”

తన గదిలో తలుపులన్నీ గడియ బిగించి వినోదిని ప్రక్కపైన పడుకొని రోదిస్తోంది. మధ్యాహ్నపు తుడారి మండుతున్నట్లు వేడికన్నీరు నయనములనుండి జారుతోంది. నలువైపులా అంధకారం వ్యాపించింది. పక్షుల కలకలరవము సర్దుమణిగింది. మినుకుమినుకు మను నక్షత్రములతో ఆకాశం కనిపించింది. తల్లిదండ్రులను తలచుకుని దుఃఖిస్తూంది. ఆమె చెక్కిళ్ళనుండి అశ్రువులు ప్రవహిస్తున్నవి.

ఆరాత్రియే వినోదిని తన భర్తను, భర్త గృహమును వదిలి ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయింది. ఎవరూ ఆమెను వెదకడానికి కూడా ప్రయత్నించలేదు.

మాతృత్వ సాభాగ్యము తన కప్పటికే సంప్రాప్తించిన దని సావము వినోదిని ఎరుగదు. భర్త పారలౌకిక సద్గతికి కారకుడైన పుత్రుడు ఇదివరకే ఆమె గర్భంలో ఆశ్రయం పొందాడు.

ఆ సంఘటన తర్వాత పది సంవత్సరములు గడిచి పోయినవి.

బైజనాథుడి ఆస్తి మొదటికంటె ఇప్పుడనేక రెట్లు పెరిగింది. గ్రామమువదలి కలకత్తాలో మంచి భవనముకొని దానిలో వుంటున్నాడు.

ఆస్తి పెరిగిన కొలది, వారసత్వము కొరకతనిమనస్సు వ్యధిత పాతూంది.

ఆ తర్వాత రెండుసార్లు వివాహం చేసుకున్నాడు. పుత్రోదయానికి బదులు కలహ దర్శనమే కలుగుతోంది. జ్యోతిష్కులు, సన్యాసులు, సిద్ధాంతులతో రోజూ ఇల్లునిండి పోతూంది. రకరకాలు ఔషధాలు, మంత్రాలు, తంత్రాలు, రక్షరేకులు. తాయెత్తులు మొదలైనవన్నీ ఆయన ప్రయోగించి చూచాడు. కాలీఘట్టములో మేకపిల్లల్ని అనేకసార్లు బలి యిచ్చాడు. వాటి ఎముకల్ని ప్రోగుచేసి సూపము కట్టిస్తే కుంటి పైమూరు కట్టించిన విర్జీవ-విజతా స్తంభము వెలా వెలా పోయెడిదే. అయినప్పటికీ కొద్దిమాంసము, ఎముకలతో గూడిన చిన్నబిడ్డ బైజనాథ్ విశాల భవన భాగము నాక్రమించలేదు. ఇదే దుఃఖములో ఎప్పుడో ఈ ప్రాణి ఎగిరిపో

తుంది. ఎవరో ఇతరుల బిడ్డనచ్చి ఈ ఆస్తిసంతా సంత్రమించుకుంటాడు. తన యిష్టమొచ్చినట్లు తిండాడు తిరుగుతాడు. తాను కష్టించి ఆర్జించిన ఆస్తియంతా పుభమని వూదివేస్తాడు. ఇదేమాదిరి ఆలోచనలలో అన్నపానీయాలు రుచించడం లేదు. చివరకు ఏ విషయమూ అతనికి పట్టినట్లు తోచుటలేదు.

ప్రపంచములో ఆశకు మితలేదు. కన్యాభార గ్రస్తులైన ఇండ్లలో కన్యలకు కరువులేదు. బైజనాథుడు ఇంకొక వివాహం కూడ చేసుకున్నాడు.

ఈ కన్య పుత్రస్థానములో శుభయోగ ముందని జ్యోతిష్కులు జన్మపత్రిక చూచి చెప్పారు. కాని ఆరు సంవత్సరాలు గడిచిపోయినా ఆ పుత్రయోగం కలుగలేదు.

బైజనాథుణ్ణి పూర్తిగా నిరాశ ఆనరించింది. పండితులను పరామర్శించి మహా యజ్ఞము చేయడానికి సంకల్పించాడు. అనేకమంది బ్రాహ్మణులకు 'ఎన్నో మాసాలనుండి భోజనాలు పెడుతున్నాడు.

అప్పుడే దేశంలో కరువు వ్యాపించింది. బీద జనులు అలమటించి పోతున్నారు. ఆకలో అలో లక్షణాయంటూ అంగ లారుస్తూ ప్రజలు తిండికి వాచిపోతున్నారు. “నా ఆస్తి నెవరనుభవిస్తారు” అని బైజనాథు డాలోచిస్తున్నప్పుడే ప్రజలు “ఏమి శినాలి ఎక్కడ దొరుకుతుంది” అనిలోతుకుపోయిన పొట్టలు పుచ్చుకుని కుములుతున్నారు.

ఆ రోజుల్లోనే బైజనాథుని నాలుగవ భార్య ప్రతి రోజూ వందమంది బ్రాహ్మణుల పాదోదికము సేవిస్తూంది.

ప్రతిదినము పుడయం వందలకొలది బొర్రలు పెంచుకున్న బ్రాహ్మణులకు భోజనం, సాయంత్రం బాజ్జనిండా రకరకాల పిండివంటలు, ఫలహారములు, నెయ్యి, పంచదార, మిఠాయిలు పెరుగు మొదలైన వాటితో విందారగిస్తున్నారు. వీటివాసన తగిలి గేటువద్ద మూగిన ఊమపీడిత భిక్షుకగుంపుల్ని నొకర్లు చెల్లాచెదురు చేస్తున్నారు. బైజనాథుడు పోలీసులకీ విషయం ముందుగానే తెలియజేసినట్లుంది.

ఒకనాడు బైజనాథుని విశాల భవన ప్రాంగణములో పాలరాతి అరుగుపై ఆసనమువైచి కూర్చున్న ఒక సాధు పుంగవుడు అరవీశలడ్డూలు, వాటితోపాటు ఒకటిన్నర శేర్లపాలు సేవిస్తున్నాడు. బైజనాథుడు పట్టు వస్త్రములు ధరించి ఎదురుగా కూర్చుండి ఆమహాత్ముని ఆశీర్వాదము కొరకు తపిస్తున్నాడు. అప్పుడే నొకర్లు చూడకుండా ఒక రోగివలెనున్న స్త్రీ చిరిగి చివికిపోయిన మురికిగుడ్డల బక్కచిక్కిన కుర్రవాణ్ని వెంట నిడుకొని లోనికివచ్చి తన క్షీణకంతంతో అన్నది-బాబూజీ-తినడానికేమైనా.....

బైజనాథుడు గాభర పడుతూలేచి - గురుదయాళ్, గురుదయాళ్ అని కేకవేశాడు. ఆస్త్రీ ఇదంతాచూచి తత్తరపడింది కాని ధైర్యము తెచ్చుకుని బాబూజీ, ఈపిల్లవాడికి రెండు రొట్టెముక్కలు వేయించండి. వీడిప్రాణము పోతుంది నాకక్కరలేదు. అని పలికింది.

గురుదయాళ్ వచ్చి వాళ్ళను అవతలకు నెట్టి తలుపులు
గట్టిగా బిగించి వేశాడు.

హా! దురదృష్టమా! ఆకలితో గిలగిల తన్నుకుంటున్న
ఆ స్త్రీ వెంటనున్న బిడ్డ బైజనాధుడి పుత్రుడే. వందలకొలది
బలసిన బ్రాహ్మణులు, సాధువులు, సన్యాసులు పుత్రప్రాప్తి
యాశకల్పించి, హల్వా, లడ్డులు భుజించి పొట్టలు నింపు
కుంటున్నారు. కాని ఆయన స్వంతబిడ్డకు ఒక రొట్టెముక్క
కూడ లభించలేదు.

—:(౦):—